

A SAS-UTCA

REGÉNY

IRTA
SZOMAHÁZY ISTVÁN

BUDAPEST, 1911
Singer és Wolfner kiadása
Andrássy-út 10.

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/deed.hu>

TARTALOM

A SAS-UTCA

ELSŐ KÖTET LÜBECK ALBERT HÁZASSÁGA

Jóslatok.
Kirándulás a ligetbe.
A játékterem.
Lakásgondok.
Esküvő után.
A Quadriban.
Ebéd után.
Látogatás a műteremben.
Murány.
Regény a zongora mellett.
Mese a házasságról.
A római út.
A Vatikánban.
Murány titka.
A légyott.
Éjszaka.

MÁSODIK KÖTET MURÁNY

Búcsulátogatás.
Nagler Leó.
Flirt.
A főnök úr irodájában.
Álmok.
Séta a ligetben.
Levél.
Éjjeli tanácskozás.
Magda.
Kiegyezés.
Mrs. Prescott bluza.
Albert kimenője.
Májusi éjszaka.

A vak ember

Kis tragédiák

A magdeburgi punci

A SAS-UTCA

ELSŐ KÖTET
LÜBECK ALBERT HÁZASSÁGA

Jóslatok.

- Halló, megálljon, hát csakugyan igaz?

Jókedvűen, kissé ingerkedve, de alapjában őszinte együttérzéssel kiáltotta e szavakat a Sas-utca néhány előkelő patriciusa, egy túlzottan szőke, inkább vörösnek mondható fiatalember után, aki lomhán lépegetett édesapja oldalán, a napsütéses, árnyéktalan aszfalton. Déli zárás ideje volt, a kopott vasredőnyöket egymásután lebocsátották a nagykereskedések ajtaira, a vidékről hazaérkezett utazó ügynökök utolsó anekdotáikat is elmondták s a magyar city öreg üzletei fölé kétórás csönd borult, melyet csak a szállító kocsisok fesztelen horkolása zavart meg. A gazdag kereskedők, akik ez időtájt, - július közepe volt már, - jókedvű szalmaözvegy-ségüket élvezték, seregestül siettek a vendéglőbe és a Csarnok asztalaihoz s mivel jóévtágyu emberek voltak, akik az élet legnagyobb örömét a sikerült ebédben találták, valamennyien mosolyogva, a várható élvezetek derüs előérzetével siettek a Szabadság-tér felé, amelynek fehér házai szinte csillogtak a nyári napsugarak fényében.

- Halló, Lübeck, hát csakugyan igaz?

A vörös fiatalember most immel-ámmal megfordult, bevárta feléje siető barátait, aztán szégyenlősen bólintott.

- Igaz, - mondta kelletlenül.

- Gratuláljatok neki, - folytatta sokkal barátságosabban az oldalánál álldogáló öreg úr.

A két ember, az öreg és a fiatal, az osztrák-magyar monarchia egyik legnagyobb szövöttáru-üzletét képviselte, az 1834-ben alapított Lübeck Ádám céget, melynek három nemzedék után most ők voltak a boldog és irigyelt tulajdonosai. Lübeck Ádám, a Németországból bevándorolt, töpörödött ember nevének hallatára - az üzlet most is az első cégtulajdonos nevét viselte, aki a mult század közepén egy garas nélkül jött át a pesti vámon, - az ország összes kis-kereskedői áhitatos arccal tekintettek az ég felé, mert ez a név a frankfurti Rothschildével vetekedett szárnyaló fantáziájukban. A legkisebb mezőváros és a legeldugottabb falu boltjaiban egyaránt tudták, hogy a néhai Lübeck Ádám vándorbotjából, melyet valaha a pesti határban a földbe szúrt, súlyos és megszámlálhatatlan milliók hajtottak ki s hogy nyolcvan-esztendő cég immár sokkal nagyobb aparátussal dolgozik, mint egynémely balkáni fejedelemiség. Nemcsak a sas-utcai üzletről volt szó, hanem a kirchfeldi, a fronthali és a vasvári gyárakról is, ahol a munkások ezrei dolgoztak, hogy meleg ujjasokkal, kendőkkel és szövetekkel lássák el télire az egész országot: a hegyek közt élő parasztokat, a városok nyárspolgárait s a tengerpartok kóbor és kalandos lakosságát...

A Lübeck-dinasztia millióiról csillogó legendák éltek a budapesti köztudatban, - hogy mennyijük van, azt még legbizalmasabb emberük se tudta, - de azzal a ténnyel, hogy ez idő szerint ők tartják a fukarság világrekordját, a Sas-utca legutolsó gyakornoka épp annyira tisztában volt, akár a börze, vagy a kereskedelmi kamara elnöke. A néphit szerint többet kerestek évenként félmillió koronánál, de az öreg Lübeck még mostan is két krajcár borraivalót adott a Csarnok pincérének, szivarját pedig gazdaságosan kétfelé vágta, mielőtt ebédután rágyújtott volna. Valaha, - míg az egyetlen fíu rövid nadrágban és matróz-kabátban járt, - a világ kárörvendő ravaszsággal reménykedett abban, hogy az örökös majd helyreállítja a világ rendjét s szélnek szórja az összekuporgatott kincseket; de mire Albert a huszadik esztendejét elérte, mindenki tisztában volt vele, hogy a fíu fukarsága túltesz az apáén is. Lübeck Albert nem szivarozott; nem járt kávéházba s kártyát még tréfából se vett a kezébe; s kopott nyak-kendői, olcsó ruhái szinte látványosságzámba mentek az elegáns városrészben, ahol még a saldacontisták is a grófokat imitálják. Amíg diák volt, egész zsebpénzét megtakarította,

később pedig, mikor atyja társul fogadta az üzletbe, ő volt a kerékkötő, amely az öreg Lübeck ritkán föllobbanó nagylelkűségét megfékezte. Ha egy-egy gyakornok néha alázatosan célzást tett a fiatal főnök előtt, hogy huszonöt forintnyi fizetéséből éhen halhat, Albert a korhelyeknek kijáró lenézéssel tekintett a hétrét görnyedő lázadóra.

- Micsoda, huszonöt forint kevés arra, hogy megéljen belőle?... Én huszból megéltem a maga korában, de persze sohase jutott eszembe, hogy éjfélutánig a kávéházban lebzseljek...

A pazarlás szellemét csak egyetlen lény képviselte a családban: Lübeckné, született Sommer Karolin, aki törhetetlenül ragaszkodott a meleg vacsorák intézményéhez, rangjának megfelelő toilette-ket viselt s évenként két hónapot a wörthi-tó partján töltött, bár ilyenkor ő is kávé vacsorázott esténként, hogy a húsételekkel járó nagyobb kiadásokat elkerülje. Az öreg dáma megengedte magának azt a fényűzést, hogy Pörtschachban nyaraljon, de arra még ő se gondolt, hogy svábhegyi villájukba költözzék. A villáért nyolcszáz forint bért kaptak, hogyan lett volna hát lelke ahhoz, hogy ezt a nagy pénzt a maga kényelmének fölálldozza?

Albert már betöltötte huszonnyolcadik esztendejét, anélkül, hogy nagyobb szerelmi gondok megzavarták volna, - alkalmi szeretőit többnyire fejedelmi ígéretekkal s egy üveg olcsóbb fajtájú illatszerrel honorálta, - s már-már azt lehetett hinni, hogy a női nem egyáltalában hidegen hagyja, mikor ma reggel kipattant a nagy titok: a Pester Lloyd váratlanul köztudomásra hozta, hogy a fiatal Lübeck, a Lübeck Ádám cég belfagya, Lübeck Antalnak, kereskedelmi világunk köztiszteletben álló nesztorának, a kamara választmányi és a Lloyd-társulat igazgatósági tagjának egyetlen fia, tegnap jegyet váltott gyulai Nagler Lili kisasszonnyal, gyulai Nagler Leónak, a Zsófia gőzmalom r.-t. vezérigazgatójának leányával, ugyanazzal a bájos, fiatal hölgygel, aki nemrég egy kiállított festményével keltett közfelfűtést a Műcsarnokban s aki a télen, az olasz földönfutók javára rendezett jótékony hangversenyen, mint nagystilű zongoraművésznő mutatkozott be a budapesti társaságnak...

- Lübeck Albert és Nagler Lili? Az már bizonyos, hogy egymáshoz illő emberpár! - mondták gúnyosan a sas-utcai irodákban, a Lipótváros lebecsített ablakfüggönyei mögött, a vendéglők és a kávéházak asztalainál, ahol lázas kíváncsisággal beszéltek a különös eljegyzési hírről. Annyi bizonyos, hogy volt is ok az érdeklődésre, mert diszharmonikusabb házasságot még aligha kötöttek a föld hátán, mint amilyennek ez a legújabb ígérkezett. Gyulai Nagler Leó épp oly ellentéte volt az öreg Lübeck Antalnak, mint Lili kisasszony a vőlegényének. A vezérigazgató ötvenezer forintot keresett évenként, de közismert genialitása ellenére is csak nagy fáradsággal volt képes arra, hogy bevételei és kiadásai közt az egyensúlyt fenntartsa. Az előkelő és jókedvűen könnyelmű házban nagyszerű bohém-gazdálkodás folyt: Nagler villamos automobilon járt hivatalába, az asszonyok, a mama és két virulóan szép leánya, - Párisból hozatták a toilette-jeiket, a vendégeskedés pedig, a két újévi hónapot kivéve, mikor Naglerné Aix-les-Bainsban vagy Ostendeben mulatott leányaival, úgyszólván januártól decemberig nem szűnt meg a gyönyörű kis palotában. Ez a tiszteletreméltó család csupa művészi temperamentum volt: mindannyian szinte rajongtak a színházért és a zenéért, estélyeket adtak a Budapesten időző külföldi hírességek tiszteletére s a divatos színésznőket épp oly szívesen látták a házukban, mint a bankigazgatók és az egyetemi tanárok feleségeit. Lili, aki most töltötte be tizenkilencedik esztendejét, szinte tökéletes művésze volt a maga Bechstein-zongorájának s mint festő is bizvást megkereshette volna a kenyerét; Magda pedig, aki még innen volt a tizenhaton, csinos és elfogadható verseket írt, természetesen csak családi használatra.

Hogyan szánta el magát a napsugaras kedvű Nagler Lili, hogy virágzó fiatalságát ennek a szögletes legénynek ajándékozza? Lehetett-e remény rá, hogy e házasságból valaha boldogság fakad? A Sas-utca és a Bálvány-utca boltjaiban, ahol kora reggel a Pester Lloyd hírének elolvasták, a főnökök, a könyvvezetők, a kiszolgáló segédek, sőt talán a csomagolók is tünődve

rázták meg fejüket a furcsa eljegyzés hallatára s gyanus grimace-ok kíséretében adták kézről-kézre a német ujságot.

- Addig legyek szegény ember, míg ezek ketten egy föld alatt laknak, - mondta a kövér Kärntner, a Hitelezői Védegylet alelnöke, aki köztudomás szerint többszörös milliomos volt, de bizonyos kacérkodással következetesen szegény embernek hirdette magát.

A közvélemény (melyet itt néhány tekintélyes nagykereskedő képvisel) délfelé megállapodott abban, hogy az eljegyzés félig-meddig érthető, hiszen az öreg Nagler, legalább ami az ügy anyagi oldalát illeti, sohase álmodhatott arról, hogy leánya ilyen ragyogó parthiet csinál. A híres és genialis malomigazgatónak, - ezzel a világ régóta tisztában volt, - nem igen volt egyebe a fényes háztartásán kívül s Lili, akit uralkodó hercegek számára neveltek, akár élete végéig hiába várt volna igényeinek megfelelő házasságra, ha ezt a tébolyodottat néhány édes mosollyal hálójába nem keríti. Lili, bár családjával együtt a dúsgazdag Budapest milieujében élt, alapjában véve szegény leány volt s százezer koronányi biztosításán és a hercegkisasszonyhoz illő kelengyén kívül jóformán semmi földi vagyonnal nem rendelkezett. Mit kezdhet egy lipótvárosi leány százezer koronával? Ezt az összeget legföljebb egy kezdő ügyvéd, vagy egy páciensek nélkül szűkölködő orvos találta volna elégnek, de Lübeck Albert joggal reflektálhatott arra, hogy menyasszonyával egy teljes milliónyi hozományt kapjon. A gunyolódók, akik lelki szemeikkel beláttak a távol jövődők kódéba, vállatvonva tették le kezükből az ujságot s fölényesen lehurrogták a szkeptikus, újkori prófétákat:

- Rossz házasság lesz? Nevetséges! Nagler Lili az ujja köré fogja csavarni ezt a fajankót s olyan gavallér-férjet farag belőle, hogy a velszi herceg is elbujhat mellette szégyenletében. Nincs az a színésznő, aki bájosabb lenne, mint ez a kisleány, esze pedig legalább is annyi van, mint a nagyváradai káptalannak. Fogadjunk, hogy jövő évre ilyenkor a fiatal asszony lesz a legnagyobb úr a Lübeck-cégben...

Ahogy most a Sas-utca végében a jókedvű nagykereskedők a Lübeck Albert vörös kezét szorongatták s Sommer bácsi, a vőlegény anyai nagybátyja, öccsét meghatottan a szívéhez szorította, a fiatalember zavartan állt az utcasarkon, míg édesapja boldogan rázta meg a feléje nyújtott tenyereket.

Derüs és jóakaró arcok vették körül a pironkodó vőlegényt s annyi kérdést zúdítottak feléje, hogy még a nála külömb világfi se tudta volna kielégíteni a viharos érdeklődést.

- Adta kujonja, ez ugyan jól megválasztotta a feleségét!

- A kedves menyasszonya, úgy hallom elutazott már Budapestről. Most természetesen meg fogja látogatni Ostendeban, ugy-e bár?

- Még az ősszel megtartják az esküvőt?

- Mutassa csak azt az arcképet, amelyet bizonyosan ott hord már a szíve fölött...

Albert dadogott és bólintott, arca fénylett a verejtéktől, míg szemüvege nagy zavarában minduntalan lecsúszott az orráról. De az öreg Lübeck ő helyette is válaszolt minden kérdésre, elégedetten ütögetve hátba a fehérhaju bácsikát, akik családi ünnepében oly őszintén részt vettek.

- Lilike az édesanyjával és a hugával együtt még tegnap este elutazott a belga tengerpartra. Hogy Albert meg fogja-e látogatni a nyáron át? Attól félek, hogy többet lesz Ostendeban, mint az üzleti irodában. Az esküvőt, ha a jó Isten éltet bennünket, november elején megtartjuk...

- Remélem, hogy ma a nagy esemény örömeire velünk ebédelnek? - kérdezte Zermatt úr, a Zermatt és Grünwald cég főnöke.

De Lübeck sajnálkozó gesztussal válaszolt:

- Fájdalom, légyottot adtunk egy üzletfelünknek, aki a marokkói-utcai vendéglőben ebédel... De holnap vagy holnapután nagyon szívesen...

A két Lübeck, szíves búcsuzás után, megindult az Erzsébet-tér felé, míg a többiek hangos beszélgetés közt vonultak el csarnokbeli törzsasztalukhoz. Mikor a vőlegény már messzebb járt, semhogy emberszólásukat meghallhatta volna, az öreg Zermatt odafordult barátaihoz:

- Tudják, hogy miért nem jöttek velünk? Mert a Csarnokban két forintba kerülne az ebéd, míg a marokkói-utcában egy forintért ketten is megebédelnek... Még most sincsen szívük hozzá, hogy kedvükre jóllakjanak. Még most meghalnának tíz krajcár miatt, de a jövő évben, - százat teszek egy ellen, - testvérek közt is huszezer forintba fog kerülni a fiatalok háztartása... Addig legyek én szegény ember, míg Nagler Lili ezt a savanyu legényt az ujja köré nem csavarja...

- Azt hiszi? - kérdezte Sommer bácsi, az Albert anyai nagybátyja, aki a többiekkel a Csarnokban ebédel.

Ha mindnyájan csodákat vártak a bájos kis boszorkánytól, aki öccsét ilyen rohamosan megbabonázta, neki alapos oka volt rá, hogy a megjósolt metamorfózisban kételkedjék. Gyerekkora óta ismerte Lübeck Albertet s tudta, hogy a szögletes fiu külseje alatt mérhetetlen dacosság és akaraterő rejtőzik.

- Olyan leány aligha él a földön, aki ezt a nyakas fajankót gavallér uri emberré változtatja, - gondolta magában az öreg ember vállatvonva.

De nem szólt, hanem furfangos mosollyal ballagott föl barátai után a Csarnok lépcsőin.

Kirándulás a ligetbe.

Az aranyos cégtáblák, a csillogó tüköruvegek nagyszerű portálék általában sem ismeretesek a Sas-utca tájékán, de a Lübeck Ádám-cég szerénysége e tekintetben már határozott cinizmus-számba megy. Az üzlet fölött, mely több milliót forgalmaz, mint akárhány elsőrangú takarékpénztár, oly kopott cégtábla éktelenkedik, hogy a legutolsó falusi vevő se függesztené a boltja fölé; ablakai pedig, melyek a kirakatokat pótolják, néha ijesztő rémképekül jelennek meg a jó gazdasszonyok álmaiban. Az üvegen vastag, fekete por ülepedett meg s ha a legendáknak hinni lehet, a néhai Lübeck Ádám halála óta, tehát majdnem száz esztendeje, még nem zavarta törlőrongy az ablakok szüzsies simaságát.

De nem hiába mondja a közmondás, hogy a durva daróc alatt olykor nemes szív dobog: a hatalmas raktár, mely a sötét ablaktáblák mögött szinte két utca szélességét elfoglalja, már a puritán és szigorú gondozottság benyomását teszi. Az üvegen fölgülemlett piszok, úgy látszik, csak a tisztaság régisége szimboluma; a görnyedésig megtelt állványok és áruolcok csillognak a tisztaságtól, a padló művészi kézzel rajzolt vízes nyolcasai pedig rögtön elárulják, hogy az inasok sűrűen és szakértelemmel kezelik a jelvényükként szereplő öntözőkannát.

Délután hat óra van, a Rákóczi-úton, sőt az elegáns Kossuth Lajos-utcában is a kezdődő esti forgalom időszaka, itt, a Sas-utcában az a pillanat, mikor a boltiszolga a záráshoz készülödni kezd. A rengeteg áruaktárban már csak egyetlen vevő tartózkodik s ha a külső jelekből ítélni lehet, ez az idegen vagy a velszi herceg, vagy az egyiptomi alkirály. Nem az öltözéke vagy a megjelenése indít bennünket erre a föltevésre, hanem az a meleg, szinte sugárzó szolgáltat-készség, mellyel az idegent az üzletben elhalmozzák. Nemcsak a kereskedelmi utazók, segéd-ek és könyvvezetők forgolódnak lázasan körülötte, hanem a két Lübeck is oly fáradhatlan udvariassággal kíséri végig a souterraintól az emeletig, mintha maga az angol trónörökös lenne, aki a Sas-utcában a magyar kereskedelmi viszonyokat tanulmányozza... Az idegen azonban nem az angol trónörökös, hanem az újvidéki Hochsinger, aki tricót-kat, kalmukokat és moldonokat választ a közeledő őszi szezonra. Mivel harminc év óta vásárol és váltóit a lejárat napján pontosan beváltja, a Lübeck-cégnél oly becsületben áll, hogy még a zárás pillanatát is elhalasztják miatta. A velszi hercegért ezt az áldozatot aligha hoznák meg...

Az újvidéki vevő és az öreg Lübeck eszmecseréjét most hangos automobiltilkölés zavarja meg: a bolt elé sötétkék gépkocsi kanyarodik, melyből jókedvű, negyvenévesnek látszó, fiatal úr ugrik ki. Nyári szabadságát élvező, elegáns diplomatának látszik, aki selyem vászonöltözé-tét, könnyű girardi-kalapját s gyöngyház fényű nyakkendőjét valami tengerparti fürdőben vásárolta. De a látszat csal: az automobil gazdája épp oly kevéssé fiatal, - márciusban múlt ötvenöt esztendő, - mint amilyen kevés köze van a tiszteletreméltó diplomáciai testülethez. Fiatalságának illúzióját derűs életkedvtől csillogó szemének köszönheti, melyben a genális emberek okossága és tüze ég. Ez a szeretetreméltó és elmésségtől sugárzó aszfaltbetyár gyulai Nagler Leó, a Zsófia gőzmalom részvénytársaság vezérigazgatója, a Lübeck Albert jövődö-beli apósa...

A vidéki kereskedő, aki talán késő éjszakáig se tudott volna megválni a csehországi moldonoktól, az automobilon érkező vendég láttára végre távozik az üzletből, a két cégtulajdonos pedig boldog meglepetéssel siet a vezérigazgató elé, aki egyszerre valami fiatalos frissiséget hoz a százesztendő áruraktárba.

- Tudjátok, miért jöttem? - kérdezi.

- Mert velünk akarsz vacsorázni valami kiskocsmában, - mondja az öregebb Lübeck.

- Mert Lilike levelet írt Ostendéből, - folytatja a fiatalabb.

- Mind a ketten eltaláltatok: veletek akarok vacsorázni és Lilike csakugyan írt egy hosszú levelet, ámbár valószínűnek tartom, hogy neked kétszer oly hosszú írt, te kujon... De őszintén szólva, sem ezért, sem azért nem jöttem, hanem azért, hogy veletek együtt kissé kirugjak a hámból, hiszen Istennek hála, valamennyien szalmaözvegyek vagyunk...

- Ki akarsz rúgni a hámból? - kérdezi az öreg Lübeck megdöbbenve.

- Arról van szó, hogy korhelykedni menjünk valahova? - szólt elképedve a vőlegény.

- Arról, de azért ne vágj olyan siralmas arcot, hiszen van bennem annyi tisztesség, hogy a menyasszonyodnak el ne áruljalak... Különbem adok neked öregem egy jó tanácsot, de csak úgy, ha senkinek el nem mondod, hogy tőlem kaptad...

- Mi az?

- Használd föl minden pillanatot, amíg szabad vagy, mert ha egyszer megházasodtál, ugye lesz többé alkalmad rá, hogy szép lányokkal mulathass...

Jókedvűen megveregette az Albert lángoló pofácskáját (a szemüveg leesett róla ijedtében) s ellentmondást nem tűrő hangon folytatta:

- Azt akarom, hogy ma velem együtt kilumpoljátok magatokat, már gondoskodtam is róla, hogy egy kosár pezsgőt és három gyönyörű hercegnőt behűtsenek számunkra... Olyan átkozott jó kedvem van, hogy alkalmasint kapucinerekkel fogom körülrakatni a milleniumi emléket, de különben is itt az ideje, tisztelt barátom, hogy már egyszer valahára levizsgázz előttem...

- Levizsgázzak? - dadogta Albert, aki végképp belezavarodott a vezérigazgató különös kifejezéseibe.

- Ugy van, legfőbb ideje, hogy levizsgázz, mert mint gondos apának, jogom van hozzá, hogy a tehetségeddel tisztába jöjjetek... Afelől nyugodt vagyok, hogy értesz a szövött árukhoz s hogy ha üzletet csinálsz valakivel, nem te vagy a becsapott fél, de honnan tudjam, hogy az udvarláshoz is értesz? Pedig az asszony megkívánja, hogy udvaroljanak neki s ha ebből a tantárgyból megbukol, hát összes merkantil-tudományodat a sutba dobhatod... Ma tehát vizsgát fogsz tenni a flirtelésből, de nem afféle unalmas, elméleti vizsgát, hanem olyat, melyen az eleven modellek is jelen lesznek...

Bolondos tréfa volt, amit össze-vissza beszélt, de a két Lübeck nem értett ehhez a nyelvhez, ők még a tréfát is csak abban a formában ismerték, ahogy az utazó ügynökök kalandos előadásaiban jelentkezett... Ijedten, szinte meghökkenve tekintettek egymásra, de Nagler Leó most jókedvűen elnevette magát.

- Szent Isten, még el talál eredni az orrod vére az ijedtségtől... Ne félj, kis fiam, nem kell udvarolnod senkinek s azok a rossz nénik ott a ligetben nem harapják le az orrodat, mert különben velem gyülik meg a bajuk... Terringettét, nem hagyjuk bántani a fiucskát, ugy-e, nászúram? Mindössze csak arról van szó, hogy egy jókorát kocsikázzunk, aztán megvacsoráljunk valahol a szabad levegőn, mert idebenn tűrhetetlen a forróság... Tíz órára pontosan visszahozlak benneteket a kaputok elé...

A boltiszolga eközben lehúzta a vasredőnyöket, a személyzet, kalapját megbillentve távozott s az öreg Lübeck, aki még sohase ült automobilban, már kíváncsian készült fölkapaszkodni a gépkocsi lépcsőjére, mikor a vezérigazgató tűnődve nézett végig leendő vején, aki éppen gyanakvó pillantást vetett a motorral bibelődő soffőrré.

- Nincs valami fekete kabátod? - kérdezte nyájasan a fiatalembertől.

- Miért?

- Mert ez a kabát méltóan jelképezi ugyan a tisztas munkát, de arra már nem való, hogy a világ előtt díszlegj benne... Én, édes fiam, ha a te helyedben volnék, most már mindig úgy öltözködném, mint egy herceg, hogy a menyasszonyom, aki épp olyan hiú, kis csacsi, mint minden fiatal leány, még a külsőre is büszke legyen. Én tudom, hogy ez mellékes, de a leányok szemében ez a legfontosabb szempont...

- De hiszen most nincs itt a menyasszonyom...

- Mindegy, most már épp úgy kell viselkedned, mintha mindig melletted volna...

Albert, akit mindnyájan hazakisértek, kénytelen-kelletlen föl húzta az egyetlen, sötétkék lüszter-kabátját, ami az öreg Lübecket is arra ösztönözte, hogy fekete jacquetjét, melyben a Lloyd-társaság ülésein megjelenni szokott, némi habozás után magára vegye. Miután így kicicomázták magukat, helyet foglaltak az automobilban s a kocs villámgyors száguldással indult meg velük a Lipótvároson át a liget felé...

A multság nem volt olyan veszélyes, amilyennek ígérkezett: a kis társaság megvacsorázott egy előkelő vendéglőben, az öreg Lübeck megivott két deci vörösbort s Albert, hosszas nőgátásra, végre rászánta magát, hogy egy decivel, - természetesen szódavízzel tele, - áldozzon az alkoholizmus szenvedélyének. Később átnéztek a nagy, nyári mulatóhelyre, ahol Nagler Leót több nagykalapos urinő bizalmas mosollyal üdvözölte, de pezsgőre és jégbehűtött hercegnőkre nem került a sor, mert az öreg Lübeck kijelentette, hogy életében csak egyszer ivott pezsgőt, - a Csarnok évi közgyűlésén, - de ez alkalommal oly főfájással távozott a lakomáról, hogy többé semmi szín alatt se hajlandó megismételni a balul végződött kísérletet. Kiültek tehát egy kávéház terraszára, málnát és ásványvizet hozattak s a vezérigazgató derűs jóakarattal tekintett a leendő veje szemébe.

- Tulajdonképpen hogy állsz az asszonyokkal? - kérdezte a fiatalembert, aki idegenül és megzavarodva nézett körül szokatlan környezetén.

És látván, hogy Albert nem érti meg a kérdését, barátságosan folytatta:

- Úgy gondolom, voltál-e már valaha olyan állapotban, hogy az asszonyok megzavarták az eszedet?... Volt-e állandó kedvesed, vagy csupán pillanatnyi és jelentéktelen viszonyokat kötöttél?

- Na hallod! - kiáltott föl az öreg Lübeck megbotránkozva.

De Nagler nevetve, fitymáló kézmozdulattal intett:

- Mi különöst találsz abban, hogy ez iránt is érdeklődöm? Terringettét, hiszen fiatal legény, aki nem élhetett olyan életet, mint egy apácánövendék... Utóvégre a legszorgalmasabb kereskedők sincsenek fából s a leányom bizonyosan természetesnek találja, hogy a vőlegénye nem sütötte le a szemét, amikor szép, kacér és rossz kis nőkkel találkozott... Sőt milyen okos, érthetőnek találnám, ha épp az ellenkező döbbené meg, mert jaj az olyan férfinak, aki csak házassága után tébolyodik bele legelőször az asszonyokba...

Jókedvűen háthaütötte néhányszor Albertet, aki rákvörös arccal ült a helyén, szemével ravaszul csip tetett az öreg Lübeck felé, majd vállat vonva így szólt:

- Különben én, fiacskám, azt se bánom, ha a lakodalmadig megőrzöd az ártatlanságodat, ez végre is tisztán a te dolgod... Én ugyancsak kimulatnám magamat a helyedben, vigye az ördög azt a pár ezer koronát, amibe a legényélettől való búcsuzkodás kerül... De te jólnevelt és erényes ifju vagy s én belátom, hogy ilyen emberre is szükség van... Na mindegy, inkább mondd meg, mikor szándékozol Ostendeba utazni, hogy a menyasszonyodat meglátogasd?

Albert szerelmesen simogatta meg a kabátja baloldalát! - ott volt Lilike arcképe, - aztán sugárzó arccal válaszolt:

- Azt hiszem, hétfőn este, kedves apa... Elhiheti, alig várom azt a percet, mikor ily hosszú távollét után viszontláthatom...

- Természetesen expressz-vonattal megy?

- Expresszel? Oh, dehogy. Csak nem vagyok oly könnyelmű, hogy száz frankot fölöslegesen kidobjak? Az a nyolc-tíz órai különbség igazán nem érdemli meg, hogy száz frankot a fejükbe vágjak...

Nagler Leó helyeslőleg intett, majd egy pillanatig tünődve nézett a fiatal urra, aki fanatikus buzgalommal szűrte egy szalmaszálon keresztül a málnáját. Vajon megfordult-e fejében a gondolat, hogy ez a konok, savanyu szárazpipás nem illik az ő szép és geniális leányához, aki napsugárban és virágillat közt serdült föl a legbájosabb teremtéssé? Isten tudja. A vezérigazgató megigazította gomblyukában a piros szegfűt, aztán hirtelen csöngetett a fizetőpincérnek...

A játéktér.

- Hát mit gondolsz, érdemes volt idejönni - kérdezte Nagler Lili némi büszkeséggel a vőlegényétől, mikor a diner végeztével ők is beleelegyedtek a jókedvű, elegáns és gondtalan sokaságba, mely az ívlámpáktól és tűzguirlandoktól csillogó tengerparton hullámozott.

Lübeck Albert nem felelt, csak a fejével intett. Őszintén szólva: a fogai is vacogtak az izgatottságtól s az első pillanatban képtelen lett volna rá, hogy érzéseit kifejezze. Mindaddig csak nagy ritkán járt külföldön, félévenként Bécsbe rándult az édesapjával, néhányszor meglátogatta a csehországi gyárakat s egyszer Karlsbadba kísért el az édesanyját, - s Ostende grandiózus szépsége most annyira elszédítette, hogy a szava is elállt bele. A plage egyik oldalán a haragos tenger hullámai morajlottak - a messzeségben misztikus fénnel csillogtak meg az Angolországba siető gőrhajók zöld és vérvörös lámpái, - tájékozó víztömegek ostromolták harsogva a homokos partokat, emitt, a másik oldalon, aranyos hotelek tükörlakai ragyogtak nappali fénnel az éjszakába s az ezüst, a virág és a kristály vakító eleganciával sziporkázott az éttermek japáni selyemernyői alatt. Néhol diszkrét zene szólt, távolból, a város felől, száguldó rakétanyilak és tűzvirágok fűródtak bele az égboltozatba s a parton ezer és ezer ember sétált: csipkeruhás, mélyen dekolletált hölgyek, akiknek hajában, mellén és ruháján gyöngyök és briliánsok égtek s smokingos, szalmakalapos urak, akik itt szívtak el még egy utolsó cigarettát, mielőtt Carusot, Isayet vagy Kurz Zelmát - a mai hangversenyeszt szenzációit - meghallgatták volna. A kaszinó és a játéktér lángoló ablakai, mint valami káprázatos álom, ragyogtak ide a háttérből s a nagy orkeszter nyitányának hangjai most hirtelen beleelegyedtek a hullámok zajába. Oly hihetetlen és tündéres volt mindez, hogy Lili, aki félig-meddig már ostendei benszülöttnak érezte magát - hiszen tízéves kora óta minden évben idejárt - még egyszer mosolyogva, kissé kokettül nézett a vőlegénye szemébe.

- Hát mit szólna hozzá? - kérdezte olyan hangon, mintha a nagyszerű látványosságot kizárólag ő rendezte volna a Lübeck Albert tiszteletére. - Érdemes volt negyvennyolc órát utazni, hogy ebben a képen és ebben a szimfóniában gyönyörködjen?

A vöröshajú fiatalember most végre magához tért meghatottságából s miközben elismerőleg inteti a tenger és a kaszinó felé, bizonyos méltánnyal így szólott:

- Nagyszerű, - és azt hiszem, jó egy-két milliócskába került, míg a kopár tengerparton ezt a ragyogó kulturát megcsinálták. De akármennyibe került, kitűnő befektetés volt, mert ezek a milliók bőségesen meghozzák a kamatjukat...

- Szent isten, magának a kamat jár a fejében, amikor az ostendei digue-en sétál? kiáltott föl Lilike jókedvű megbotránkozással.

De Naglerné, aki a szeretetreméltó bohém-háztartásban, legalább elméletileg, a bölcs józanságot képviselte, sietve leintette a leányát.

- Örülj, hogy ilyen, hogy az életet ennyire komolyan veszi... Albert máris praktikusabban gondolkodik, mint tíz aggyáán együttvéve...

Most már ő karolt a jövődöbeli vejébe, míg Lili, aki a kis hugával egy lépésnyire előttük járt, gyöngéd és derűs pillantással nézett vissza rájuk. Látszott rajta, hogy nem találja antipatikusnak a vőlegényét s hogy nem a szülői zsarnokság kényszeríti a fiatal milliomos karjaiba. Azt ugyan senki se hitte volna róla, hogy szerelmes a vőlegényébe, de akik Nagler Leót és napsugaras családi életét ismerték, aligha kételkedtek benne, hogy Lilike a saját akaratóból vonul be királynőként a Lübeck-házba. Ennek a nyulánk, virágzó, jókedvű és bájos gyermeknek, aki szinte a régi hellének rajongásával csüggött a művészeteken, annyira életszüksége volt a nagy vagyon, mint a halnak a víz, vagy a pacsirtának a levegő. Kétéves kora óta, mikor

anyja olyan gyerekszobát rendezett be számára, hogy született főhercegnők is csodájára járhattak volna, édesapja pedig ötvenforintos babát tett ágyacskájára, sohase ismerte azt az érzést, hogy le kelljen mondania valamiről. Mindene megvolt, amiről szöske gyermekfejével csak álmodhatott s a mosoly, melyet gavallér szülői már babykorában az ajkára varázsoltak, egy pillanatra se tűnt el többé rózsás arcáról és édes, napfényes kék szeméből... Mindig boldog és jókedvű volt, szerette hófehér leányszobáját, a képeket, melyek fekete Bechstein-zongorája fölött függtek, könyveit, melyek csillogó selyemkötésben heverték a fali polcon, toilettjeit, amiket bolondos apja néha Párisból hozatott számára, szobaleányát, aki mindig mosolyogva járt körülötte, édesanyját, aki olykor hízelkedve magához ölelte s a kedves, finom és elmés embereket, akik házukban megfordultak és gyönyörű, harmatos rózsákkal fejezték ki előtte hódolatukat. Szerette és szépnek találta a maga gondtalan és verőfényes leányságát, de szerelemmel sohase gondolt még senkire és nem is hitte, hogy élete harmóniáját efféle váratlan érzés megzavarhatná. Csak a regényhőseibe, a képeibe volt szerelmes, az ismeretlen művészekbe, akik legkedvesebb dalait megírták, s akiknek fantáziájában egy-egy csodálatos festmény vagy egy-egy nemes szobor terve megszületett, de ezekről nem hitte, hogy fájdalmat okoznának neki. Virágok és melódiák közt járt, édes és csábító nagyleánnyá lett, anélkül, hogy el nem sírt könnyek valaha a szíve dobogását elnémították volna. És egy napon ujjára húzta a karikagyűrűt, ugyanolyan érzéssel, mintha egy új automobilt kapott volna, vagy mintha bőkezű édesapja a téli kiállítás legszebb képét megvásárolta volna számára. Csak annyit tudott, hogy Albert jó és komoly fiu, s hogy vőlegénye is épp úgy szereti, mint mindazok, akiknek eddig napsugaras leányéletében szerepük volt.

- Most már csak tőled függ, hogy te légy a legünnepeltebb asszony Budapesten, - mondta neki az ő szép apja elérzékenyülve, mikor az eljegyzési lakoma után a szívéhez szorította.

Hogy szerette-e a vőlegényét? Miért ne szerette volna? Albert nem volt szép ember és öltözködésére sem fordított annyi gondot, mint azok a fiatal urak, akik eddig a szalonjukban megfordultak, de nem ő volt-e az a férfi, akit a titokzatos sors melléje rendelt? És Lili, aki megatva gondolt arra, hogy most már szülői helyett vőlegénye fogja dédelgetni, néha jókedvűen összesugott a hugával, akit minden barátnője közül a legjobban szeretett:

- Meglátod, úgy át fogom alakítani, hogy maga se ismer magára, ha a tükörbe néz... Csak bízd rám, hat hónap múlva olyan elegáns lesz, mint egy nagykövetségi attasé...

Most megérkeztek az amfiteátrumszerű Kursaalba, melynek aranytól csillogó díszítése közt, a csillárok káprázatos fényében, másfélezer ember szorongott, báliruhás asszonyok, gyémántporos hajukban vagyonokat érő diadémokkal, frakkos férfiak, akik épp úgy lehettek inkognitóban utazó főhercegek, mint nemzetközi szédelgők s fiatal leányok, akik álmodó szemmel, a boldogságtól reszkette néztek körül, mintha gyermekkoruk egyik ragyogó tündérmeséjébe csöppentek volna. Naglerék pár percig tanácstalanul jártak a vérvörös szőnyegen, de most egyszerre hangos örömmel üdvözölte őket valaki a bálterembe vezető üvegajtó mellett.

- Nagyságos asszonyom, nem parancsolnak helyet foglalni a mi asztalunknál?

Egy budapesti képviselő volt, híres jogász és krakéler, aki - mint a Lipótvárosban mondani szokták - „a miniszternek is mindig megmondta a véleményét”, egyébként nagyon gazdag ember s a vezérigazgatónak régi barátja és tisztelője. A híres politikus a feleségével és néhány barátjával ült a fehér asztalnál, mely virággal, gyümölccsel és pezsgős palackokkal volt megpakva s a képviselőné, egy negyvenéves, bajszos, de még mindig csinos hölgy, akit férfikörökben tüzes race-asszonynak tartottak, sietve elhessegette maga mellől a fiatal urakat:

- Ne menjenek tovább, itt elég hely van mindnyájunk számára. Maguk meg kerítsenek székeket, ha minden áron ülni akarnak...

A képviselőék asztalánál hallgatták végig a hangversenyt, hol lelkesen tapsolva, hol tréfásan pletykázva az ostendei magyarokról s míg Lilikét az egybegyűlt fiatalság királynőként ünnepelte, Lübeck csöndesen, kipirulva ült a helyén, zavartan forgatva a programot, mintha csak hivatlan vendég vagy éretlen gyermek lenne, akivel senkise törődik a felnőttek közül. Jövendő házaseletük, melyben az asszony körülrajongott istennő, a férfi teherhordó állat lesz, mintha előre vetette volna árnyékát: a kis milliomos rákvörös arccal feszengett frakkjában, mely amúgy is idegen viselet volt neki s csak elvétve dobott egy-egy idétlen megjegyzést az eleven társalgásba, anélkül, hogy valaki tudomásul vette volna...

A hangverseny tíz óra után véget ért, a könnyebbvérű asszonyok betódultak a táncterembe, ahol fizetett táncosok váraoztak rájuk, a rend fölbomlott a gyönyörű Kursaalban, de a hazamenetelre még a reszkető kezű aggastyánok se gondoltak, mert Ostendeban még a legkonokabb lázbeteg se térnek pihenőre éjfél előtt. Az asszonyok csillogó szemmel keltek föl helyükről, s míg a képviselő a főpincérrel tárgyalt, Lilike a türelmetlenségtől tipegve így szólott:

- És most nézzünk az után, amiből élünk... Elég volt a mulatságból, most lássunk a komoly kenyérkereset után...

- Hova megyünk? - kérdezte Lübeck Albert kíváncsian.

- Na hallja, még ezt se tudja kitalálni? A játékterembe, barátom, a zöld asztalhoz, ahol gazdátlan ezerfrankosok váraoznak reánk.

Beleveggyültek a hullámozó tömegbe, mely megáradt folyamként hömpölygött a játék-terem felé s csakhamar ott voltak a nagyszerű műhelyben, ahol a Szerencse és a Balsors, ez az öröktől fogva élő társaság, dolgozik napkeltétől hajnalig, boldogokká és kétségbeesettekké téve a vakmerőket, akik jövendő életsorsukat rájuk bízták.

Lilike, egy kacér mosoly árán, csakhamar hozzájutott a legelső üres helyhez s mialatt Lübeck álmélkodva állt meg mögötte, az izgatottságtól dideregve dobott föl egy jetont az asztalra, melyet a croupier tíz másodperc múlva közömbösen, de határozottan besöpört előle.

- Maga játszik? - kérdezte a fiatal, pesti nagykereskedő, aki életében még sohase vett kártyát a kezébe s majdnem hihetetlen örülségnek tartotta, hogy józaneszű emberek a finom pénzüket idehozzák.

- És maga nem? - felelte csodálkozva a leány, míg a réticule-jéből újabb jetonokat szedett elő.

Lübeck semmit se válaszolt, de Lilike szemében most egyszerre kigyuladt a nagy eszméken érzett lelkesedés tüze.

- A játék a legszebb dolog a világon - mondta szinte rajongva. - A sorsot, ezt a gonosz és lassu napszámot, csak itt kényszerítettjük arra, hogy gőzerővel dolgozzék s milliomosokká vagy koldusokká tegye azokat, akiknek megvan a bátorságuk hozzá, hogy szembeszálljanak vele. Aki itt meg tudja állani, hogy a vagyonát kockára ne tegye, az nem is földi ember, hanem egy száraz és lélek nélkül való gépezet...

Komolyan mondta ezt, de hirtelen jókedvűen elkacagta magát és gyöngéden megsimogatta a vőlegénye kezét.

- Magának fájna, ugy-e, ha elveszítene öt frankot? - szólott édes pillantással.

Aztán szeretettel pillantva a Lübeck Albert csodálkozó szemébe, halkan folytatta:

- Kell is, hogy maga zsugori és takarékos legyen, mert olyan felesége lesz, aki a pénzt csupán értéktelen lim-lomnak tekinti...

Lakás gondok.

Az esküvőt november elejére tűzték ki s Naglerék az egész szeptembert jóformán az üzletekben és a szabónőknél töltötték. A Lipótvárosban az a hír járta, hogy Blanka Krisztina főhercegnő, aki nemrég ment férjhez a vicenzai herceghez, kelengye dolgában távolról se vetekedhetett Nagler Lilivel, ami pedig az egyszerű mágnáskisasszonyokat illette, azok szemlélve és jogos szégyenkezéssel haladhattak el a váci-utcai kirakat előtt, ahol a Lilike reggeli pongyoláit közszemlére bocsátották. A Nádor-utca és a Szabadság-tér tájékán komolyan beszéltek, hogy a Nagler Leó egy évi jövedelmét kizárólag utcai és estélyruhákra, kalapokra és cipőkre költötték s hogy négy műteremben még mindig éjjel-nappal azokon a szenzációs toilette-eken dolgoznak, melyekben a fiatal milliomosné a legközelebbi farsangon a budapesti társaságot meghódítja...

Szeptember végén, mikor Naglerék beköltöztek a Svábhegyről, ismét szóba került a lakáskérdés, mely az öregeket már jó ideje foglalkoztatta. Lübeck, akinek háza volt a Vörösmarty-utcában (de nem lakott benne, nehogy a lakók kérésekkel zaklathassák), azt a gavalléros propozíciót tette, hogy az első emeleti lakást, mely négy szobából, alcove-ból s a szükséges mellékhelyiségekből áll, kétezerkétszáz koronáért átengedi a fiának, de Albert, aki fölöttébb kifogásolta, hogy a fürdőszobában nappal is gázt kell égetni, hallani sem akart ily méltánytalan bérösszegekről. Már majdnem megegyeztek kétezer koronában, mikor Nagler Leó egy este jókedvűen arcul legyintette a vőlegényt.

- Hallod, csak nem gondolod talán komolyan azt a Vörösmarty-utcai lakást? - kérdezte nevetve.

- Miért ne gondolnám komolyan?

- Mert ez a lakás, fiam, nem a ti számotokra való, hanem a könyvvezetőtök vagy az utazó ügynökökötök számára, aki a keserves fizetéséből él. Te, hála Istennek, megengedheted magadnak azt a fényűzést, hogy tisztességes lakást bérelj, ha ugyan nem tartod sokkal előnyösebbnek, hogy magad építtess egy előkelő családi villát...

Az öreg Lübeck e nagyzó beszéd hallatára megbotránkozva ütötte föl fejét az estilapból.

- Én kétszobás lakásban laktam, mikor megnősültem, - mondta sértődött hangon.

A vezérigazgató derűs arccal bölintott.

- Te, édes barátom, nem is voltál a Lübeck Antal fia, - válaszolta mosolyogva.

- A Rothschild fia is ellakhatnék abban a gyönyörű, négyszobás lakásban. Épp tavaly télen állíttattam új kályhákat valamennyi szobába... Csak nem gondolod talán, hogy külön palota szükséges egy fiatal házaspárnak?

Nagler Leó megrázta a fejét, aztán egy óriási havannával kínálta meg a haragos öreg urat. Majd ezt mondta:

- A külön palota egyelőre fölösleges, de tudok egy megfelelő kis fészket, amit a jó Isten egyenesen Alberték számára tartogat. A Nagy János-utcában van s eddig Abonyi igazgató lakott benne, akit váratlanul áthelyeztek Drezdába. A házmester, akit ma reggel megvesztem, holnap estig nem adja ki a lakást, de holnapután már nem állhat szóba velünk, mert tegnap is egész nap ostromolták.

- És miből áll az a kis fészkek? - kérdezte az öreg Lübeck gyanakodva.

- Nyolc lakószobából, tágas öltözőből és könyvtárból, angol stílusú hallból s megfelelő helyiségekből a cselédség számára. Az ára se valami túlságosan nagy: nyolcezer koronára tartják, de hetedfélezerért, azt hiszem, kötünk velük egy tízéves szerződést...

A szerény proposíciónak, melyet Nagler Leó könnyed mosollyal dobott bele a társalgásba, váratlan hatása volt: Lübeck rémülten hátrahúzódott, mintha valami veszedelmes örüttl volna dolga, Albert pedig elsápadva dadogta:

- Nyolc szoba... hall... hetedfélezer korona?... De hiszen ez képtelenség... ennyit még talán a miniszterelnök se fizet a lakásáért...

A vezérigazgató nyájasan megveregette a leendő férj kipirult arcát, - majd így szólott:

- A miniszterelnök semmit se fizet, fiam, mert az természetben kapja a lakását az országtól. De különben mindegy, ne beszéljünk többet a dolog felől, hiszen ez a kérdés nem én rám tartozik, hanem kizárólag ti kettőtökre. Én azt se bánom, ha a Vörösmarty-utcai lakásba költöztök, vagy akár a Knežics-utca, ahol még tetemesen olcsóbb a házber... Beszélj meg a dolgot négyszemközt a menyasszonyoddal, - nekünk, öregeknek, ilyenekben hallgass a nevünk...

Lübeck Antal, aki jól ismerte a fiát, e proposíciót helyeslő fejbólintással fogadta. Albert pedig, szerencsésen elérkezvén a zárás ideje (a beszélgetés a sas-utcai irodában folyt le) gyorsan hazaszaladt, hogy átöltözködjék, mivel úgy állapodtak meg, hogy Lilike és az édesanyja a Gizella-téri cukrászdában fogják kipihenni a tömeges ruhapróbálás fáradalmait. A hölgyek már csakugyan várakoztak rá, együtt meguzsonnáztak s minthogy hazamenni még korán lett volna, jó ideig sétáltak a korzón, s bátran szembeszálltak a lipótvárosi rekordpletykázók kritikájával... Albert büszkén és sugárzó arccal karolt a menyasszonyába, de Lilike mosolyogva súgta a fülébe:

- Az Istenért, csak nem követ el ilyen hallatlan etiquette-sértést? Hát nem tudja, hogy most megint a Biedermeyer-korszak szokásai vannak divatban, s nem a férfi karol a lányba többé, hanem megfordítva? Egyéb se kellene, minthogy így mutatkozzunk a nyilvánosság előtt... Akkor még inkább a tavalyi kalapomban mennék végig a Petőfi-szobortól a Ferenc József-térig...

Később mind a hárman fölmentek a Naglerék lakására s mivel a házigazda még nem volt otthon (nagy malom-értekezlet volt a Csarnokban) s mivel a vacsorát különben is csak ilyenkor szokták tálalni, Naglerné bájos szemforgatással fordult a jegyespárhoz:

- Ugy-e, nem haragusztok, ha most félóra egyedül hagylak benneteket?

- Nem, mama, - szólott Albert kipirulva, miközben leendő anyósára hálától sugárzó pillantást vetett.

Egyedül maradtak Lilike leányszobájában (Magda a könyvkereskedésben járt az angol nővel) s Albert meghatva és elbájolva nézett körül az édes kis fészekben, ahol menyasszonya eddig viruló leányéletét leélte... A poétikus fehérség, a butorok filigrán vonalai, az ablakon leomló selyemfüggönyök, a könyvek aranymetszései, a falakon függő pasztellek lágy rococo-hangulata, a nappalok, a szőnyegek, a virágok: mindez csodálatos harmóniában volt a leány finom karcsúságával, szemének világoskék derűjével s hangjának nemes és ezüstös melódiájával. Ahogy a bájos és illatos interieurben körütekintett, Albertnek úgy tetszett, mintha Gulliver-lábaival csupa drága és törékeny porcellán közt járna s mintha maga a nappalok úrnője lenne a legfinomabb nappal valamennyi közt. Egy percre szinte a sajnálkozás érzése fogta el, hogy ennek a leánynak filigrán hajszál-élete a jövőben hozzákapcsolódik az ő otromba életéhez s majdnem megdöbbenett a tudat, hogy a kényeztetett kis hercegkisasszony boldogsága ezután az ő durva kezébe lesz letéve. De zavarát csakhamar leküzdötte, bátortalanul megfogta

a Lilike bársonyos kezét s nagy bőbeszédűséggel elmesélte a délutáni epizódot, mely az öregeket majd csaknem összevesztette egymással.

- És magának mi a véleménye a lakáskérdésről? - kérdezte a leány, miközben kék szeme tágra nyílt a kíváncsiságtól.

Albert megint zavartan dadogott valamit, szajkó módjára elismételte, amit az édesapjától hallott, de Lilike most hízelkedve közelebb hajolt hozzá, arcát, melyen a gyöngyvirág illata érzett, kacéran ráhajtotta a fiu kezére s puha megindultsággal, félig susogva, félig gyermekesen gügyögve, így szólott hozzá:

- Maga ugy-e, azt szeretné legjobban, ha én lennék a legboldogabb asszony Budapesten? Miért sajnálná hát tőlem azt az élvezetet, hogy szép lakásom legyen? Megigérem, hogy takarékos és jó felesége leszek, hogy toilette-jeimet a legolcsóbb szabónőnél készíttetem, de azt az egy kérésemet, hogy művészi otthonom legyen, nem szabad visszautasítania... Igaz, hogy ez nagyon sok pénzbe kerül, de, ugy-e maga szívesen meghozza nekem ezt az áldozatot, hiszen magának is öröme lesz benne, ha a felesége majd afféle dédelgetett királynőnek érzi magát...

Puha karjait, melyeknek forrósága szinte átizzott a csipkés blúzon, kedveskedve fonta a Lübeck Albert nyaka köré s a fiu most úgy érezte, hogy szemüvege egyszerre elhomályosodik, szíve lázasan dobogni kezd s édes, visszafojtott könnyek égnek valahol a torkában... És halkán, meghatottan, a boldogságtól reszketve szólott:

- Ha maga úgy akarja, még a budai királyi palotát is kibérelem, ámbár én egy kétszobás udvari zúgban is épp oly jól érezném magam, mint a nyolcezer koronás lakásban... De ha magának ez igazán örömet szerez, akár még ma este fölkeresem a Nagy János-utcai házmestert...

- Köszönöm, drágám, - mondta Lilike ragyogó szemmel és először menyasszonysága óta, ajkon csókolta a vőlegényét.

Mikor Albert kora reggel az üzletben megjelent, komoran fölkereste édesapját az üveges kalitkában s tudatta vele, hogy foglalót adott a Nagy János-utcai lakásra. Egyuttal kijelentette, hogy menyasszonyának szabad kezét engedett a butorok kiválasztásában s hogy a két szoba-leányon kívül inast is fog tartani, mert Lilike már megszokta a szülői házban, hogy egy ügyes és elegáns legény is ott sürgölődjék a háztartásban.

- Megőrültél? - kérdezte az öreg Lübeck elképedve.

Albertért később Magda az angol nőjével együtt bejött az üzletbe s mivel a kisleány szerelmes volt leendő sógorába, hízelkedve megkérte, hogy kísérje el valamelyik zeneműkereskedésbe, ahol kótákat akar vásárolni Lilike számára. Az öreg Lübeck a délelőtti folyamán brutálisan megtagadta a hitelt egy siklósi kereskedőtől, délben pedig, ebéd után, hosszan összesűgött a feleségével. A két öreg egyértelműleg megállapodott abban, hogy Albert a végromlás felé siet, s hogy a nagyzó Nagler-család végképp tönkre fogja tenni a fiuk szépen indult karrierjét...

Esküvő után.

- Steinitz, - mondta az öreg úr a főkönyvelőnek, aki harminchat év óta ült a Lübeck Ádám-cég forgatható irodaszékén. - Steinitz, maga sürgősen rendelni fog nekem száz gyönyörű névjegyet, japáni, merített papíron, rojtos széllel, amilyent a mágnesek hordanak, a legdrágább és legfinomabb nyomdában, ami csak Budapesten található. A pénz, amit kérnek, egészen mellékes. Megértette?

- Minek kell ilyen drága névjegy a főnök úrnak? - kérdezte megütődve Steinitz, aki nem igen volt hozzászokva ahhoz, hogy Lübeck a pénzkérdést mellékesnek tekinti.

A vén ember szeliden nézett végig öreg szolgáján.

- Hát nem találja ki? A fiam a jövő héten megházasodik, s a fiatal méltóságos asszony harisnyás inast fog tartani a házban, aki a látogatókat bejelenti. Ha néhanapján kinézek hozzájuk, tőlem is elkérlik a névjegyemet s aranytálcán viszik be a méltóságos menyemnek, aki majd selyem kimonóban fogad, ha ugyan az ilyen megöregedett izmaelitával szóba áll.

Steinitz ilyenkor szégyenkezve belemerült a főkönyveibe, az utazó-ügynökök derűsen bólogtattak, az inasok vihogva rajzolták ki a vizes nyolcasokat az üzlet padlójára, Albert pedig kipirult arccal sietett ki az irodából, egy szóval se reagálva a gúnyolódásokra, melyekkel édesapja a menyasszonyát illette. A viszony az utóbbi hetekben annyira megromlott a két család között, hogy Albert, aki minden este a leendő apósánál vacsorált, csak elvétele hozta szóba szülei előtt Naglerékat s egyáltalában nem beszélt többet a készülődésekről, melyek a Nagy János-utcai lakásban folytak. Ha őszintén be akarta volna vallani, bizony őt is megdöbbsentette kissé az a rettenetes pazarlás, amit szeretetreméltó anyósa és bájos jegyese művelt; a butorok, melyek közül egyiknek-másiknak még a hivatását se gyanította, az ezeregyéjszakai szőnyegcsodák, a királyi palotába való csillárok, a sok szobor, kép és ezüstnemű, ami szünetlen áradatban özönlött a fejedelmi termekbe. Szédülve és megzavarodva gondolt néha arra, hogy szülei még most is négyszobás lakásban laknak, míg ő tisztára főhercegekhez való stílusban kezdi házasesetét. Velezületett fukarsága egy pillanatig arra ösztönözte, hogy tiltakozzék a fölösleges pénzpazarlás ellen, de Lilike meghatva és hálás pillantással nézett rá, a mama gyöngéden homlokon csókolta, Nagler meglegyintette az arcát, s szivart dugott fogai közé, - ennyi tökéletesen elég volt ahhoz, hogy a lelkiismerete megnyugodjék. És ha Lilike, - sietve, nehogy valaki meglepje őket, - hirtelen a nyakába borult a rendetlen lakás valamelyik zugában s nedves ajkát leányos kacérsággal eléje tartotta, Albert talán azt se kifogásolta volna, hogy operai páholyt, fogatot és automobilt tartsanak...

A Nagler és a Lübeck-családok, a két világfölfogás tipikus képviselői között a vihar csak akkor tört ki nyíltan, amidőn a nászút kérdése legelőször szóba került. A nagykereskedő és felesége annak a nézetnek hódoltak, hogy csak notórius szélhámosok csavarognak heteken át a mézeshetek alatt s egy háromnapos bécs-trieszti utat ajánlottak a fiatal házasoknak. Nagler ellenben, aki közgazdasági szereplése ellenére rajongó bohém-lelket hordott magában, hat-hetes, program nélkül való kóborlást javasolt, London, Páris és Palermó között, tehát Európa egyik szélétől a másikig. A vezérigazgató szerelmes pillantást vetett viruló nagylányára, térdére ültette, mint valami kis gyereket, aztán megindultan, de mosolyogva így szólott:

- Hat hétig ne kerüljete a szemeim elé, sőt ne is merjete többet írni egy képeslapnál... Senkivel se törődjete, csak magatokkal, s ne legyen egyéb gondotok, mint hogy mindig szert tehessete egy külön kupéra... Mert a legnagyobb földi boldogság nem a hírben, a dicsőségben, sőt nem is a nagy vagyonban rejlik, hanem a külön kupéban, amit az ember a mézeshetei alatt a kalauztól kipanamáz...

A vezérigazgató e szavak után áldólag terjesztette ki karjait a fiatalok fölé, de az apai gesztus megindító hangulatát egyszerre elűzte az epés Lübeck, aki előbb komoran összenézett a feleségével, majd azt mondta:

- Megengedem, hogy a főrangú családokban így gondolkodnak, s hogy te, aki előkelő nevelésben részesültél, ragaszkodol a hathetes csavargáshoz... Én azonban csak egy hitvány boltos vagyok, s a fiamat is munkára és komolyságra neveltem... Nem látom tehát be, miért kószalna ennyi ideig a külföldön, mikor itthon foglalkozása, életcélja - és a te szíves jóvoltodból, - hétezer koronás lakása van...

Ha a nagykereskedő azt hitte, hogy Naglert maliciózus megjegyzésével megsérti, rögtön belátta, hogy tévedett: a Lilike édesapja nevetve meghajolt előtte, majd így szólott:

- Köszönöm, hogy ilyen jó véleménnyel vagy rólam, de én nem részesültem oly előkelő nevelésben, ahogy hiszed és sokkal többet koplaltam, mint amennyiszer a dúsgazdag Lübeck-fiúk jóllaktak... Ez pedig nagy szó, azt belátod, ugy-e?... Nem az arisztokrata beszél tehát belőlem, hanem a jó apa, aki azt szeretné, hogy gyerekei egész életükben megőrizték szívükben a ragyogást és illatot, amit valahonnan a déli tengerről magukkal hoznak. De ha úgy tetszik nekik, én azt se bánom, ha Palermo helyett Sárbogárdra vagy Simontornyára utaznak, hiszen az voltaképpen egészen az ő dolguk...

Albert, aki jelen volt a párbeszédnél, ravasz és óvatos hallgatásba merült, Lilike pedig csakhamar véget vetett a vitának azzal az ötletével, hogy hízelkedve odaborult az apósa nyakába. Mikor később gyermeki tisztelettel az öreg Lübecknének is kezet csókolt, a fehérhaju dáma könnyezve és meghatva ölelte keblére a viruló fiatal teremtest...

Október vége felé megtartották az esküvőt, olyan fénnel, amilyenre még a lipótvárosi patricius-család barátai se számítottak. A templom hemzsegett az udvari tanácsosoktól, a képviselőház liberális elemei csapatostul ott szorongtak a sötét tölgyfapadok között. Bertóthy gróf, a Nagler gőzmalmának igazgatósági elnöke, néhány mágnást is elhozott a Dohány utcába, a család fiatalsága csillogó huszáruniformisokkal színesítette be a hullámzó frakkerdőt, s a milliók urai, akik a két örömapát a magukénak tekintették, szeretetreméltó jókedvvel álltak sorfalat a padok előtt, hogy a fiatal párral, a szertartás befejezése után, kezet szorítsanak. Az esküvő fényét nagyban emelte, hogy az anyakönyvvezető előtt a kereskedelemügyi miniszter szerepelt az egyik tanu gyanánt s maga a miniszterelnök is részt kért a családi örömből egy hosszabb távirattal, melyben a vezérigazgatót „kedves Naglerem”-nek nevezte...

A fiatalok, akik sikerrel titkolták el utiprogramjukat az utolsó pillanatig, az esküvői lakomáról szerencsésen megszöktek a nyugati pályaúdvárhoz (Lilikének csak annyi ideje volt, hogy anyját és a kis hugát összecsókolja), de mivel Albert elfelejtett külön kupét bérelni, csak nagynehezen kaptak helyet az ötórás gyorsvonaton, mely szokás szerint zsúfolva volt utasokkal. Az újdonsült férj, aki bizonyosra vette, hogy öt forint borraavaló fejében akár egy egész Pullman-kocsit lefoglalhat, kétségbeesve nézett szét utitársai között, de Lilike mosolyogva, bájos zavarral hajolt közelébb a füléhez:

- Ne nézzen ilyen haragosan, mert mindenki észreveszi rajtunk, hogy ma volt az esküvőnk... Inkább vegye meg az estilapot, hogy a tudósításokat elolvashassuk...

Albert sietve engedelmeskedett a parancsnak, öt-hat ujsággal tért vissza a kupéba, s a fiatal asszony csakhamar csillogó szemmel olvasta a hosszú leírásokat, melyekkel a hírlapok élete nagy eseményének adóztak. Amíg elegáns, angol utiruháján a teméntelen papirost széttergette, pillantása ragyogott a boldogságtól, s izgatottan ért könyökével az urához, aki vállán keresztül fölébe hajolt:

- Nézze, milyen óriási cikket írnak rólunk!... Itt van a miniszterelnök távirata is, - képzelem, hogy fognak irigyelni a Lipótvárosban... Még a koszorúseányok toilettejét is leírják, - ezt Magduska okvetetlen aranykeretben fogja kifüggeszteni az ágya fölé...

Ahogy most pihegve, ragyogó szemmel ült a kupé sarkában, bizalmasan, odatörlőzködve a reszkető Alberthez, szakasztottan úgy festett, mint egy szerelmes asszony, aki álmodva és dobogó szívvel halad a boldogság felé, s édes didergéssel várja, hogy egy erős kar a dereka köré fonódjék s egy forró ajk a szégyenkező szemét lecsókolja. De vajjon igazán boldog volt-e? Érzett-e valami forróságot a szegény, vacogófogu fiú iránt, akinek minden vére a fejébe tódult arra a gondolatra, hogy pár óra múlva a legszebb pesti leány az övé lesz? Aligha... Kettőjük közül Lilike volt a józanabb, de azért e percben őt is különös érzések fogták el: valami pajkos kíváncsiság az iránt, ami történni fog, s valami mohó türelmetlenség egy ismeretlen szenzáció után, mely Albertet, - mint lopva megfigyelte, - már előre kiforgatta a rendes formájából... Nehezebb esett, hogy hangosan el ne kacagja magát, mulatságosnak találta, hogy az ura remegve simúl hozzá, hogy a szemében szinte vad láng ég s hogy a hangja idegenül cseng a fülébe, de mindez nem ijesztette meg, nem gondolt megdöbbenve a következő órákra, inkább valami leányos jókedv fogta el abban a tudatban, hogy ezt a komoly embert ennyire kihozta a sodrából... Szerelmet bizonyára nem érzett iránta, de egy szemernyi boldogtalanság se volt a szívében: mosolyogva tekintett a jövőbe, mely káprázatos színekkel csillogott meg előtte a levegőben s fölényesen, okosan, egy királynő jóságával szorította meg titokban az ura kezét...

Úgy tervezték, hogy Bécsből rögtön tovább utaznak Olaszország felé, de mikor a vonat az arzenál tájékán járt, a fiatal asszony kissé zavartan nézett az urára.

- A holnapi napot ugy-e bár Bécsben töltjük? - kérdezte Alberttől, aki karját - óvatosan, nehogy az utasok meglássák, - titokban a karcsu dereka köré kulcsolta.

- Azt akarja, hogy itt maradjunk éjszakára? - dadogta Albert reszketve, miközben hidegség és forróság futott át a hátán arra a gondolatra, hogy felesége a boldog egyedüllét után vágyódik.

De Lilike most bátran és derűsen tekintett a szemébe, keze ismét gyöngéden az övéhez ért s halkán, félig mentegetőzve suttozta:

- Itt kell maradnunk, hogy a maga számára vásárolhassunk egyet-mást, mert azt tudja ugy-e, hogy én nevetségesen hiú vagyok az uramra... Azt akarom, hogy maga legyen a legelegánsabb ember, hogy a nagy szállókban és a híres éttermekben a kedvem szerint büszkélkedhessem magával... Bécsben nagyszerű ruhákat fogunk vásárolni a maga számára, s igazi, hamisítatlan angol podgyászt, mert a maga bőröndjei nem valók ám egy nászutazó férjhez... Azt akarom, hogy legalább is nagykövetnek nézzék, mert a pincérek, fájdalom, nem a lelki értékek szerint itélik meg az ismeretlen utasokat...

Így szólt Lilike hat órával az esküvője után, majd anyáskodva megveregette az ura arcát, miközben félóra választotta el őket a titokzatos misztériumtól, melyről a lányok tizenennyolc évig álmodni szoktak...

A Quadriban.

- Annyi szent, hogy szívesebben ülök gummitalpas fiakkerben! - mondta némi borzongással Lübeck Albert, mikor a hotel aransipkás portása a gondolából kisegítette.

Huszonnégy órája voltak Velencében, - két nappal később jöttek, mint ahogy tervezték - s tegnap óta folyton az utcákon csatangoltak, mert Lilike konokul ragaszkodott ahhoz a lehetetlen ötletéhez, hogy a misztikus álmvárost a prózai urával is megszeretteti. Egyetlen képet se mutatott neki, - jól tudta, hogy Lübeck egy vásári olajnyomatot nem igen tud megkülönböztetni egy igazi Tiziantól, - s mivel ő már fiatal leánykorában teleszította itt a lelkét művészi hangulatokkal, most rezignáltan és mélabús sóhajtással kerülte el halhatatlan barátait... Hiszen a bűbajos Venézia őt már rég befogadta a szívébe: gavallér édesapja, amint egy-két váratlan szabadnapja akadt, sietve vasútra ültette leányait s meg se állt velük a holdfényben csillogó lagunákig, melyek közt már szinte otthonosabban érezték magukat, mint budapesti lakásukban. Reggeltől-estig a képtárakat bújták s szívük édes romantikával telt meg pusztuló paloták láttára, melyek fölött sírbatért századévek csöndje lebeg... A kis lipótvárosi leány, - Isten tudja, micsoda rejtelmes atavizmus útján, - már születésekor el volt jegyezve a művészettel, mely lelkét nemes szomjúsággal, fantáziáját csillogó színekkel s szívét ragyogó álmokkal népesítette be... Maga is dilettánskodott, - egy képe ki volt állítva a Múcsarnok téli kiállításán, - de művésztemperamentuma inkább érzéseiben és vágyaiban nyilvánult meg, mint a pozitív alkotás terén. A kényeztetett kis gyermek néha könnyezve állt egy-egy kép előtt, melyet Nagler mecénás-bőkezűséggel vásárolt meg szalonja számára s bábuinál, nippjeinél és játékos szekrényénél többre becsülte festékes dobozát, mellyel apja a születésnapján meglepte. Később szívesen táncolt, szerette a virágot és a szép toiletteket, leányosan fontoskodva sugdolódzott össze barátnőivel, hangosan kacagott és titokban elolvasta az indexre tett regényeket is, - szóval külsőleg a lipótvárosi kisasszonyok rendes életét élte, - de szép, okos és derült szeme mindig gúnyos felsőbbbséggel húzódott össze, ha a társaságban egy-egy fiatal úr valamely művészeti kérdésről a véleményét közölte vele. Ilyenkor bájosan meghajtotta szőke fejét s mosolyogva így szólott:

- Gondolja?

Még leánykori barátai művészi tudásáról is édes-keveset tartott, - hogyan hihette volna, hogy a műveletlen Lübecket Velence belső élete érdekelné? Lilike óvatosan elkerülte a képtárakat, sietve végigszaladt urával a Doge-palota látványosságai közt, röptében megmutatta neki a Márkus-templom hajóját (miközben halkan fülébe súgta, hogy az utisipkát vegye le a fejéről), aztán jólelkűleg így szólott hozzá:

És most mindent látott, ami magát Velence multjából érdekli... A többi csupa apró részlet, - ezt szívesen elengedi nekem, ugy-e bár... Ezután késő estig az utcán fogunk kószálni, - ez bizonyára mulatságosabb lesz, mintha a templomokban ácsorognánk...

Gyöngéd, majdnem anyai gyámkodással gondoláztatta végig Albertet a nagy csatornán és a szűk sikátorokon, ragyogó szemmel mutatta meg neki a kopott aranyozástól csillogó palotákat, a penészes kis csónakkikötőket, ahonnan valaha a nemes ifjak gáláns éjjeli kalandjaikra indultak, a fekete víztől körülvelt zúgokat, ahol furcsa öregasszonyok zöldséget árultak, a tekervényes külvárosi utcákat, melyeknek felső emeletéről száradó fehérnemű lógott le az utcára s a könyökével boldogan ért az urához, mikor a gondolás hosszan elnyújtott kiáltása végighallatszott a laguna egy-egy fordulójánál... Mindez annyira elbájolta őt, hogy egy pillanatra az urában is hasonló érzéseket sejtett, de csakhamar fájdalmasan kiábrándult, mikor Albert nevetve így szólott hozzá:

- És ezt maga, drágám, csakugyan szépnek tartja?... A gondolában még a hátam is borzong a félelemtől, mert mindig úgy érzem, mintha koporsóban feküdnék, a házak azt a hatást teszik rám, hogy egy-két év múlva összeomlanak a régiségtől, a víznek, pedig olyan szaga van, hogy a gyomrom is émelyeg bele... Mi ebben az elragadó, mondja meg nekem? Nem ülne szívesebben egy jó fiakker párnáján, egy tiszta, modern és egészséges városban, mely villamosok lármájától, az autók túlközlésétől hangos? Ha lehunyom a szememet, szinte azt hiszem, hogy a Hunyadi-téri vásárcsarnokban járok, ahova tavaly egyszer édesanyámat elkísértem... Ott is ilyen halszag és zöldségszag volt... Meg tudná nekem magyarázni, hogy miért sereglük ide a félvilág?... Ha tőlem függne, én az egész városi hatóságot elcsapnám, mert ezek az urak még harangozni se hallottak a köztisztaságról...

És könyörögve, megindult pillantással simulva az elnémult, fiatal asszonyhoz, halkán folytatta:

- Menjünk inkább haza a szállóba, ott százszor jobban érzem magam, mint itt... Oh, a szállók, azok édesek itt Velencében!... Jöjjön, drágám, magára is ráfér, hogy a hosszú kószálás után kipihenje magát...

Lilike sóhajtva hunyta le a szemét, megadással bólintott, aztán csendes mártíriummal így felelt:

- Hát menjünk!

Késő délutánig nem mozdultak ki szobájukból, de estefelé Lilike némán motoszkálni kezdett ruhái között s kérdés nélkül csöngetett a szobaleánynak.

- Azt akarja, hogy lemenjünk? - kérdezte megdöbbenve Albert, aki az ablakon át ismét gyűlöletes pillantást vetett Velence utcai életére.

A fiatal asszony gondosan kitergette fölveendő utcai ruháját, szemlét tartott különböző kalapjai között, majd kissé idegesen azt mondta:

- Kedves barátom, magának furcsa fogalmai vannak a nászútról... Hát azt hiszi, azért utazik az ember kétezer kilométert, hogy egy unalmas hotelszobába zárkózzék? Ehez ugyan semmi szükség Velencére meg Olaszországra... Akkor sokkal olcsóbb multság lett volna, ha szépen elbujunk a svábhegyi villánkba, ahol novemberben már szintén nem látni emberi arcot...

- Maga, drágám, unalmasnak találja ezt a hotelszobát? - kérdezte Albert csodálkozva és megsértődve.

Lilike most hirtelen elmosolyodott, szeme pajkosan megcsillant s szőke fejét, mely kissé rendetlen és kúszált volt, szégyenlősen ráhajtotta az ura vállára.

- Nem, - súgta halkán, - nem unatkoztam, de mit gondolnának a pincérek és a szobaleányok, ha az egész napukat itthon töltönnék? Nem hiszi, hogy a látszatra is adni kell valamit?

Albert akinek különben az elmésség nem tartozott kedves sportjai közé, e szavakra loyálisan bólintott:

Hát tudja mit, szivem, lássa, hogy kivel van dolga... Ha a személyzet előtt kompromittálom, hát megadom magának a teljes elégtételt s akár holnap reggel hajlandó vagyok rá, hogy feleségül vegyem...

Lilike nevetett s megcsókolta az urát, aztán sietve hozzáfogott az öltözködéshez, ami szerencsésen sikerült másfél óra múlva, miközben Albert a szálló halljában háromszor végigolvasta az olasz estilapot, melyből egyetlen betűt se értett. Végre azonban, keztyűjét gombolva, a fiatalasszony megjelent a lépcsőházban, frissen, rózsásan, aranyos fürtjei fölött kacér bársonykalappal, elbájolva a barr előtt lebzselő angolokat, sőt a kövér, duplatokás

portást is, aki szemmel látható gyönyörűséggel emelte meg előtte aranyos sipkáját. Oly szép, karcsu és kíváncsú volt, hogy mindenki feléje fordította pillantását s Albertnek hidegség futott át a hátán arra a gondolatra, hogy ezt a gyönyörű teremtet két órával ezelőtt a karjai közé szorította. Lilike egy édes tekintettel nyugtázta az általános szenzációt, gyöngéden meglegyintette az ura arcát, majd képeslapokat vásárolt a boy-nál s rögtön el is küldött néhányat Budapestre, míg Albert, aki legszívesebben azonnal visszatért volna a szobába, türelmetlenül tipegett föl s alá.

- Hova megyünk? - kérdezte kedvetlenül, mikor Lilike végre befejezte a levelezését.

- A Quadriba, kedves barátom, ahol a nászutas házaspárok délutánonként kötelesek mutatkozni a nyilvánosság előtt.

- Az is valami templom, vagy képtár?

- Nem, ne féljen, ez magának való hely... A Quadri egy pompás kis kávéház, ahol minden Velencében mulató idegen megfordul.

Gyalogosan sétáltak át a szomszédos Márkus-térre, mely csak úgy hemzsegett a sétálóktól, egy-kétszer végigmentek az oszlopok alatt, meg-megpihenve a mozaik-csecsebecsétől, hamis ékszerektől, képektől és metszetektől ragyogó kirakatok előtt, kíváncsian szóba álltak a boltajtókban lebzselő kereskedőkkel, akik égtek a vágytól, hogy rászédhessék őket, majd betértek az egyik bársonyos kis szalonba, ahol a Quadri pincérei hatalmas ezüstbrikeikkel sűrögtek. Ahogy tünődve asztal után néztek, az egyik sarokból hangosan rájuk kiáltott valaki:

- Csókolom a kezét, kis nagyságos asszony!

Negyvenéves, bársonykabátos férfi volt, szürkülő szakállal, de szép, eleven szemekkel, melyek csak úgy ragyogtak a jókedvtől és a meglepetéstől, ahogy a fiatal asszonyt megpillantották. Nem volt valami elegáns ember, - bársonykabátján már meglátszottak az idők nyomai s nyakkendője is tisztes multról regélt, - de Lilike élénk örömmel csapta össze láttára a kezét.

- Nini, Győry! - kiáltotta hangosan, míg arca szinte kipirult a boldogságtól.

Gyorsan odacipelte Albertet az idegen asztalához s anélkül, hogy a két férfit bemutatva volna egymásnak, hatalmasan megrázta a bársonykabátos úr kezét.

- Mióta van maga Velencében? - kérdezte ragyogó szemmel.

A Lilike ismeretlenje kivette zsebéből megkopott pakfong-óráját.

- Harmincöt perce, gyönyörű kis nagyságos asszony. Direkt csónakon siettem ide ötödfél órányi messzeségből. És akarja tudni, hogy miért jöttem?

- Miért?

- Azért, hogy három hét óta végre egy jó csésze kávé ihassam. Három hete kószálok a szigeteken és a halászfalvakban, ahol branzinon és scampin kívül semmit se kapni. Akár hiszi, akár nem, már majd belehaltam a vágyba egy pohár tisztességes kávé után...

Lilike most észrevette az urát, aki zavartan fészkelődött a háttérben.

- Ni csak, majdnem elfelejtem, hogy magukat bemutassam egymásnak... Az uram, - Győry, a híres festő, akiről maga már bizonyosan nagyon sokat hallott...

Leültek a piktor mellé, aki elmesélte, hogy már két hónapja eljött budapesti műterméből, s azóta össze-vissza kószál az adriai szigetek és halászfalvak között, ahol különben húsz esztendő óta ismerik. A halászlánykákból, akiket valaha megfestett, rég ráncosarcu anyókák lettek, a pipázó öregek pedig, hajdani modelljei, valamennyien a sziklába vágott temetők mélyén hallgatják a hullámok altató dalát. Szépen és érdekesen beszélt, de Albertre, aki sohase

hallotta a híret, azt a hatást tette, hogy valami szegény éhenkórász, aki inkább takarékosági szempontokból cseréli föl a kényelmes Budapestet a piszkos, tengerparti viskókkal. Kissé különösnek is találta, hogy Lilike a festőt keresztnevéen csak Sándornak szólítja, de utóbb eszébe jutottak a Nagler Leó bohémhajlamai s mikor a beszélgetésből kiderült, hogy Győry gyakran megfordul a vezérigazgatóék házában, jóindulattal belenyugodott abba, hogy felesége az ütött-kopott piktorhoz leereszkedik...

Győry együtt vacsorált a fiatal házaspárral (másfél lírából az egész költekezése kitelt) s a szálló kapujában, Lilike könyörgésére megígérte, hogy a következő napot is Velencében tölti. Mikor később a szőnyeges lépcsőn fölmentek, Albert félvállról megkérdezte:

- Ki ez a szegény ördög?

A fiatal asszony bámulva csapta össze a kezét.

- Szegény ördög? Hát maga nem tudja, hogy kivel beszélt?

- Kivel?

- Báró Győry Sándorral, a világhírű festővel, aki dúsgazdag ember, de nem igen költ el magára kétezzer forintnál többet egy egész esztendőben. Négyezer hold tehermentes földje van, de kopott kabátban jár, mert pénzét az utolsó fillérig elosztogatja. Hát maga még sohase hallott a Győry Sándor vásznairól?

- Én csak a rumburgi vásznakról hallottam, - válaszolta Albert valami érthetetlen sértődéssel, míg szemét konokul a földre sütötte.

Most egyszerre különösnek találta, hogy négynapos felesége egy idegen mágnást Sándornak szólított, hogy kezét oly föltűnő boldogsággal szorongatta, hogy ittmaradását jóformán kierőszakolta. A szegény Albert kezdte megismerni, hogy mi fán terem a féltékenység...

Ebéd után.

Este tíz óra. A Nagy János-utcai ház előtt hatalmas automobil áll meg, mely csak úgy görnyed a rengeteg utipodgyász terhe alatt. Mikor a sofför az utcába kanyarodik, egy sötét silhouette, mely mindeddig kémlelődve állt a kapu előtt, sietve megnyomja a falba illesztett villamos gombot, mire egyszerre ragyogó világosság árad a kis bérpalotára: a ház előtt, a kapuboltozat alatt villamos reflektorok gyulladnak ki, az előszobában színes lángok csillannak meg a délszaki növények között s a szobák hosszú sora kápráztató, szinte tündéries fényben ég. Mindez Nagler Leó műve, aki szívdobogva áll a főbejáratnál, hogy nászútjáról hazatért menyecske-lányát üdvözölje...

Az automobilból előkelő inas segíti ki a fiatal házassokat, akik húsz órai utazás után az imént érkeztek meg a Déli vasut pályaházába. Mikor a gyönyörű illuminációt meglátják, mindketten állva maradnak a küszöbön s a fiatal asszony könnyes szemmel ezt mondja:

- Fogadjunk, hogy ez a drága édesapám műve!

Nem mondhat többet, mert a következő pillanatban már ölelő karok szorongatják s odabenn, a szalonban, hirtelen megszólal a zongora... Magduska diadalindulóval fogadja piruló testvérét, aki boldog sikoltással borul Nagler Leó keblére, könnyezve, gyermeki szeretettel csókol kezét édesanyjának, majd az öreg Lübeck és felesége karjaiba siet. Mindnyájan megállapították, hogy frissebb és üdébb, mint valaha s hogy szép szeme valami asszonyos huncutságtól csillog. A vezérigazgató később kezei közé fogja a leánya szőke fejét s gyöngéd, elérzékenyült és szerelmes pillantást vet reá.

- Boldog vagy? - kérdezi súgva a régi kis pajtásától, aki egy pillanatig hizelkedve hozzásimul s mosolyogva válaszol...

- Boldog, apa...

Az inas most megjelenik az ajtóban s jelenti, hogy a vacsorát föltálalták. Az öreg Lübeck, aki inast eddig csak a régi, gyapju-utcai színház drámáiban látott, megbotránkozva összenéz a feleségével, szigorúan végigméri Albertet, aztán keserűen megrázza vén fejét. Az a gondolat, hogy inas szolgál föl a fia asztalánál, majdnem úgy elfacsarja a szívét, mintha azt hallotta volna, hogy Albert betört az ötödik kerületi adópénztárba. Lelkén e percben az a melancholikus sejtelem villan át, hogy nevének örököse a börtön mélyében fogja befejezni életét...

Az öreg Lübeck mindazonáltal résztvesz az ünnepi lakomán, - több esze van, mint hogy a gyomrával dacoljon, - de a levestől a gyümölcsig nincs szava. Vérbeborult szemmel hallgatja végig a Nagler Leó tréfáit, gyanakodó és gonosz pillantásokat vet a menyére s egy olajbafőtt mártir keservével tekint a parfajt-dómra, melyet az ötvenforintos szakácsnő készített.

Már-már úgy látszik, hogy a vacsora nagyobb viharok nélkül véget ér, mikor Magda, mint illedelmes leány, desszert után kezét csókol az idősb Lübecknének. Az öreg asszony, aki ódivatu selyemruhájában kissé lealacsonyítottnak érzi magát a fejedelmileg kiöltözött Naglerékhoz képest, a vasorru kegyetlenségével néz az eleven kicsike szemébe.

- Hát te kihez fogsz férjhez menni? - kérdezi szeliden.

- Jaj, néni, nem gondolok én még a férjhezmenésre! Egyelőre az a legnagyobb gondom, hogy ne csináljak sok hibát a francia leckémben...

Lübeckné rosszalólag rázta meg a fejét.

- Édes kisleányom, - mondja - dobd sutba a francia nyelvtanodat, mert annak nem igen veszed hasznát az életben. Nem francia nyelvtanra van szükség, hanem ravaszságra, kokettériára és

léhaságra, hogy valami ostoba milliomost megkaparíts magadnak. Ha asszonykorodban inast és ötvenforintos szakácsnőt akarsz tartani, akkor ne gondolj olyan számárságokra, mint a francia nyelvten... A háztartástannal meg a főzéssel se kell törődnöd, gyermekem, mert a kulcsárnő, akit majd a buta urad tart, mindent kitünően elvégez helyetted...

Lübeck és a felesége éjfél előtt emelt fővel távoznak az elegáns palotából s az utcán szentül megfogadják, hogy nem sok vizet fognak zavarni a fiuk házában. Mindketten úgy érzik, hogy Albert gonosz és könyörtelen szellemek hatalmába került, akik a züllésbe és a romlásba kergetik. A nagykereskedő, mikor a konflison hazafelé hajtának, könnyelmű kalandornőnek nevezi a menyét. Magduska felől azt a meggyőződését fejezi ki, hogy légyottokra jár s a jövő perspektívájából már kibontakozik szeme előtt a jelenet, mikor Nagler Leót, mint sikkasztót, a detektívek elcipelik a rendőrségre. E jóslat után mélységes hallgatásba merül, majd ezt mondja:

- Hanem az bizonyos, hogy a fagyaltzsinagóga nagyszerű volt! Élni, azt már tudnak ezek a szélhámosok...

*

Egy héttel később. Albert kissé zordonan és elkeseredve érkezik haza családi tűzhelyéhez. Útközben édesanyjával találkozott, akihez az egyetlen fiu tulzott szeretetével ragaszkodik s az öreg asszony oly könnyes, részvevő és kétségbeesett pillantásokat vetett rá, mintha gyermekére kimondták volna a halálos ítéletet. Ez a találkozás még keserűbbé tette a fájdalmat, melyet az agyonkínzott Albert már napok óta érez. Apja hideg, gőgös és komikus megalázkodással bánik vele naphosszat az üzletben. Mélyen hajlong előtte, a segédek jelenlétében az iránt érdeklődik, vajjon nem fog-e résztvenni a legközelebbi galamblovó-versenyekben s Lilikét következetesen így emlegeti: „A fenséges asszony”. Mindez már annyira kihozta sodrából az ujdonsült férjet, hogy most némán, vértanu-ábrázattal foglal helyet az ebédlő asztalánál, mely, - bár csak ketten ültek mellette, - csak úgy ragyog az ezüستől és a kristályüvegek sziporkázásától.

Lili (mikor az inas kimegy a szobából): Nincs magának valami baja?

Albert (sötéten): A fejem fáj. Reggel óta fáj a fejem. Azt hiszem, leszakad a fejem.

Lili: Miért nem vesz be egy aszpirint?

Albert: Délelőtt már ötöt bevettem az üzletben.

Lili: Öt aszpirint?

Albert: Ötöt.

Lili (gyöngéden végignézi, aztán elneveti magát): Fogadjunk, hogy nem is fáj a feje! Fogadjunk, hogy egészen más baja van!

Az inas megjelenik s a párbeszéd néhány pillanatra abbamarad, mert Albert, aki valami sajátos respektust érez a merevtartásu legény iránt, mindig zavart és méltóságos hallgatásba burkolódzik, ha a keskenyajku és sárgagombos arisztokrata, - aki előttük az agglegény Vass bárónál szolgált, - föltűnik az ebédlő ajtajában.

Lili (miután az inas a kompótos tállal távozott): Vallja meg, drágám, hogy füllentett.

Albert (egy gyermekágyban fekvő anya bágyadt mosolyával): Miért hazudnám, hogy a fejem fáj?

Lili: Mert nem akarja megvallani az igazat. Mert nem akarja megvallani, hogy fölbosszantották. Szegény kis uram, maga megszenved, ugy-e, a felesége nagyizolásáért?

Albert (hallgat).

Lili: Magának nem a feje fáj, maga nem is vett be öt aszpirint, hanem magát szokás szerint halálra keserítették megint a hétezer koronás lakás, az inas, a négy nőcseléd, a mélyített fürdőszoba, a külön garderober-helyiség s az én drága toilette-jeim miatt s megjósolták, hogy a szegényházban fogja befejezni az életét. Eltaláltam?

Albert (hallgat).

Lili (az ura ölébe ül, karját, melyet japán pongyolája mezítelenül hagy, bizalmasan az Albert nyaka köré fonja s bájos, és finom arcocskájával kisbaba módjára hozzá simul. Ártatlanul): Megengedi?

Albert (önkéntelenül átöleli a felesége derekát, még pedig, - nem lévén kellő gyakorlata az efajta gyöngédségekben, - kissé brutálisabban, mint ahogy éppen szükséges volna).

Lili (halkan fölsikolt): Vigyázzon, drágám, eltöri a derekamat. A frizurámat se tegye tönkre, mert ma délután nagy társaság lesz mamáéknál s azt akarom, hogy csinosnak találjanak. (Látva, hogy Albert sértődött arcot vág.) Csacsi, este majd úgy összeborzolhat, ahogy kedve tartja... (Komolyan.) Igazán annyira a szívére veszi, ha a szülői ok nélkül duzzognak? Annyira bántja magát, ha ezek az öreg emberek nem tudnak beleilleszkedni a mi fiatal életünkbe?

Albert (nem válaszol).

Lili: Nézze, édes fiam, magának nem szabad ám megfedkezni arról, hogy a szülői ötven évvel ezelőtt voltak fiatalok, akkor voltak fiatalok, amikor még az egyszerűség, a fényezett butor, a családi asztal fölött szeliden világító petroleumlámpa, a félszázadig tartó fehérenemű s a három fogásból álló ebéd volt a polgári tisztesség szimboluma. Ők ebben a milieuban voltak boldogok, ez a puritán világ nőtt oda a lelkükhöz, az izlésükhöz, a gondolkodásukhoz, - nem is szabad hát csodálkozni rajta, hogy a mi idegen életünk megdöbbeníti őket. Ez épp oly természetes, fiam, mint amilyen természetes volna, hogy a kismartoni postamester, aki nyolcvanasztendős koráig mindig csak csengős dilizsánszokat látott, megszedülve kapna a fejéhez, ha egyszerre megpillantaná a nizzai expressz vonatot, vagy a Blériot repülőgépét. Mi azonban tudjuk, hogy dilizsánszot már csupán a muzeumokban lehet látni s hogy fényezett butor és félszázadig tartó fehérenemű már csak az öreg erdészlakásokban van, amelyek messze esnek a vasuti sinektől és az országúttaktól. A szepességi abrosz és a puritán egyszerűség ma nem divat többé, édes fiam. A gazdag embernek épp annyira kötelessége ma, hogy stílusosan és fényüzéssel éljen, mint amennyire a dédapát a maga korszaka arra kötelezte, hogy bolthajtásos szobában lakják s a bort nehéz kupákból igya. A régi asszony a guzsaly mellett ült, - mert akkor az volt a divat, - a mai ezerforintos estélyeket ad, minisztereket lát vendégül s úgy terített a Lipótvárosban, mint a skót várkastélyok úrnői a maguk romantikus castle-jaiban, mert most meg ez az életmód és ezek a szokások vannak divatban. És amennyire el lehetett volna itélni a tizenhatodik századbeli várúrnőt, ha pikáns zsúrokat adott volna, épp úgy el lehet itélni a mai asszonyt, aki rangjához és vagyonához méltatlan életet folytat. Ezt a maga szülei, drágám, természetesen nem érthetik meg, de magának, aki valamivel később született, mint ők, már csakugyan kötelessége megérteni.

Albert (fanatikusán tovább hallgat).

Lili: A pénznek csak egyetlen célja és értéke van: hogy a boldogság föltételeit megszerezzük vele s hogy azokat boldogokká tegyük, akik a szívünkhöz közel állanak. Ki áll közelebb a maga szívéhez, mint én? Az öregek duruzsolnak, mert ez a hivatásuk, de mi fiatalok vagyunk, élünk és gyönyörüségeket keresünk az életben. Mit ér a pénze, ha mindazt meg nem szerzi vele, ami széppé, értékessé és irigylésre méltóvá teheti az életét? A maga százazrei holtan és tehetetlenül fekszenek acélsirjukban s csak akkor elevenednek meg, akkor kelnek szárnyra,

akkor töltik be hivatásukat, ha nagy és nemes élvezetekre váltja őket. A szép butor, a drága ruha, a hercegi kényelem, az automobil, mely bársonyos lágysággal gördül tova az utcákon, a színházi páholy, melyet hódoló arcok fognak keresztűzbe, a nagy világfürdők, ahol éjjel és nappal a kultúra szárnycsapásait érezzük, a művészet, mely fenséges és ünnepi hangulatokat lop a lelkünkbe, a gyémánt sziporkázó tüze, mely a tündérmeséket megfogható valósággá teszi: ezt jelentik, ezt parancsolják a maga milliói, amelyek mindeddig holtan heverték pénzes szekrényeiben...

Albert (már jó ideje semmit se ért abból, amit a felesége beszél, csak arra gondol, hogy egyedül vannak itthon, hogy senkise fogja háborgatni őket s hogy karja egy bájos, finom, csábító asszony derekát öleli. Reszkető keze végigsiklik felesége karcsu termetén, mely fűző nélkül is tökéletes s szeme belekáprázik az okos, világoskék, már asszonyosan öntudatos szemek derűjébe. És ekkor rekedten, a vágytól dideregve, szinte idegen hangon suttogja): Olyan nagy baj volna, ha összeborzolódnám a haját?

Lili (édesen és megadással): Hát borzolja össze, maga telhetetlen kisgyerek!

Látogatás a műteremben.

Körülbelül hat hétbe került, amíg Lübeckék a lakásberendezés minden aprólékosságával végeztek, s az utolsó aquarellt s az utolsó indiai csecsebecsét is elhelyezték a fiatal asszony szalonjában. Ez az idő arra is elég volt, hogy a viszonyt a három család között most már véglegesen szabályozza.

- A fenséges asszony, remélem, jól érzi magát? - kérdezte néha az öreg Lübeck gúnyosan, két vidéki vevő kiszolgálása közben, vagy azokban a percekben, mikor olykor a rengeteg üzlet-helyiség valamelyik zugában egyedül maradtak.

Albert ilyenkor pirulva sötétte le a szemét s zavartan kezdett babrálni a moldonok és a kalmukok között, anélkül, hogy édesapja maliciájára válaszolt volna. De mikor az öreg ember izetlenkedései már mindinkább türehtetlenné kezdtek válni és Steinitz, a vén könyvelő füle hallatára is minduntalan megismétlődtek, a szelid és szemérmes férj is elveszítette lassanként a türelmét.

- Tulajdonképpen mit akarsz a feleségemmel? - kérdezte egy novemberi délelőtt, miközben fülei aggasztóan égni kezdtek.

Lübeck, aki tudatos szigorúsággal nevelte a fiát s megszokta, hogy Albert még mostan is minden reggel fiúi tisztelettel kezét csókol neki, megütődve tekintett föl a rézkapcsos főkönyv lapjairól.

- Talán megsértettem ő fenségét? - kérdezte elképedt arccal.

- Apám, - válaszolta a fiatalember most már sápadtan, - szeretnék veled végképpen rendbe-hozni valamit. Én a feleségemet épp úgy szeretem, ahogy te harmincöt év óta az édesanyámat szereted. Eltűrnéd-e te, hogy valaki az édesanyámat kicsúfolja előtted? Nahát én se fogom eltűrni, hogy valaki, idegen emberek előtt, a feleségemen gúnyolódjék. Még te tőled se, aki az édesapám vagy...

Oly ijesztő komolysággal mondta ezt, hogy Lübeck szinte megdermedve nézett rá a magas forgószékről, később pedig, - erre ötven év óta sohase volt példa, - kora délelőtt elrohant az üzletből. Egyenesen hazament a lakására, ahol az öreg asszony ijedten hagyta abba láttára a tisztogatást.

- Csak nincs valami bajod? - kérdezte majdnem fuldokolva a megdöbbenéstől.

Lübeck leomlott az egyik székre, néhányszor szó nélkül bólintott, majd síri hangon ezt mondta:

- Tudod, hogy mi az ujság? A fiad párbajra akart kihívni, amiért feleségéről nem nyilatkoztam a kellő tisztelettel. Ha sietve el nem menekülök, az is meglehet, hogy a személyzet előtt inzultált volna...

- Komolyan beszélsz? - kiáltott föl Lübeckné reszketve.

S mikor az ura, a színpadi hatást kiélvezve, a kínos epizódot kellő színezéssel elmesélte neki, az öreg asszony kétségbeesve intett.

- Nem ő az oka, biztosítlak róla, hogy nem ő az oka... Albert jó fiu, aki mindig tűzbe ment volna a szüleiért, de ez a boszorkány teljesen kiforgatta a valójából... Csak magadat okold, amiért nem álltál a talpadra, mikor először szóba került, hogy ezzel a szédelő fájzattal meg-ismerkedjék...

Lübeck később lefeküdt s vizes borogatásokat rakott a fejére, Lübeckné pedig könnyezve és elkeseredett szívvel vette ismét kezébe a félredobott törülörongyot. Harmincöt év óta, - ennyi ideje volt, hogy férjhez ment, - egyetlen nap se mulasztotta még el, hogy önkezeléssel törölje végig az összes butorokat, a mai váratlan szerencsétlenség se akadályozta hát meg abban, hogy gazdasszonyi kötelességeinek eleget tegyen. De mikor az utolsó porszem is végleg eltűnt a kínosan tiszta ebédlőből, az öreg asszony ünnepiesen fölemelte a törülörongyot, mintha rettenetes fogadalomra készülne.

- Lübeck, - mondta remegve (szokása szerint vezetéknevén szólítva az urát), - Lübeck, most ezennel megesküszöm valamire. Ugy éltessen engem az Isten, mint hogy az a személy rám nézve örökre meghalt...

- Melyik személy? - kérdezte nyöszörögve a nagykereskedő, a szemére boruló vizes borogatás alól.

- A fiad drágalátos felesége. Mert bizonyos lehetsz benne Lübeck, hogy ő volt az, aki szegénykét gonoszul a szüleihez uszította...

Az öreg ember másnap megjelent az üzletben, némán fátyolt borított az előző nap eseményeire, de Lilikét nem hozta szóba többé. Lübeckné olykor összetalálkozott az utcán a fiával s Albert, ha sokáig nem látta édesanyját, néha fölneézett zárás után a szülői házba, de a fiatal asszony nevét e pillanattól fogva nem említették. Mintha csupán valami gonosz álom lett volna, hogy Albert egy idegen nő kedvéért a szüleit elhagyta...

A Csarnokban, vasárnap délutánonként, Lübeck összetalálkozott némelykor gyulai Nagler Leóval, aki páratlan alsósjátékos hírében állott s a legkiválóbb kártyamatadorokat is következetesen pozdorjává aprította. Lübeck, aki sohase kártyázott, de harmincéves gibicelés után már értett valamiképp a játékhoz, ilyenkor büszkén, de szó nélkül szívta mellette egész délután a szivarját. Most azonban, hogy Lilikét könyörtelenül holtá nyilvánították, a nagykereskedő óvatosan elkerülte jókedvű nászát s komoran odakünn üldögélt a dohányzóban, ahol az embergyűlölő sakkjátékosok szórakoztak.

- Miért nem jöttél be? - kérdezte csodálkozva Nagler Leó, mikor estefelé a ruhatárban összetalálkoztak.

- Olyan fejfőrcsöm van, hogy majdnem megbolondulok bele, - szólott Lübeck, miközben homlokát eltorzult arccal nyomkodni kezdte.

De mikor a következő vasárnap megint csak nem jelentkezett, Nagler fejcsóválva kereste föl a sakkosok háta mögött.

- Ismét fejfőrcsőd van?

Lübeck értelmetlenül mormogott valamit, de az egyeneslelkű vezérigazgató most leült melléje az egyik bőrfotelbe.

- Mi a bajod? Miért horgasztod le két hét óta az orrod? Talán megbántottalak, hogy így egyszerre megharagudtál rám? Vagy a kisleányom az oka, hogy ilyen furcsán és sértőleg viselkedel?

És hiába várva, hogy kérdéseire választ kapjon, a derék Nagler Leó bizalmasan átkarolta a konok, vén embert, jólelkűleg tekintett a szemébe, majd így szólott:

- Nem tudom, mi ütött hozzád, de akármi a bajod, a drága kisleányom ellen nem szabad haragot tartanod... Én tudom, hogy csupa szív és csupa jóság s hogy máris épp úgy szeret benneteket, mint a saját szüleit... Ne csinálj hát viszálykodást köztük, mert bünt követsz el s a magad gyermekét épp oly boldogtalanná teszed, mint az enyémet...

Lübeck ezúttal is érthetetlen választ adott, de Nagler Leó most tréfásan hátba ütötte, majd szivartárcájából elővett egy vastag szivart.

- Gyujts rá, ez talán magadhoz térít és szétfújja a savanyu anyós-hangulatodat...

Ha Lübeckék elmaradtak a fiatalok házából, annál gyakoribb vendégekké lettek az új asszony családtagjai: Nagler Leó, ha balták estek volna is az égből, öt percre mindennap fölszaladt a leányához, sietve összecsókolta és az ölébe ültette s komoly arccal kitanította rá, hogy a férjeket épp úgy idomítani kell, mint a Hagenbeck vadállatait. Estefelé Naglerné és Magda néztek föl a Nagy János-utcai lakásba, megbámulták a Lilike gazdasszonyi erényeit, segítettek elhelyezni néhány újonnan szerzett nippet vagy butordarabot s miután a kisleány, amúgy keztyüs kézzel, eljátszott valami népszerű orfeumi keringőt, mindnyájan bementek a városba, hogy életük legnagyobb gyönyörűségének, a vásárló-szenvedélynek áldozzák föl az alkonyat óráit. Oly szépek, elegánsak és jókedvűek voltak, hogy az utcai járókelők elragadtatva néztek utánuk, a cukrászkecskék legédesebb mosolyukkal szolgálták ki őket s Albert, akivel Lilike a találkát már ebéd alatt megbeszélte, büszkén és a boldogságtól repeső szívvel karolt világszép feleségébe. Ilyenkor hirtelen megfélemezett mindarról, ami napközben az életét elkeserítette: apja szekaturáiról, anyja szenvedő mártír-arcáról, az izetlen, vidéki vevőkről, akik egész délután a nyakán ültek, sőt a súlyos fizetésképtelenségekről is, amelyekkel a Lübeck Ádám cég egy-egy adósa anyagi helyzetét vakmerően föllendítette. És végignézve a bájos teremtesen, akinek karcsu teste bizalmasan hozzásimult, a finom és diszkrét mamán, aki derűs pillantással ballagott mellettük s a Magduska édes és huncut kis arcocskáján, Albert minden fiui vonzalma ellenére is pirulva így szólott magában:

- Hiába minden, ez mégis csak más fajzat, mint mi vagyunk...

Körülbelül karácsony táján járhatott az idő, mikor egy este a Kristóf-téren hirtelen össze-találkoztak Győry báróval. A piktor, aki a zord téli idő ellenére sárga felöltőt és ütött-kopott kalapot viselt, nagy örömmel rázta meg az asszonyok kezét, barátságosan üdvözölte Albertet s elmesélte, hogy csak nyolc-tíz nap óta van Budapesten, mert több mint két hónapon át a kihalt Rügen-szigeten remetéskedett. Egy szeptemberi éjszakán ugyanis önkéntelen tanuja volt a Vallabrègue-gőzös hajótörésének s a borzalmas katasztrófa oly erős hatással volt a lelkére, hogy mindaddig a szigeten maradt, míg nagy tengeri képét be nem fejezte.

- Már teljesen készen van vele? - kérdezte Lilike kíváncsian.

- Teljesen. Ha érdeklődnek a kép iránt, minden délelőtt megnézhetik a műtermemben.

Két nappal később Lili ragyogó arccal fogadta ebédre hazatérő urát.

- Kitalálja, hogy hol jártam? - kérdezte szinte izgatottan a boldogságtól.

- Hol?

- A Győry Sándor műtermében, ahol másfél óráig dideregtem a tengeri festmény előtt. Elhiszi nekem, hogy az az utóbbi évtized legszebb alkotása? Tudom, hogy maga nem nagyon érdeklődik a képek iránt, de addig nem nyugszom, míg *A pusztulás*-t velem együtt meg nem nézi...

- Kivel volt a műteremben? - szólott Albert, miközben hirtelen elsápadt.

- Egyedül, mert a mamáék nem is tudták, hogy oda készülök. Magamnak is csak véletlenül jutott eszembe, hogy fölszaladjak, amikor az automobil az Epreskert-utcán befordult. Ha látta volna, hogy Győrynek milyen óriási örömet okoztam a látogatásommal!

Hirtelen abbahagyta a beszédet, mert Albert oly pillantást vetett rá, mintha egyszerre megőrült volna.

- Mi baja? - kérdezte Lilike megrémülve.

De a következő percben már édes mosolygás csillant meg a szemében, finom kis keze gyöngéden végigsimogatta az ura lángoló arcát, s félig pajkosan, félig elérzékenyülve tekintett esetlen urára, aki néma kétségbeeséssel meredt a levegőbe.

- Csak nem féltékeny? - mondta elképedve a csodálkozástól.

És az Albert fejét megindultan a szívéhez szorítva, nevetve is, bosszankodva is folytatta:

- Nagyon rossz asszonyokkal lehetett dolgod eddig, ha ilyen hallatlan csacsiságokra gondolsz... Attól tartasz, hogy udvaroltattam magamnak Győry Sándorral? Nem hiszed, hogy engem csupán a művészete érdekel? Képesnek tartasz arra, hogy valami helytelenséget elkövetsek?... Nem, ne dugd el a fejed, hanem mondd csak a szemembe, hogy mit gondolsz felőlem...

Albert most feleségére emelte pillantását, szeme könnyezni kezdett, mint a gyermeké s halkán szólott:

- Azt gondolom, hogy jobban szeretlek, mint kellene. És attól félek, hogy még súlyosan megszenvedek ezért az abnormális szerelemért...

Valami érthetetlen sugallat szólt-e belőle e pillanatban, mikor még csakugyan nem volt rá oka, hogy elkeseredjék? Megsejtette-e hirtelen a jövőt, mely valahonnan a ködös messzeségből közelített feléje? Akárhogy volt, most egyszerre béke és enyhülés költözött a szívébe, mert Lilike nevetve arcul legyintette, forró ajkát odaszorította a szájához, majd energikusan így szólt hozzá:

- Ha még egyszer ilyen rosszul és illetlenül viselkedel, kétszázszor le fogod írni ezt a mondatot: „Az a férj, aki a feleségében kételkedik, kilenc napig odakünn köteles aludni az ebédlő divánján!” Most pedig abbahagyni a duruzsolást, mert a leves már az asztalon van...

Murány.

Lübeckék az első évben még nem nyitották meg hivatalosan a házukat, de maguk a farsang derekán már sűrűen eljárak azokhoz a familiákhoz, akik Lilit lánykorában szívesen látták. Nagleréknek rengeteg, előkelő ismeretségük volt, a Lipótváros nagy dinasztiai valamennyien személyes barátságban állottak a vezérigazgatóval és családjával s a kis paloták, melyeket a milliomos Lübeck Albert eddig csak kívülről látott, most sorra megnyíltak a sas-utcai nagykereskedő fia előtt. Micsoda más világ volt ez, mint amelyben eddig az életét eltöltötte! Albert régebben is megfordult egy-egy vendégszerető család körében, ahol teával, fagyalttal, apró süteményekkel és gyümölcssel kínálták a vendégeket s ahol a fiatalok éjfélutánig zongoráztak vagy tombolát játszottak, míg az öregebbek szivarozgatva csevegtek az üzleti ügyekről, - de milyen szegény és szánalmas kis mulatságok voltak ezek a mostaniakhoz képest! Az üveges palotácskák, melyekben még a kapubejárat és a lépcsőház is vastag szőnyegekkel volt kibélelve, a portások, akikhez hasonló alakokat eddig csak a régi Népszínház operettjeiben látott, a hallok, nyitott francia kandallóikkal, a frakkos urak és a mélyen dekolletált asszonyok, akik diszkrét csöndben hullámoztak a fényes termekben, anélkül, hogy a háziakkal túlságosan foglalkoztak volna, a pálmás télikertek, ahová akárki zavartalanul félrevonulhatott, a pezsgő, a nagy szivarok, a csemegék, melyeknek a polgári származásu halandó még a nevüket se tudta, a művészi előadások, melyekkel a finnyás vendégeket szórakoztatták, a notabilitások, akikről csak véletlenül tudódott ki, hogy micsoda félelmetes méltóságokat viselnek, - nemcsak milliomosok voltak köztük, hanem főrendiházi tagok, tudósok, nagyállásu bírák, sőt aktiv konzulok is - mindez megszedítette és elkápráztatta az egyszerű Albertet, aki eddig csak barátságos ebédlői asztalok mellett ült, ahol jókedvűen hámozták az almát, ahol a teát kissé hangosabban szürcsölték, mint ahogy éppen illett volna s ahol éjfél felé már romlatlan őszinteséggel ásítottak, e szavakkal búcsuzva a háziasszonytól: „Teringettét, most már ideje lesz ám, hogy holnapra eltegyük magunkat!” A gazdag, jámbor és unalmas filiszterek világából, ahol eseménytelen fiatalkorát eltöltötte, a sasutcai Schlemil Péter most egyszerre idecsöppent a nagyzolók, az igazán előkelők, a cinikus hírességek, a szeretetreméltó kalandorok milieujébe, ahol nagyobb fényüzéssel éltek, mint a Mária-utcai palotákban, ahol az urak londoni klubtitkokról, montecarlói játékkalandokról, párisi pletykákról beszélgettek s ahol az asszonyok szinte kivétel nélkül úgy viselkedtek, mintha egy-egy főuri palotában pillantották volna meg valaha a napvilágot. Itt bezzeg nem volt szó a vásáracsarnoki árakról, a cselédek rosszaságáról, az olcsó szabónőkről, akiket az édesanyja esti társasága emlegetni szokott, mintha ezek a köznapi és alsórendű kérdések messze alattuk gomolyogtak volna a beláthatatlan világűrben. Az életnek csupa büszke és raffinált művésze találkozott itt össze, aki lelki közösséget affektált a kultura ormán álló kiválasztottakkal, bár inkább csak üres külsőségek kapcsolták őket nyugati rokonaikhoz. Az urak itt a londoni klubférfiak divatja szerint öltöztek, az asszonyok a párisi mondaine-eket utánozták s mindnyájan valami sajátos nyelven beszéltek, melyet csak önmaguk értettek. Ha Albert, aki zavartan járt egyik teremből a másikba, néha mégis elszánta magát rá, hogy a száját fölnyissa, gúnyos, jóakaró és elnéző pillantások fogadták, mint az abesszinai négert, aki az állatkertben mutogatja magát. Az asszonyok szeliden és csodálkozva néztek rá, a férfiak pedig a vállára ütöttek és szivarral kínálták. És akármit mondott, valamennyien helyeslőleg bólogattak, anélkül, hogy érdemlegesen válaszoltak volna neki...

Albert, aki józan ész dolgában akárkivel bátran fölvehette a versenyt, csakhamar tisztába jött a maga helyzetével s nem igen ambicionálta többé, hogy a megjegyzéseivel föltűnést keltsen. Békésen, türelemmel húzódott meg valamelyik sarokban (többnyire barátságos, öreg dámák mellett), áhítattal hallgatva a művészek előadását s szeliden ballagott le a ruhatárba, ha Lilike a mulatságot megelégedte. Most már rezignáltan belenyugodott a gondolatba, hogy felesége,

aki csodálatosan otthon érezte magát ebben a fenhéjazó társaságban, egymaga mindkettőjük helyett is imponál. A fiatal asszonyt valósággal ünnepezték; még a rosszmájú cinikusok is néma tisztelettel tekintettek a szemébe s megjegyzéseit, jókedvű kritikáit a felsőbbes lelkeket megillető hódolattal fogadták. A jó hír, mely Nagler Lili intelligenciája és okossága felől keringett, még megnövekedett azóta, hogy e gyönyörű leány a dúsgazdag Lübeck Albert feleségévé lett; ez a társaság ugyanis, - ha gögösen le is nézte a milliommot, - szívből kalapot emelt a milliók előtt s a bölcsesség netovábbjának tartotta, hogy egy fiatal teremtes a ködbevesző romantika helyett a vagyon és az anyagi jólét födele alá húzódik. Ezek a léha skeptikusok bizonyosra vették, hogy Albert lehetetlen rabszolgájává lesz a feleségének s teherhordó állat módjára fog végigcammogni az életen, míg Lilike ünnepelt királynőként szórja világgá a férje verejtékes kincseit...

- Vajjon megvolt-e valaha neki is a maga lánykori regénye? - kérdezte magától néha töprenkedve Lübeck Albert, míg a pódiumon egy-egy híres művésznő énekelni kezdett s ő némán és elhagyatva állt a hullámozó sokaság között, mely a csillogó termeket betöltötte. Most, hogy a felesége körül lobogó lelkesedést látta, szinte lehetetlennek tartotta, hogy Lilikének is meg ne lett volna a maga kis bakfisregénye s ilyenkor kutatva, kimeredt szemmel nézett körül a fiatal urak között, akik a kékszemű asszony körül lebzseltek. El lehetett-e képzelni, hogy ez a bájos teremtes lángra ne gyújtotta volna valamennyi férfit, aki virágzó lánykorában ismerte? Albert néha reszketve vájta bele körmeit fotelje támlájába s míg körülötte taps és éljenzés tombolt, kétségbeesve így szólott magában:

- Bizonyos, hogy csupán a pénzemért jött hozzám, hiszen az utolsó vagyok mindazok között, akiket szépségével lángra gyújtott... Mi jogon merném azt hinni, hogy szerelemből lett a feleségem?...

Káprázó szemmel nézte Győry bárót, aki nyugodt mosollyal hajolt a felesége füléhez, - aztán dideregve körültekintett a többiek között... Vajjon melyiknek van hatalma hozzá, hogy ezt a derűs közömbösséget lángoló szenvedéllyé változtassa?... Ő, a férj, mindig higgadtnak és meggondoltnak találta a fiatal asszonyt s mindeddig hiába leste a pillanatot, melyben az odaadás mámora csillog majd meg a Lilike kék szemében... Oh igen, ő akárhányszor elveszítette már a nyugalmit és a józan eszt s vágytól és szerelemtől részegen ölelte magához csábító és kíváncsú feleségét; de Lilike még akkor is nyugodtan, összehúzott szemmel, sőt kissé csodálkozva tekintett rá s akárhányszor mosolyogva így szólott hozzá:

- Vigyázzon, drágám, mert mindjárt szétteri a derekamat... Ne legyen ily izgatott, hiszen örökre a magáé vagyok...

Vajjon hol az a férfi, akinek csókjaival szemben ez az irónikus józanság a semmiségbe foszlanék? Albert újra és újra töprenkedve nézett szét a felesége udvarlói között, majd egyszerre behunyta a szemét, míg a torka szinte összeszorult a fájdalomtól...

Ha Lübeck Albert valami jó emberismerőhöz fordult volna azzal a kéréssel, hogy felesége jelleméről fölvilágosítást adjon neki, alkalmasint ez a különös választ kapja:

- Nincs mit aggódnia; ez a finom teremtes sohase lesz képes arra, hogy egy érzéki fellobbanás áldozata legyen... Ha a szíve valamikor szerelemre gyullad, nem halandó ember lesz az, aki mámort és lelkesedést lop a szívébe. Szerelmessé csupán a művészetbe lesz, de elbukni a művésszel fog, aki testetlen ideálját megvalósítja előtte...

Lübeckék február elején résztvettek azon a ragyogó házibálon, melyet eörsi Beer Emil, a milliomos konzerv-gyáros és Bolivia főkonzulja rendezett Bajza-utcai palotájában. Ez a bál egyike volt azoknak a multságoknak, melyekről Budapest dunaparti része hónapokon át beszélni szokott. Beer nagyúri bőkezűséggel látta el a kiváltságosokat, akik házában megfordultak; itt lépett föl először Landi Camilla, itt ismerték meg a budapestiek Sauer Emilt s

csupán egy véletlen szeszélyen mult, hogy Caruso is meg nem jelent a Bajza-utcai szalonban... Ez volt az egyedüli polgári ház, ahol a főváros minden társadalmi rétege megfordult, a művészet, a politika tekintélyei épp úgy, mint a legősibb arisztokrácia férfitagjai; lipótvárosi vezérigazgatók mellett violataláros püspökök ültek, egyetemi tanárok csevegtek díszbe öltözött tábornokokkal, sőt maga az öreg Márkóy gróf, a főrendiházi klerikálisok vezére is ellátogatott egyszer évenként a ragyogó termekbe, ahol ez éjszakán szinte megvalósult az egy akol, egy pástör legendája...

Ez évben egy fiatal zongoraművész föllépése volt a híres házibál pièce de resistance-ja. Murány, - így hívták a művészt, - Budapesten végezte a zeneakadémiát, s pár éven át hihetetlen nélkülözések közt tengette életét a külvárosi bérkaszárnnyákban. A jó Isten tudja, hogyan került Berlinbe s hogyan jutott el innen a sötétsárga Themse partjára; de bizonyos, hogy egy farsangi napon egyszerre csak a világhír ormán ragyogott az ismeretlen zongorajátékos neve. Windsorban a királyné vendége volt, Peterhofból egy császári kézszorítás emlékét hozta magával s szinte egy éjszaka után arra ébredt, hogy Amerikából félmillió ajánlatot kapott. Mikor huszonhét esztendő korában Budapestre visszakerült, a Murány név már a Rubinsteinével és a Stavenhagenével volt egyenrangú a nagy művészek ranglétráján...

Murány föllépett az eörsi Beer Emil házibálján s egy csapásra lázba borította Budapest előkelő fantasztikusait... A művész később visszavonult az ünneplés elől, de az egyik citromsárga kis szalonban hirtelen szembetalálta magát egy nedvesszemű asszonnyal, aki még mindig álmódóva tekintett a girandole-ok fényében csillogó zongora felé...

Murány kissé színpadias pózzal szorította gyűrűs kezét a szívéhez.

- Lili! - szólott suttogva, míg sötétfürtös feje önkéntelenül meghajolt.

- Murány! - mondta az asszony és kék szemét bágyadtan lehúnyta...

Mi volt az, ami ennyire meghatotta őket? Volt-e valami előzménye ennek a találkozásnak? Csakugyan egy titokzatos kis regény hősei kerültek-e itt össze a szeszélyes véletlen jóvoltából?

A nagy teremben megszólalt az öreg Bergen gondokája és Murány leült az asszony mellé, aki reszketve, égő arccal és fanatikus rajongással tekintett a szemébe...

Regény a zongora mellett.

Murány, akinek hangversenyeire ma már a Fokföldön is agio-val kapkodják el a jegyeket s akit imprezáriói már két év óta milliomosnak tartanak, valaha épp úgy átszenvedte a büszke koplalások esztendeit, mint azok a kollégái, akik rég lebuktak az ismeretlenség homályába. A sovány és tipikus pesti fiúnak csak akkor tűnt föl a szerencsecsillaga, mikor egy áldott véletlen a Naglerék házába juttatta. Ezt a véletlent az öreg Gainsberger professzor indította meg, a zeneakadémia híres tanára, akit konok németsege miatt az ujságok nem egyszer keményen megtámadtak, de aki ötven év óta fáradhatatlan lelkesedéssel cserkészett ismeretlen talentumok után a magyar humuszon. A töpörödött kis német, aki a saját fizetését is szétosztogatta nyomorgó tanítványai közt, egy estén izgatott szemhunyorítások között kereste föl Nagler Leót a Vigadó nagytermében.

- Van kedve egy olyan jótéteményhez, mellyel később briliáns üzletet csinálhat? - kérdezte a vezérigazgatótól, aki épp egy ausztráliai énekesnőnek tapsolt.

Nagler nevetve vállat vont.

- Tudja, hogy ez a mesterségem, - mondta barátságosan, miközben a vén professzort magához ölelte. - Ha jó üzlet van kilátásban, akkor még a legönzetlenebb jótékonyásra is kapható vagyok. Miről van szó?

- Arról, hogy egy fiatal művészt támogasson, akire öt év múlva sokkal büszkébb lesz, mint legnagyobb pénzügyi sikerére.

- A jövődöbeli Liszt Ferenc természetesen a mester tanítványa?

- Természetesen.

- És hogy hívják?

- A keresztlevele szerint Muhr-nak, de én már díjmentesen megajándékoztam a csinosabb hangzásu Murány névvel.

- Hát Isten neki, majd megpróbálok foglalkozni ezzel a briliáns üzlettel. Küldje el hozzám holnap délben Muhr-Murány urat.

Nagler Leó hivatalos helyiségében másnap egy sovány, lekopott, de gögösen föllépő fiatalember jelentkezett, aki oly fejedelmi önérzettel viselte kifényesedett Ferenc József-kabátját, hogy a szolga habozás nélkül bejelentette. Murány volt, az öreg Gainsberger protegéje. A vezérigazgató, aki épp üzletfelekkel tárgyalt, sietve lerázta magáról hivatalos ügyeit s mosolyogva tárta ki a művész előtt a rézszegekkel kivert szárnyasajtót.

- Jöjjön, már vártam önre, kedves barátom... Foglaljon helyet itt a karosszékekben és mesélje el, hogy mit csinált a mai napig?

Murány előadta a maga rövid biográfiáját, - eddig tanulással, zongorázással és koplalással telt el az ideje, - majd komoly arccal így szólott:

- Amint a méltóságos úr mindebből láthatja, az életem eddig nem mondható valami rózsásnak... De ha ezen a két esztendőn, ami még előttem van, átvergődöm valahogy, akkor be fogom bizonyítani a méltóságos úrnak, hogy érdemes voltam a jóindulatára...

Oly impertinens öntudatossággal beszélt, hogy Nagler Leó egy pillanatig csodálkozva nézett végig rajta, de aztán tréfásan megcírógatta a gyerek lángoló arcát.

- Jóindulat? Szó sincs róla, édes fiam. Legfőbb hasznos befektetésről lehetne beszélni, ami a kamatok kamatjával megtérül, ha magából világhírű művész lesz. De különben is nem sziveséget ajánlok föl önnek, hanem egyszerű üzletet. Van még egy-két szabad órája délutánonként?

- Hat órától fogva mindennap szabad vagyok.

- Helyes, akkor rögtön megegyezhetünk egymással. Van nekem otthon két drága kisleányom, akik derék, szorgalmas és jólelkű gyermekek, kitűnően beszélnek angolul és franciául, mindig jó bizonyítványt hoztak haza az iskolából, - még az ábrázoló mértanból se buktak meg, - de a zongorától érthetetlenül irtóznak... Magára vár az a nemes hivatás, hogy elhagyott Ehrbarjukkal kibékítse őket. Volna kedve hozzá, hogy erre az emberbaráti föladatra vállalkozzék?

- Hogyne!

- Ez esetben följánlok önnek száz forintot havonként s nagyon kérem, hogy ma este tiszteljen meg bennünket egy csésze teára. Be akarom mutatni jövődöbeli tanítványainak, akik ugyancsak rászorultak egy erélyes férfikézre, mert öreg kisasszonyukat már teljesen az ujjuk köré csavarják...

Muhr-Murány megjelent este a Naglerék kis palotájában s bár ehhez hasonló milieubn még sohase fordult meg, hihetetlen biztossággal és önérettel esett túl a legelső bemutatkozáson. A két bájos kisleány, aki derős kíváncsisággal nézte végig a furcsa vendéget, egyáltalában nem hozta zavarba, nyugodtan szívott el vagy négyet-ötöt a házigazda egyiptomi cigarettjeiből, később pedig, Nagler kérésére, fölnyitotta a fekete ébenfa-zongorát. És ekkor megtörtént a csoda: Lili kisasszony, aki selypitő gyerekkora óta érthetetlen gyűlölettel nézett a hófehér billentyűkre, rajongva szögezte szemét a zongorázó fiatalemberre...

Murány megjelenése egyébként is nagy csodát művelt a Nagler-házban: a leányok fanatikus buzgósággal vetették rá magukat a zenére s a háztartástant, a szerves vegytant, sőt az angol nyelvtant is elhanyagolták, csak hogy fiatal mesterüket elkápráztassák. A vezérigazgatót, akár délben, akár este jött haza, mindig zongorászó fogadta az előszobában s Magda, aki képtelen volt alkalmazkodni idősebb testvére szeszélyeihez, néha türelmetlenül, szinte kétségbeesve tipegett a szalonban, ahol Lili egész az unalomig gyakorolta a földott penzumot.

- Meddig játszol még? Nem volt elég harmadfél óra, hogy a leckédet megtanuld? Talán egész éjszaka itt akarsz ülni a zongora mellett?

Nagler ilyenkor megrázta a fejét s csodálkozva szólott a feleségéhez:

- Nem, ez már nem lehet Istentől, hogy a lusta Lili naphosszat szonátákat játszik... Ez a fiú maga az ördög, mert mástól ilyen hallatlan csoda ki nem tellik... Annyi bizonyos, hogy nem-sokára még egy zongorát kell vásárolnunk, ha azt nem akarjuk, hogy a leányaink hajba kapjanak egymással...

A boldog apa nem sejtette a valóságot: Lili nem a zongorába szeretett bele, hanem a zongoramesterbe. A finom, agyonkényeztetett, okos és érzékeny kis hercegkisasszony, akinek fantáziájában millió kerék és pöröly dolgozott, a romantika aranyos ködével vette körül a kopottgalléros fiút, aki egy ismeretlen poétikus világreszből toppant bele hófehér életébe. Mind-edig csak cinikus, tréfálkozó, gazdag és közönséges embereket látott, akik hatforintos nyak-kendőket viseltek, rossz szójátékokat mondtak s komikusan megvakarták a fejüket, ha véletlenül egy-egy művészi kérdést szóba hoztak előttük. Eljártak a premierekre és a műcsarnokba, ismerték a Rodin és a Zumbusch nevét, első sorban ültek a hangversenyeken, de a jó ebédet, a jó szivart és a tisztességes kártyajárást voltaképp minden művészkedésnél többre becsülték. Lili elbájolt és csodálkozó pillantásokat vetett néha mestere szénfekete hajára, mely dacos össze-visszaságban meredt az égnek, büszkén megvillanó szemére, melyben önértet és lelkesedés csillogott s hosszúkás, finom, szinte betegesen sápadt kezére, mely korlátlan despota-

ként siklott végig a hófehér billentyűkön. Mennyire más férfi volt ez, mint az ő zsúrozó barátai, akik csak önző gúnyolódással tudtak beszélni földiekről és égiekről! Az ünnepezt fiatal leány, akit mindenki elkényeztetett bókjaival, egyszerre, - anélkül, hogy maga is észrevette volna, - halálosan beleszeretett a mesterébe s az élesszemű Murány, aki már az első naptól kezdve küzködött magával, egy este arra a merészségre vetemedett, hogy tanítványa előtt a titkos érzéseit szóba hozza...

Alkonyattájt történt. Naglerné egy jótékony hölgybizottság ülésére ment, Magda és az angol nő a szomszéd szobában olvasgattak egy Dickens-regényt. Az ajtó nyitva volt s Lili kipirult arccal játszott Liszt egyik rapszódiaját. Murány odahajolt hozzá és a kótát nézte, de hirtelen oly közel ért a füléhez, hogy Lili megdöbbenve hátratekintett.

- Ne ijedjen meg, - súgta most a fiatal művész, akinek szavait a hangos zongoraszó elnyomta, - ne ijedjen meg, ha olyat mondok, amit kettőnkön kívül senkise hallhat meg. Egy nagy titokról van szó, amit maga már bizonyosan régóta sejt, hiszen a fiatal leányok az ilyesmit azonnal meglátják. Gyanítja, hogy mi ez a titok?

Lili megrázta a fejét és hevesen belecsapott a billentyűkbe.

- A becsületes embernek, - szólott Murány, - nincs mit titkolnia az érzésein s én semmi rendkívülit se látok benne, ha bevallom, hogy szerelmes vagyok magába. Még talán jobban szeretem, mint az édesanyámat, pedig eddig az édesanyámat szerettem a legjobban. Nem azért szeretem, mert gazdag és előkelő leány, - ez nekem egyáltalában nem imponál, - hanem azért, mert kedves, jó és finomlelkű s épp olyan bájos, mint azok a porcellánfigurácskák, amelyek a régi francia márkinők szalonjában voltak. Maga a legédesebb leány az egész világon és ezt annyira érzem, hogy némelykor csaknem sírva fakadok bele...

A szeméből csakugyan kibuggyant egy könnycsepp, de Lili ebből semmitse látott, mert szívdobogva, az izgalomtól reszketve játszott tovább a szerencsétlen rapszodiát.

- Nem szólnék magának erről, - folytatta a művész, - ha attól kellene tartanom, hogy szerelmére nem tehetem méltónak magamat. De bizonyos vagyok benne, hogy nem fog szégyenkezni miattam s hogy rövid idő múlva akármelyik milliomos-kisasszony se szégyelne velem karonfogva végigmenni a Koronaherceg-utcán. Mondja, hogy szeret és hogy várakozik rám s akkor meglátja, hogy miféle nagy csodákra lesz képes a maga jámbor kis tanítómestere...

Hevesen megszorította tanítványa kezét, - annyira megszorította, hogy Liszt Ferenc szelleme fájdalmasan sóhajtott a zongora fölött, - de Lilike nem hagyta abba a játékot, egy-két hamis akkord után visszatért a rendes kerékvágásba s fölhevült arcából két csillogó szem tekintett az izgatott fiatalemberre.

- Igazán szeret? - kérdezte bájos pirulással, míg pillantása szeliden körülsimogatta a jövődöbéli nagy embert.

Murány csak egy fájdalmas mosollyal válaszolt, Lilike pedig így folytatta:

- Én is szeretem magát s meg is vagyok győződve róla, hogy minden úgy történik, amint hiszi, - de várakozni, szegény Murány, nem tudok magára... Mert lássa, nekem nem szabad itthon megöregednem, egyrészt, mert mostanában minden lány férjhez megy tizennyolcéves korában, másrészt, mert nem akarom megszomorítani az édesapámat, akiért gondolkodás nélkül meghalnék, ha ő úgy kívánná... Oh igen, készséggel várnék, ha senkise jönne addig értem, akit az édesapám jó partinak tart... De ha jön, - s fájdalom, attól félek, hogy nemsokára jön, - s ha a drága apám mindenáron a nyakába akar dobni valakinek, akkor nekem aligha lesz erőm hozzá, hogy maga mellett, szegény Murányom, kitartsak... Mondjon hát le rólam, akárhogy fáj is ez magának és gondoljon mindig könnyezve a kis barátnőjére, akit a kegyetlen végzet arra ítelt, hogy milliomosné legyen...

Murány e kijelentés után behúnyta a szemét, - majd szó nélkül folytatta a leckeadáást. Szerelméről nem beszélt többet, csak az évvégi vizsgaelőadás után, mikor búcsulátogatást tett Nagleréknél, szorította meg még egyszer a Lilike kezét... Aztán eltűnt, elmosódott a messzeség ködében, mint egy melancholikus álom, melyet a hajnali napsugár szétosztat...

Épp három esztendeje volt, hogy a Liszt-rapszódia utolsó akkordja elhangzott a homályos Nagler-szalonban. És Murány most ismét szemtől-szembe állott Lilikével, aki ragyogó és ünnepest asszonnyá lett, míg ő, feje körül a világhíresség glóriájával, tért vissza a lábai előtt görnyedő Budapestre...

Mese a házasságról.

- Nagyon boldog?

A Lübeckék szalonjában intézte ezt a kérdést Murány a ház úrnőjéhez, látszólag jóakaró érdeklődéssel, de voltaképp keserű iróniával, míg lábait egymásra vetve, kissé léha és túl-bizalmas pózban ült egy malachit-utánzatu asztalka mellett.

Lili asszony elpirult és mosolyogni próbált.

- Annyira, amennyire éppen illik, - mondta ugyanily tónusban, mint a vendége.

Dél volt, Albert még ilyenkor ritkán jött haza az üzletből. Mivel látogatók még nem igen érkeztek az új házassághoz, a fiatal asszony is csak kivételképp maradt odahaza. Így történt, hogy a művész nem hiába kocsizott ki a Nagy János-utkába, bár Lili, mielőtt a látogatót maga elé bocsátotta volna, előbb jóideig zavartan nézett az inasra, aki lánykori udvarlóját bejelentette.

Végre azonban mégis úgy döntött, hogy fogadja Murányt s most itt ültek bizalmasan a szalonban, kissé megdöbbenve, kissé csodálkozva, de ajkukon finom és udvarias mosollyal, mintha nem egy érdekes regényfejezetről, hanem csupán egy szertartásos látogatásról volna szó. Murány az utazásairól, a királyi udvarokban átélt kalandjairól, a külföldi asszonyokról beszélt, Lili pesti pletykákkal mulattatta idegenbe szakadt barátját, míg most végre egyszerre csak rátértek arra a témára, melytől eddig mindketten huzódtak.

- Nagyon boldog? - kérdezte impertinensül a művész.

- Annyira, amennyire éppen illik, - felelte szeliden az asszony.

Egymásra nevettek, mintha csupán tréfás ingerkedésről volna szó, de látszólagos jókedvük most már csak magukra erőltetett álarc volt: az asszony tettenért bűnös-ként sütötte le a szemét, a férfi pedig szentelően bólintott.

Hát Lübeck úr volt az, akiről valaha leányszobájában álmodott? Ő reá gondolt, amikor oly elmésen megértette velem, hogy a milliomos-kisasszonyok nem mennek feleségül csavargókhoz? A Lübeck úr regényes és elragadó férfiassága lebegett a szeme előtt, mikor vakmerő kis zongoramestere útját kiadta?

Illetlen konfidenciával nézett a fiatal asszonyra, hangja kissé remegett, mintha a régi jelenet emléke régi érzéseit is egyszerre lángra lobbantotta volna, de Lilike nem sértődött meg, sőt most már előbbi zavarát is leküzdötte s bátran, derűs pillantással nézett látogatójára.

- Azt kérdezi, hogy Lübeck volt-e az, akiről valaha leányszobámban álmodtam? Nem, épp oly kevéssé álmodtam Lübeckről, mint a monacoi fejedelemről, de a fiatal lányok, kedves barátom, nem is ahhoz a férfihoz szoktak feleségül menni, akiről leányszobájukban álmodnak. Lübeck nem is álmképnek, hanem férjnek született s lássa, ez talán épp olyan nemes hivatás, mint a lánykori udvarlóé. A fantáziám és a szívem nem szólalt meg, amikor elhatároztam, hogy a felesége leszek, de azt se szabad hinnie, hogy egy zsarnok apa áldozata vagyok. Nem, Murány, én a magam akaratából lettem a Lübeck felesége s azt hiszem, van annyi emberismerete, hogy nem tart egy pillanatig se boldogtalannak. Ha ma döntenék sorsom fölött, megint csak épp oly jókedvűen karolnék az uramba, mint hat hónappal ezelőtt... Akarja hallani az én saját külön elméletemet a házasságról?

- Tiszteljen meg vele!

- Ne értsen félre, Murány, én még most, asszonykoromban is épp úgy szeretem a piroskötéses, angol regényeim, mint a Kugler-bonbont, a boston-táncot s a szép toiletteket. Mindent

szeretek, ami az életemet megédesíti s van-e nagyobb élvezet, mint ott ülni a franciás kandalló előtt s ezer kalandon át boldog izgalommal kísélni egy kis regényhősnőt a szalmafüdes kunyhóig, ahol szegény, de aranyzívű szerelmese várakozik rá. Az angol írónőknek, akik millió és millió érzelmes történetet küldenek szét évenként a nagyvilágba, aligha van buzgóbb olvasójuk még az óceánon túl is, mint a maga régi, szentimentális és regényes barátnője... A kis regényhősnőmmel reszketve virrasztok a nagy, tengerjáró hajók fődélzetén, elkisérem őket India csodái közé, ott állok mellettük, amikor tennisz közben magukba bolondítják a fehérsipkás, angol tisztet s boldogan tapsolok, amikor végre két vastag kötetet át eljuttattak az anyakönyvvezető színe elé. Szóval, senkise vetheti a szememre, hogy nincs érzésem az igaz szerelem iránt, mely a bányák mélyén épp oly szenvedélyes lánggal lobog, mint a háborgó óceán fölött... De mindez, - úgy érzem, - csak a kétshillings piroskötésű regényekben szép, mert az efajta szerelmet a jó istenke csupán a Miss Maud-ok és a Miss Elsie-k számára találta ki s fogadást teszek rá, hogy egy pillanatig se gondolt közben azokra a lipótvárosi kisasszonyokra, akik sohase jártak Indiában és az óceánon. Nem csufolódásképp említsem a Lipótvárost, hiszen hazaáruló lennék, ha a szülőföldemet megtagadnám, de én attól tartok Murány, hogy a mi szélességi fokunk alatt még a szerelem is más, mint a szentimentális regényhősnők hazájában. Lehet, hogy eltértünk a Természettől, mely a szerelmét már a bibliai korban szívünkbe oltotta, de bizvást mondhatom, hogy a művészet iránt érzett rajongás térített el bennünket őseink útjától... Mi valamennyien már születésünkkel magunkkal hoztuk kékselyem gyermekokcsinkba a művészet vallását s ez akkor is öntudatlanul ott él bennünk, amikor egy idegen férfi nyakába borulunk... Nem a desztillált, tiszta szerelem után vágyakozunk, hanem a művészi motívumok után, melyek szerelmi életünket szebbé és kíváncsabbá teszik... A csók, a bizalmas együttlét, a lelkünk kicserélése többé nem elégít ki bennünket, még a szerelemben is a csillogó milieut keressük, mely elfeledtetni velünk, hogy mi is csak szegény halandók vagyunk, akár a külvárosi napszámos-asszony, aki oly mérhetetlen távolságban él tőlünk... A szerelem is csak akkor érdekli idegeinket, ha gyémántos keretbe foglalhatjuk... Ért engem, maga cinikus gunyolódó? A szárazföldre cipelt hal nem szánalmasabb, mint mi vagyunk, ha a valóság önző álmainktól megrabol bennünket... Hófehér gyerekszobánkban, ahova az utca lármája csak tompítva hallatszott be, drága játékaink, csecsebecséink között mindig arra neveltek bennünket, hogy szalagos selyemcipőben, kényeztetett hercegnőként fogunk végigsétálni az életen... Ezt szuggerálta belénk mindenki, aki fiatalságunkban mellettünk élt: édesanyánk, aki a világ legszebb kis teremtetését látta bennünk, édesapánk, aki virágot szórt lábaink elé, angol és francia kisasszonyunk, aki még a járókelők pillantásától is megóvott bennünket s udvarlóink és barátaink, akik egy felsőbb lényt megillető finomságokkal igyekeztek kellemessé tenni életünket. Ha asszonykorunkban leánykori álmainktól megfosztanak bennünket, a boldogságra való hajlamot is kiölik a szívünkéből... Mi sirunkig kiválasztottjai akarunk lenni az életnek s még a sorsot is arra kényszerítjük, hogy keztyűs kézzel bányon velünk... Mi a boldogságot el se tudjuk képzelni gyönyörű kis palotánk, sötétkék automobilunk, jólnevelt inasunk és komornánk nélkül... A szerelem, mely csinos és akaratos fejecskénk körül lobog, csak akkor elégít ki bennünket, ha mindazt a lábaink elé rakja, ami után kisbaba korunk óta öntudatlanul vágyakoztunk: a csipkéket és selymeket, melyek holdvilágos éjjeleken készültek a tündérek műhelyében, az ötezerforintos bundát, amelyért tíz szegény állatnak kellett elpusztulnia az uszkáló jégdarabokon, a gyémántokat és drágaköveket, melyeken haldokló rabszolgák vére érzik, a színházi páholyt, az illatos fürdőt s a megszámlálhatlan ezresbankókat, melyekért az expresszvonatok és a világfürdők minden raffinált kényelmét megszerezhetjük. Mi a regényt csak a XIV. Lajos-korabeli kandallók előtt szeretjük, de reszketve fordulunk el tőle a valóságos életben. Szerelem? Ennek a szónak csak akkor van meg előttünk a varázsereje, ha az élet minden szépségével együtt jár. És lássa, ebben nem mi vagyunk a hibások, hanem a rég sírbatért dédapák és dédanyák, akiken keresztül a csillogó gyönyörűségek után való vágyakozás a mi bonyodalmas lelkünkben kifejlődött. Lehet, hogy

degenerált áldozatok vagyunk, de az is lehet, hogy egy csodásan kifejlődött művészi harmónia lobog öntudatlanul a lelkünkben.

Oly hévvel beszélt, hogy Murány szinte elkábulva tekintett rá, míg az asszony mosolyogva, felsőbbbbséges nyugalommal folytatta:

- Csodálkozik-e még, hogy Lübeckhez feleségül mentem, s érthetetlennek találja-e, hogy most is csak őt választanám, ha leány volnék? Ő az, aki nagyzó álmaimat valóságra váltja s aki utolsó percemig meg fog hagyni abban az illúzióban, hogy nem születtem szenvedésre, mint a többi halandó... Nem ő érdemli-e meg legjobban a világon, hogy szeressem és ragaszkodjam hozzá?

Most már kacérul és ingerkedve beszélt, de Murány nem követte példáját: a művész komoran bólintott s a hangja szinte idegenné lett a véres iróniától, miközben a fiatal asszonyt cinikusan végignézte:

- Óh, igen, - mondta, - óh igen, nagyon is megértem, amit mondani akar... Mint a Lipótvárosban oly zengzetesen dalolják: nem szerelem kell a népnek, hanem automobil és színházi páholy... És csupán a művészet meg az atavizmus az oka, hogy a nimfák még a huszadik században is otromba faunokhoz mennek feleségül...

Nem folytathatta, mert csöngettek az előszoba ajtaján: Lübeck hazatért az üzletből.

A római út.

A veszedelem, mely Lübeck Albert házaseletét fenyegette, látszólag már születése pillanatában meghalt: Murány két nap múlva elutazott Budapestről. A nagy művész, akinek úgy szólván minden estéje le volt kötve április végéig s aki - romantikus elvei ellenére - épp úgy élt-halt a pénzért, akár a sas-utcai nagykereskedők, február elején északi körutra indult s Kopenhágában, Stockholmban, Krisztiániában bódította meg a pódiuma köré sereglő rajongókat. Lilike, aki rövid látogatása után nem látta többé, csak az ujságokból értesült, hogy leánykori barátja elutazott Budapestről.

- Hát így végződik egy regény? - kérdezte magától elgondolkodva a fiatal asszony, mikor az ujságot sóhajtván letette a kezéből. - Ez a tízperces látogatás jelentette volna számomra a poézist és az álmok korszakát s most már mindörökre csupán banális jólétben lesz részem? Hát csak ennyi volt, ami az élet romantikájából kijutott nekem?

Bánatosan csöngetett komornájának, hogy a haját rendbehozza, könnyes szemmel telefonoztatott a garageba, hogy az automobil a ház elé jöjjön, aztán - gondos pillantást vetve a tükörbe - villámgyorsan röpült a cukrászdába vagy a jégre, ahol anyja és kis huga várakoztak rá...

Ha Lübeckné azzal vádolta magában a művészt, hogy már a gyorsvonat étkező kocsijában megfélekedezett róla, csakhamar meggyőződött róla, hogy igazságtalan volt: Murány váratlanul életjelt adott magáról. Berlinből pár nap múlva hatalmas boríték érkezett a Nagy János-utcába s a selyempapirosok közül gyönyörű arckép bontakozott ki: Murány volt, oroszos bundában, prémes sapkával a fején, ahogyan álmodozva, megindult tekintettel néz az ismeretlen messzeségbe.

Az arckép hátára ezek a különös szavak voltak írva: „A boldog és kiváltságos kis herceg-asszonynak, aki örökre megvásárolta a napsugarat, dideregve és vacogó fogakkal - az ország-út csavargója”. Később művészi levelezőlapok követték a fotografiát, többnyire minden szöveg nélkül, csupán a művész aláírásával: automobilon, melyek viruló narancserdők közt robogtak tova, tornyos villák a napfényben csillogó tenger partján, hófehér yachtok, melyek lágyan ringatóztak a sötétkék hullámokon. Valamennyi az élnitűs raffiniált művészetének volt a szimbóluma... Egy ízben a veronai Julia képét küldte el ezzel az aláírással: „Szerelem? Nevetséges! Bennünket, asszonyokat, a 60 HP. a legviharosabb szerelemnél is jobban érdekel!”

Lübeckné ez időben csodálatos módon foglalkozni kezdett a szerelem problémájával, s néha arra a nyugtalanító sejtelemre ébredt, hogy a gazdagság talán mégse elég egy hosszú élet betöltésére. Körülnézett az asszonyok között, akiknek társaságában megfordult s mivel éles szeme és kitűnő emberismerete volt, csakhamar észrevette, hogy barátnői egyébre is vágyakoznak, mint jólétre és fényűzésre. Valamennyien királynők módjára éltek, anyagi kérdések miatt semmi földi kényelmet meg nem vontak maguktól, lihegve repültek mulatságból mulatságba, - de mindez nem elégítette ki őket teljesen: voltak édes titkaik, melyekről rajtuk kívül csak egyetlen lény tudott. Lilike hamarosan tisztába jött vele, hogy az asszonyok nagyrésze épp úgy gondoskodik finom és kényelmes szeretőről, mint automobilról, toalettekről és illatszerekről. Alig volt társaságában asszony, akinek nyílt vagy lopva rejtegetett viszonya ne lett volna, aki hébe-hóba meg ne csalta volna az urát, - de azért mindannyian büszkén, mosolyogva, nagyzó pózzal jelentek meg a társaságban s gőgös lenézéssel beszéltek a kis botrányhősnőkről, akiknek kalandjai véletlenül nyilvánosságra jutottak. Kivétel nélkül boldogoknak és nyugodtaknak látszottak, férjük imádta és dédelgette őket, mindenütt tiszteletben, hódolatban és irigykedő megjegyzésekben volt részük, - mintha e körben már rég megvalósult volna a modern filozófusoknak az az elve, hogy a házasságtöréshez a huszadik században

minden felnőtt asszonynak joga van. Lilike olykor tűnődve és csodálkozva tekintett szét a gyönyörű teremtek között, akik körülötte csevegtek és kacagtak s ilyenkor - az isten tudja, miért? - mindig Murány alakja jelent meg fantáziájában, oroszos bundában, prêmes sipkával a fején és a távolba meredő, szomorú pillantással... És amíg álmodozva behunyta a szemét, halkán így szólott magában:

- Hátha csakugyan ezeknek van igazuk!

Lübeck ez időtájt csak ritkán vehetett részt a felesége szórakozásaiban, mert egy váratlan kellemetlenség jóformán teljesen az üzlethez kötötte. Édesapja, aki sok év óta szenvedett asztmatikus rohamokban, egy márciusi napon ágynak dőlt, s a tanár, aki fiatal kora óta házi-orvos volt a nagykereskedőnél, óva intette betegét, nehogy a lakását elhagyja. Az üzlet minden gondja hirtelen az Albert nyakába szakadt s ez eleintén meglehetősen bajnak látszott, mert az öreg Lübeck talán negyven év óta reggeltől-estig csak akkor mozdult ki boltjából, ha a bazilikában delet harangoztak. Albert már hajnalban kelt, késő alkonyatig vevőkkel, utazókkal és könyvvezetőkkel tárgyalt s vacsora előtt még fölszaladt a szüleihez, akik türelmetlenül várakoztak reá. Anyja megkínálta egy csésze kávéval, - „otthon, mondta, úgyse kapsz becsületes kávé” - apja rendre elreferáltatta magának az összes üzleti eseményeket, miközben kínosan lélekezett, néha sápadtan kapkodott levegő után, de közben kimeredt szemmel tiltakozott az ellen, hogy a dombovári Schwarznak ötszáz forintnál többet hitelezzenek... Albert többnyire csak késő este került haza a Nagy János-utca, ahol Lilike már a regénye fölött bóbiskolt, ha ugyan már a napi szórakozásaival végzett; mert akárhányszor megtörtént, hogy csak kilenc-féltíz táján rontott be a lánykori angol nője társaságában, kipirulva a hidegtől és a sietségtől, de mosolyogva, csillogó szemmel, miközben hízkelve megveregette a duruzsoló Albert arcát.

- Haragszik? Nem térdeltet a sarokba, hogy ilyen későn jövök? Anyusékkal pletykáztam már délután öt óra óta s ha mi egyszer belekezdünk, hát elképzelheti, hogy nem végzünk egy-könnyen...

Egy este, mikor Albert a szüleitől hazatért, az egész Nagler-családot ott találta az ebédlőjében: az apósát, az anyósát, sőt az édes kis Magdát is, aki sógorához fanatikus szeretettel ragaszkodott. Lilike rögtönzött vacsorára hívta meg szüleit, de a vacsora végén kiderült, hogy a fiatal férj ellen előre eltökélt komplot készült...

Arról volt szó, hogy Naglerék, rendes szokásukhoz képest, Olaszországban fogják eltölteni a húsvét hetét. A vezérigazgató mindig a napsugár országába vitte koratavaszkor a családját: hol a patinás Velencébe, hol Firenze virágerdeje közé, hol a vidám és elpusztíthatatlan csirkefogók klasszikus hazájába: Nápolyba. Ezúttal Rómát szemelték ki húsvéti tartózkodó helyül s Naglerné, mikor a csemegével végeztek, s az urak rágyújtottak a szivarjukra, kérőleg fordult a vejéhez, aki napi munkájától fáradtan nyújtózkodott ki a kényelmes hintaszékben.

- Akar nekem egy szívességet tenni, édes fiam? Tudja, hogy sohase kértem még semmit se magától, de most nagyon-nagyon boldoggá tenne, ha az óhajtasomat teljesítené. Figyelmeztetem rá, hogy nagyon jó üzletet csinál, aki az anyósát hálára kötelezi...

Albert kérdőleg nézett a fehérhaju dámára.

- Miről van szó?

- Egy kölcsönről, kedves barátom, amit tizennégy nap múlva hiány nélkül visszkapna tőlem.

- Kölcsönről? Pénzre van szüksége? - szólott ámulva a fiatal férj.

Naglerné mosolyogva rázta meg a fejét.

- Nem pénzt akarok kölcsönkérni magától, hanem sokkal értékesebb holmit: a feleségét. Boldoggá tenne bennünket, ha Lilikét ránk bízna két hétre, vagyis megengedné, hogy Olaszországba elkísérjen bennünket. Tudom, hogy nagy áldozatot kívánok s az volna mindnyájunknak a legkedvesebb, ha maga is velünk tartana. De tudom, hogy a szegény atya miatt nem jöhet, hiszen a maga kezére most égető szükség van itthon. Adjon hát a drága kis feleségének vakációt, ő viszont szentül megígéri, hogy ezután még egy tapodtat se fog elmozdulni a gavallér ura nélkül...

E szavak után Lilike szerényen lesütötte a szemét, Magda megcirógatta a sógora arcát, míg Nagler nevetve így szólt:

- Teringettét, mit hízelkedtek neki ennyire? Mi férfiak boldogok vagyunk, ha a bilincseket lerázhatjuk magunkról s biztosítlak benneteket, hogy Albert egyáltalában nem fázik egy kéthetes szalmaözvegységtől. Most csupa illedelemből szomorú arcot vág - ennyivel végre minden férj tartozik a feleségének - de belül, a lelke mélyén, ujjong az örömtől, hogy fél éves rabszolgaság után egyszer már a kedvére kifújhatja magát.

Mindnyájan derűs várakozással tekintettek Albertre, aki egy pillanatig értelmetlenül meredt maga elé, de aztán melankólikusan vállat vont.

- Ha Lilinek úgy tetszik, én nem fogom megakadályozni benne, hogy kimulassa magát, - mondta kedvetlen arccal.

A fiatal asszony most fölkel a helyéből, megindultan magához szorította az ura fejét s míg a többiek gyönyörködve szemlélték a rögtönzött idillt, halkan így szólt:

- Drágám, ne legyen ilyen szomorú, mert akkor inkább ki se mozdulok Budapestről. Azt hiszi, én szívesen szánom rá magamat arra az áldozatra, hogy magától két hétre elváljak? De apáék előtt még kissé új dolog, hogy a leányukat elveszítették s most betegesen ragaszkodnak ahhoz az illuziójukhoz, hogy a drága kincsük - remélem, maga is annak tart - még mindig egészen az övék. Igaz, hogy ez a legtisztább önzés, de maga, drágám, épp ilyen önző lesz egykor, ha a nagy leányát kegyetlenül elrabolja valaki...

Albert végre kénytelen-kelletlen, belenyugodott a kéthetes szalmaözvegységbe s Naglerék április végén csakugyan elutaztak Budapestről. Lili már Promontorról táviratban küldött millió csókot az urának, Pragerhofról pedig hosszú levélben figyelmeztette Lübecket, hogy esténként még ne hordjon könnyű felöltőt s tíz órakor föltétlenül az ágyban legyen. A vezérigazgató azonban utóiratot függesztett a távirathoz, melyben ez állt: „Még egyet: minden második üveg pezsgő után okvetlen hozass egy csésze forró fekete kávé!”

Másnap, késő este, Naglerék megérkeztek Rómába. Mikor a Hotel Quirinálban podgyászukat számbavették, egy sötétfejű, érdekes fiatal embert pillantottak meg a nagy étterem ajtaja előtt. Hangosan felsikoltottak a meglepetéstől: a smokingos úr Murány volt, a híres zongoraművész, aki maga is a csodálkozástól elkábulva kapta le fejéről nagykarimájú, fekete kalapját.

- Hát maguk hogy kerülnek ide? - kérdezte boldog elképedéssel.

- És maga hogy vetődik ide a fjordok mellől? - szólt gyulai Nagler Leó, míg egykori protegéja kezét barátságosan megszorította.

Csakhamar kiderült, hogy Murány pihenni jött húsvétra Rómába, de két nap múlva azért játszani fog a Quirinálban, mert a királyné okvetlenül hallani kívánja. Később megállapodtak abban, hogy reggeltől kezdve együtt fogják megsemmisíteni a római látnivalókat, hiszen Murányinak sincs egyelőre egyéb dolga, mint hogy a képtárakban és a romok közt csatangoljon...

Míg Nagler Leó a művészt ölelgette, Lili pirulva és szótlanul állt a szálló halljában, gondosan ügyelve a bőröndökre és a skatulyákra, melyeket az aranysipkás boy rakosgatott. Mikor utóbb elváltak egymástól, zavartan nyújtotta kezét Murányinak, anélkül, hogy előszóval elbucszott volna tőle. Ez estén - isten tudja, miért? - elfelejtett táviratozni az urának.

A Vatikánban.

Mire Naglerék másnap a Quirinál reggeliző termében megjelentek, már késő délelőttre járt az idő, a fehér asztaloknál csak egy-két öreg, angol dáma ült - a fiatalabbak rég Róma nevezetességeit bámulták - de Murány, akinek féltízre légyottot adtak, még javában a boldogok álmát aludta. A művész hallatlan fáradságra volt képes: ha kellett, akár ezer kilométert is utazott egyfolytában, harminc estén át pihenés nélkül hangversenyezett, vitézül megküzdött a legfagyosabb Észak és a legforróbb Dél klímájával, de arra a hőstetre, hogy hajnali tíz előtt ébredjen, nem volt képes. A boy, akit üzenettel küldtek föl a második emeletre, diszkrét mosollyal tért vissza a reggeliző terembe.

- A méltóságos úr revolvert akart ráfogni, - mondta komikus grimászt vágva.

- Revolver? Miért?

- Mert erősen bezörgettem az ajtaján. Azt kiáltotta ki, hogy mindenkit agyonlő, aki pihenésében háborgatja.

Nagler Leó, aki mindenáron ragaszkodott hozzá, hogy Murányt magukkal kell vinniök a Vatikánba, később személyesen ment föl a művészért s rövid negyvenöt perc múlva diadalmas pillantással hozta le az álomszuszekot hálósobájából. A fiatalember, akit a fürdő magához térített kábultságából, szégyenkezve kezet csókolt Naglernének, majd megszorította a Lilike és a Magda kezét.

- Kinevetnek, ugy-e? - kérdezte a fiatal hölgyektől, míg a teáját hamarosan kiitta s a vajaszemlyéjére mézet csöpögtetett. - Azt hiszik, ma történt velem először, hogy az álmokor ilyen hallatlan szégyent hozott a fejemre? Tavalý Sinaia-ban játszottam a román udvar előtt s mivel a matinét kora reggelre tüzték ki - hajnali féltizenegykor kellett volna odaülnöm a zongora elé - megtörtént az a skandalum, hogy a király, a királyné, a sok udvarhölgy, tábornok és diplomata mind teljes húsz percig várakozott rám, mert ennyi időbe tartott, amíg az ágyból karhatalommal kihúztak...

Magda szemrehányóan húzta föl fitos orrocskáját.

- A királyt és a királynét megvárakoztathatja, de két ilyen bájos teremtetést, mint mi vagyunk, soha... Most már lesheti, amíg még egyszer légyottot kap tőlünk... Igazam van, Lili?

Lübeckné szeliden bólintott, - ő még mindig nem tért teljesen magához abból a meglepetésből, hogy Murányt, akiről azt hitte, hogy valahol az óceánon jár, váratlanul itt találta Rómában. Ha mindeddig azt hitte, hogy csak gyermekkori emlékei kötik a művészhez, most gyanakodva kezdte megfigyelni önmagát: amit érzett, jóval több volt a gyermekkori pajtás iránt táplált rokonszenvnél. Már az este valami mámoros életkedv fogta el, egyszerre gyönyörűnek találta a gondolatot, hogy reggel az örökvárosban fog fölébredni s szinte ujjongani szeretett volna örömében, mikor a következő napok eseményeire gondolt. De most még fokozottabb mértékben élvezte a tudatot, hogy bájos és fiatal, hogy régi barátja itt issza mellette a teáját s hogy vele együtt merülhet el abba a szent hangulatba, mely a Tibérisz hajjai fölött lebeg. Nem szólt, de valami megmagyarázhatatlanul harmonikus kedvességgel töltötte el mindaz, ami testi és lelki szemei előtt megjelent; fiatalosan jókedvű édesapja, anyja elegáns nyugodtsága, a Magduska zafirkék pillantása, a virágváza, mely az ezüsttálak fölött pompázott, a napfény, mely az étterem kápolnaszerű ablakán átszűrődött, a Murány okosságától és frisseségtől sugárzó arca s a reájuk várakozó látnivalók tarka és klasszikus sokasága. Lelke, mely különben is csupán az élet derűs motivumai iránt volt fogékony, most hirtelen szabaddá és pehelykönnyűvé lett: az az illúzió fogta el, hogy a világ minden férfija közül Murány áll hozzá a legközelebb s hogy láthatatlan és széttéphetetlen kapcsok fűzik a nagy fiúhoz, aki

valaha, az alkonyatok homályában, mellette ült az alacsony zongoraszéken. A Lübeck alakja összezsugorodott, majd végképp eltűnt előle a távolság ködében, mint egy furcsa álmokép, melyet a legelső reggeli napsugár semmivé oszlat. És kábultan, boldogsággal eltelve nézett a harmatos rózsákra, melyek ott égtek előtte a reggeliző asztalon, ujjongva szívta magába a virágok illatát, de mit se szólt, csak zavartan mosolygott, mintha valami édes és furcsa titkot rejtegetne fantasztikus lelke mélyén...

- Hát csakugyan vége köztünk mindennek? - kérdezte tőle Murány tréfásan és szemei versenyt ragyogtak a rózsákkal, az ezüsttel és a kristályüvegekkel, melyekre tavaszi napsugár tűzött.

Kíváncsian nézett a fiatal asszonyra, mintha választ várna a kérdésre, pedig voltaképpen nem a válasz érdekelte, hanem maga a gyönyörű teremtés, aki egy klasszikus kép bájosságával vált ki a csillogó milieu-ből. Álmodozó kis pajtása, aki egykor szemlesütve ült a fekete Bechstein-zongora mellett, egy éjszaka alatt karcsu, rózsás és öntudatos asszonnyá lett. Arca most kipirult a pihenéstől és a hideg fürdőtől, szeme acélosan fénylett s vékony selyemblúza, melynek fiús gallérjából kiragyogott hófehér nyaka, csábító plasztikával simult telt vállához s araszyi derekához. Oly szép, elegáns és kíváncsú volt, hogy Murány szinte belesápadt a nézésébe s hangja reszketett, amikor újólág így szólott hozzá:

- Haragszik? Nem bocsátja meg, hogy elaludtam a légyottot? Pedig maga az oka, mert estétől reggelig magáról álmodtam...

A portás jelentette, hogy a landauerek készen állanak s a társaság két részre oszolva, megindult a Szent Péter-tér felé, hogy a Vatikánt megszemlélje. Az egyik fogatban Nagler Leó ült a feleségével, a másikban Lili, Magda és Murány, aki római törzslátogató létére lelkesen fogadkozott, hogy a cicerónét pótolja. A két kocsi könnyű ügetéssel gördült tova a napsütéses utcákon, a modern Róma házai között, melyek alig különböznek a többi európai nagyváros bérpalotáitól. Fényes kávéházak, raffinált izléssel fölcicomázott kirakatok s barátságosan előkelő sétálók maradtak el a fogatok mögött, csak itt-ott tűnt szemükbe egy-egy antik szobor, vagy egy-egy régi kút művészi ornamentikája, melynek hasadékjait mérgeszöld moha szegélyezte. Lili, aki izgatottságtól reszketve tekintgetett jobbra-balra, kissé csalódva nézett Murányra, de a művész jókedvűen elnevette magát.

- Az antik, a régi, a köbevésett Rómát keresi? Attól tart, hogy mindenki visszaélt a hiszékenységgel, aki az örök város szépségeiről beszélt? Várjon, majd mindjárt meggyőződik róla, hogy a maga álmvilágát csak egy keskeny lépés választja el a legszürkébb hétköznaptól...

A landauer most zegzugos utcákba kanyarodott s a modern Róma hirtelen elmaradt mögöttük: a cilinderes semmittévők, a párisi toalettekbe öltözött asszonyok helyett itt már a régi campagna típusai sűrögtek a gyalogjárón s a kávéházak tükörablakait kicsike, ódon, homályos boltocskák váltották föl, melyeknek fél-árúraktára ki volt rakva az utcára: csorba edények, ismeretlen bronzeszközök s Romulus és Rémus patinás szobrocskája, a regebeli farkassal, akinek az Urbs a születését köszönheti. Pár szempillantás múlva már ott voltak a Szent Péter-téren, melynek hatalmas oszlopai az égnek meredtek s a templom ősrégi homlokzata egyszerre kirajzolódott előttük az égboltra. A fogatok megálltak a jaspis-zöld vaskapu előtt, melynek oldalain svájci gárdisták strázsáltak s a társaság, a nagy impressziótól izgatottan, már ott is állott a folyosó kőkockáin, ahol egzotikus öltözetű katonák, hallgatag lakájok, alázatos szerzetesek sűrögtek, míg egy kamarás, aki fekete selyemöltözetben állt az egyik lépcsőfeljáró előtt, udvariasan elkérte igazoló írásait. Mikor a nagykövetség pecsétjét meglátta, előzőkeny gesztussal fölengedte őket az emeletre s Lili minden tagjában reszketve, dobogó szívvel és káprázó szemmel karolt a Murány karjába, míg foga majdnem hallhatólag vacogott. Egyszerre átjárta a hely évezredes varázsa s képzelete szédületes gyorsasággal száguldott vissza a múltba, mely nyomtalanul suhant el az épületek és a bástyák fölött, ahonnan rég sírbatért

pápák zord parancsszava zúgott végig országokon és népeken. Nem tudott volna számot adni benyomásairól, de az a tudat, hogy a Vatikán kövei között jár, egyszerre belemarkolt a lelkébe, s lángra lobbantotta a színeket és képeket, melyek asszonyos fantáziájában szunnyadtak. Oly erővel szorította meg a Murány karját, hogy a művész tréfásan fölsikoltott, majd súgva odafordult kísérőjéhez:

- Fél? Attól tart, hogy a holt pápák tiltakoznak a pesti Sas-utca látogatása ellen? Nem kell aggódnia, a Lipótváros patriciusai már régóta rendes habituék a szentséges atya fogadótermében...

- Van lelke hozzá, hogy itt is gúnyolódó és cinikus legyen? - kérdezte Lilike megbotránkozva.

Amint a pápa lakosztálya felé közeledtek, már egy-egy öreg biborossal is találkoztak, nagykalapos jezsuita-atyák jöttek szembe velük s az egyik hórihorgas szerzetes láttára Murány halkán odafordult az asszonyhoz:

- Tudja, hogy ki volt ez? Antonius atya, a pápa gyóntatója, aki előtt a fejedelmek fejedelme is földi emberré lesz...

Most a Scala Regián át fölhaladtak a sixtusi kápolnához s egy áhitatos órát szenteltek a stanzáknak, ahonnan a Rafael halhatatlan művészete sugárzott a lelkükbe. Utóbb végigjárták a loggiákat és az egyiptomi múzeumot, majd a pápa egy bizalmas komornyikja révén, - aki a Dunántúlról került a vatikáni követséghez s innen a pápa udvarába vetette a szerencse - eljutottak a legbelsőbb lakosztályba, ahol Krisztus földi helytartója az örökös életre előkészül. Lábujihegyen jártak itt s még lélekzetüket is visszafojtották: a biblia csöndje lebegett itt, mintha az idő és a tér fogalma elenyészett volna körülöttük. Az asszonyok egy kulcslyukon át látták, vagy látni képzeltek a szent atyát, akinek leomló, hófehér palástja megcsillogott előttük a napsugárban; s míg szemük előtt fénykarikák táncoltak az izgalomtól, el voltak készülve rá, hogy a legelső ajtónyílásra térdre borulnak. De az ajtó nem nyílt meg s így végre reszketve eltávoztak, miután elrészélyült pillantást vetettek a titokzatos selyemszalagra, mely a pápa házikápolnájának oltárát díszítette...

Visszafelé menet alig beszéltek egymáshoz s szemüket behunyva, újra lelkük elé idézték a grandiózus benyomásokat, melyek a Vatikánban hatalmat nyertek fölöttük. A déjeuner-t is hallgatva és komoly hangulatban költötték el, mintha a nagy hagyományok, melyeknek fuvalma pogány-lelküket érintette, a huszadik század minden cinizmusát teljesen kipusztították volna belőlük. Murány és az asszony néha lopva egymásra pillantottak, de rögtön lesütötték ismét a szemüket; mintha kitalálták volna, hogy ugyanaz a gondolat lett úrrá fölöttük. Mi volt ez? Most szinte képtelenségnek tartották, hogy különböző ösvényeken haladjanak sirjuk felé, holott minden érzésük, minden idegszáluk az egész életre egymáshoz fűzte őket. Lübeck? Ki volt ez az ember? Hogyan tolakodhatott az aranyos napsütésbe, melyet a sors e virág-asszony útjakép kijelölt? Mi köze volt a könnyekhez, a mámorhoz, a művészi fölujjongásokhoz, melyek felesége életét beragyogták? Most itt voltak és lopva egymásra tekintettek és úgy érezték, hogy sohase tudnak többé megválni egymástól...

- Azt hiszem, jót fogunk aludni félnégyig, - mondta ekkor Naglerné bágyadtan, míg az urak az előcsarnokba mentek, hogy a feketéjüket megigják.

Kezet szorítottak és még egyszer belemélyedtek egymás tekintetébe; mind a ketten úgy érezték, hogy nagy némaságukban kitárták egymás előtt a lelküket. És Lili ekkor még egy utolsó pillantást vetett Murányra, egy utolsó pillantást, melyben a kolostorszűz rajongása és az asszony paradicsomi szomjusága lobogott...

Murány titka.

Lili asszony - még mielőtt maga hosszabban írhatott volna - harmadnap kora délután levelet kapott az urától. A levél némileg megindította és zavarba hozta. Lübeck mindaddig nem igen volt nevezetes arról, hogy szerencsével művelte volna a szépprózát s mivel vőlegénysége alatt mindig a menyasszonya közelében tartózkodott, még nem volt alkalma hozzá, hogy a szerelmi levelezés terén kitüntesse magát. Most egyszerre kiderült, hogy a sas-utcai kereskedőben, aki eddig csak a cég vidéki adósaival közölte érzelmeit, egy szentimentális és némileg boldogtalan költő lakik. A levél, mely a budapesti Lipótvárosból a Tiberisz partjára érkezett, oly epekedő és érzelgős volt, mint egy Kármán József-korabeli elbeszélés. Ha Lili asszony negyvennyolc óráig azzal altatta el lelkiismeretét, hogy Lübeck a flanelekben és a kanavaszokban talál vigasztalást elárvult tűzhelyéért, most megdöbbenve ébredt annak a tudatára, hogy az ura komolyan szerelmes bele. Nem hiába, hogy a fiatal férj e téren még a kezdők közt is kezdő volt, a levél sokkal inkább hasonlított azokhoz a vallomásokhoz, melyeket naivabb gimnazisták írnak tánciskolabeli ideáljaikhoz, mint amaz érzéki vágyaktól lángoló írásművekhez, melyek a fiatal és egészséges férfiak tolla alól kikerülnek.

„Meddig fogsz még - így fejezte be levelét - arra kárhoztatni, hogy egyedül járjak-keljek ebben a nagy házban, melynek minden butordarabja rád emlékeztet? Akár hiszed, akár nem, tegnap este sírva fakadtam a fürdőszobában, mikor egy szegen a vérvörös házi pongyoládat megláttam s ma reggel is majdnem ugyanez történt velem, mikor Lenovicsné a mai ebédre vonatkozólag utasításaimat kikérte. Egyszerre csak az jutott az eszembe, hogy máskor te szoktál tanácskozni reggelenként Lenovicsnéval, lelki szemeimmel magam elé képzeltelek bő pongyoláddal, szőke hajaddal, csillogó szemekkel s meglehetősen reszketett a hangom, amikor így válaszoltam: „Készítsen, Lenovicsné, húsleveset és grízes tésztát!” Azt hiszed, van hozzá kedvem, hogy nagyszerű ebédeket készíttessenek magamnak? Még a leveshúsból is csak annyit csipegetek, mint egy veréb, este hideg vacsorát eszem s már két napja mindig éjfél után fekszem le, mert folyton rád gondolok és magam elé képzelek. Drága szívem, mire volt az jó, hogy ennyire egyedül hagyj? Én közel vagyok a harmincadik évemhez, anélkül, hogy Rómát valaha láttam volna, sőt egész sereg derék embert ismerek, aki még világéletében Fiumében se volt. Nem tudtál volna hát te is meglenni anélkül, hogy a római pápa lakásviszonyaival megismerkedj? Az édesanyám negyven évet töltött az apám mellett, anélkül, hogy a nyári évszakon kívül megvált volna tőle, de nyáron is csak Pécelre vagy Gödöllőre ment, hogy apa minden áldott estén kiutazhassék hozzá. Mi szükséged volt neked, angyalom, Rómára és a pápára? Én már annyira oda vagyok a búsulástól, hogy akárhányszor üzletileg is számárgokat cselekszem s keserűségemet a szerencsétlen vidéki kereskedőkön öntöm ki, akik bizonyára nem tehetnek róla, hogy te két hosszú hétre elröpültél tőlem. Tegnap például kidobtam az üzletből az újvidéki Hochsingert, aki negyvenöt százalékos kiegyezést ajánlott s az elhamarkodott lépésnek az lett a következménye, hogy Hochsinger csődöt kért maga ellen. Most üthetem bottal a pénzem nyomát, mert így még tíz percent is aligha fog megtérülni a követelésemből. De bizonyos vagyok benne, hogy holnap épp így kirúgnám minden egyezkedő adósomat, mert a szívem tele van fájdalommal s ilyenkor nincs kedve az embernek ahhoz, hogy a Creditorenverein intéző-bizottságával tárgyaljon. Ha azt nem akarod, hogy végleg kétségbe essem, gyere haza szívem mielőbb, mert nekem még ahhoz sincs türelmem, hogy egy fakturát becsületesen átvizsgáljak”.

Lilit meghatotta és zavarba hozta a levél, hiszen azt a gondolatot, hogy másfélezer kilométernyire innen egy idegen férfi jogot formálhat hozzá, negyvennyolc óra óta kiverte a fejéből. Valami furcsa és nevetséges illúzióval áltatta magát: azzal, hogy még mindig férjhezmenő, fiatal leány, aki közel áll hozzá, hogy legtitkosabb álma beteljesedjék... Hát csakugyan igaz volna, hogy Lübeck a törvényes ura, hogy Murány örökre idegen marad számára s hogy

voltaképpen hibát követett el, mikor gyerekkori pajtása kezét viasztasította? Most, a sas-utcai kereskedő szentimentális levelével maga előtt, egyszerre mélységes fájdalom fogta el s úgy érezte, hogy virágzó életét ostobán és könnyelműen fölállozta. Mindaddig csakugyan hitt abban a lipótvárosi legendában, hogy a házasság tisztára anyagi kérdés, hogy az a leány, aki hercegnői passzióit az egész, hosszú életre biztosította, már megfelelt emberi hivatásának. Most hirtelen tudára ébredt annak, hogy gyáván és meggondolatlanul eladta magát. Vajjon érezhetett-e lelki közösséget az urával, aki még szerelmes leveleiben is csódtömegekről és fakturákról írt neki? Kábultan és megdöbbenve meredt a levélre, mert egy pillanatig úgy érezte, hogy e szenvedélyes szavak keservesen megalázzák. Most elpirulva és megszegyenülve gondolt a magános órákra, melyekben Lübeck Albert szerelmi rohamaival elárasztotta, a Nagy János-utcai ebédlőre, ahol a reszkető férfi szinte fuldokolva magához szorította s a lázas csóközönnre, melyet mosolygó mártir-arccal tűrt el a lakás legbizalmasabb zugában. Hirtelen az az impressziója támadt, hogy büszke és öntudatos leányéletét behunyt szemmel, gondolkodás nélkül cserélte föl a megalázkodó háremhölgy szerepével. Mi kényszerítette erre a lépésre? Az apja, a nevelése, a fényűzés után való vágyakozás? Talán egyik se, talán valamennyi együtt, de akárhogyan volt, most összerázkódott arra a gondolatra, hogy mézeshetes pásztorórái megismétlődhetnek...

Az ura levelét a szálloda halljában olvasta végig, míg anyja és huga odafönn bóbiskoltak a szobáikban, Nagler Leó pedig a postán járt, hogy néhány táviratot föladjon. De nem sokáig maradt egyedül, mert Murány, aki egy darabig a portással tanácskozott, csakhamar utána jött az előcsarnokba.

- Az ura szerelmi vallomásait olvassa? - kérdezte gúnyosan a fiatal asszonytól, aki egyszerre a homlokáig elpirult.

- Az uram legföljebb az újvidéki Hochsingernek ír szerelmi vallomásokat - mondta nevetve, míg a levelet sietve eldugta a réticulejébe. - De most még annak is aligha ír, mert Hochsinger negyvenszázalékos kiegyezést ajánlott neki...

Murány körülnézett az előcsarnokban - közvetlen déjeuner után volt és kettőjükön kívül alig ült valaki a japán asztalok mellett - majd suttogva így szólott:

- Ugy-e, nem fogja félreérteni, ha megkérem valamire? Tudja, hogy a világ legkorrektebb teremtésének tartom s én se szolgáltatam eddig okot rá, hogy a legkisebb helytelenséget is föltegye rólam. Igaz ez?

- Tegyük föl, hogy igaz.

- Nem szabad hát rosszat gondolnia, ha arra kérem, hogy tanuk nélkül kihallgatást adjon nekem. Fontos és életbevágó dolgokról akarok beszélni magával, de ez csak úgy lehetséges, ha egy teljes órára négyszem közt leszünk egymással.

- Azt hiszem, sohase lesz erre jobb alkalma, mint most. A portás, biztosítom róla, nem hallgat rá, s ha ide is hallgat, aligha érti meg a mi zengzetes magyar nyelvünket.

Murány szomorúan rázta meg a fejét.

- Nem, itt minden pillanatban megzavarhatnak bennünket. Bízok bennem? Hisz abban amit mondok? Ha hisz, akkor arra kérem, fogadjon odafönn a lakásán, ahol bizonyosak lehetünk róla, hogy egészen egyedül maradunk.

- De hiszen odafönn még sokkal kevésbé beszélhet velem, mint itt! Csak nem képzelem, hogy édesanyám és Magda diszkrétül félre vonulnak, ha magát meglátják?

- Oh, nem, én egészen másra gondolok. Tudja, hogy délutánra kocsit rendeltek s az a tervük, hogy kirándulnak a Campagnára. Én már délelőtt kijelentettem, hogy nem tarthatok magukkal,

mert látogatást kell tennem a felséges úr főudvarmesterénél, maga pedig könnyen megteheti, hogy valami kifogással itthon marad. Mondja, hogy leveleket kell írnia, vagy mondja, hogy borzalmas fejfőrcse van, meg vagyok győződve róla, hogy egyetlen asszony se jön zavarba, ha arról van szó, hogy elfogadható kifogást találjon. Ma délután maradjon itthon s engedje meg, hogy a Quirinából visszajövet látogatást tegyek magánál. Csupán egyetlen, zavartalan órát kérek, mert ennyi időre okvetlenül szükségem van, hogy mindent őszintén elmondhassak magának. Természetesen mindig arra kell gondolnia, hogy életbe vágó kérdések forognak szóban, mert különben igazán nem volna jussom hozzá, hogy ilyen óriási áldozatot kívánjak magától...

Látszólag nyugodtan és józanul beszélt, de Lilike mégis csodálkozva és megdöbbenve függesztette rá a szemét; finom, asszonyi idegei megéreztek azt a félelmes lelki vihart, mely barátja sima szavai mögött háborgott. Mi lehetett az a nagy titok, amit négy szemközti mondani akart neki? Őt is az az érzés fogta el, hogy élete valamely titokzatos fordulója előtt áll s egy pillanatig se támadt kétsége az iránt, hogy Murány őszintén és becsületesen beszél hozzá. És bár modern és felvilágosodott asszony volt, aki még lánykorában se affektálta a mű-naivitást, még álmában se gondolt afőle alávalóságra, hogy gyermekkori pajtása közönséges szerelmi légyottot akarna kicsikarni tőle. Ez a gondolat épp oly idegen volt a lelkének, mint az, hogy Murány hamis bankókat gyárt vagy egy néptelen utcán kirabol valakit. A rosszaságnak még a pusztja sejtelve is hiányzott belőle s bár száz meg száz regényt olvasott, amelyeknek hősnője aléltan roskad szeretője karjai közé, ő maga épp oly távol állott a bűn vagy a léhaság gondolatától, mint a virág attól, hogy valaki az utca sarával beszennyezze. A bizalmas pásztoróra gondolata tehát nem töltötte el félelemmel, de azért mosolyogva nézett a művészre, aki sápadtan ült mellette a hintaszéken.

- Azt akarja, hogy hazudjam, hogy egyedül maradhassak önnel? Nem gondolja, hogy ez jóformán lehetetlenség? Édes barátom, legyen okos és ne kíváncsion tőlem olyasmit, amit a legjobb akarattal se teljesíthetek...

Nem beszélhetett tovább, mert Naglerné és Magda most megjelentek a lift ajtajában s a vezérigazgató is sebbel-lobbal rontott be a szálló kapuján. Mikor Lilit meglátta, jókedvűen összecsapta a kezét.

- Hallatlan, hát te még hozzá se fogtál, hogy a kalapodat föltedd? Ez a nagy munka legalább is háromnegyed óráig tart nálad, pedig a kocsit öt perc múlva a szálló előtt fog állni.

A fiatal asszony bájos zavarral csókolt meg az édes apja kezét.

- Drágám tudod, hogy mire akarlak kérni benneteket? Arra, hogy hagyjatok engem itthon a mai kirándulásból, mert olyan fejfőrcsöm van, hogy a legszívesebben sírva fakadnék. Ti csak mulassátok ki magatokat, én azalatt levelet írok az uramnak s másfél órácskát bóbiskolni fogok a sötét szobában. Biztosítlak róla, hogy mire visszatértek, semmi bajom se lesz...

Naglerné gyöngéden nézett a leánya szemébe.

- Ha beteg vagy, akkor mindnyájan itthon fogunk maradni, - mondta aggódva.

- Nem, nem, erről szó se lehet. Nem vagyok beteg, csupán a sok látnivaló zavarta meg kissé a bolondos lányotok fejét. Ebédre olyan étvágyam lesz, hogy magatok is megsokaljátok...

Gyorsan kezét csókolt a szőleinek, nevetve megcsókolt a kis hugát, aztán eltűnt a bársonnyal bélelt lift ajtajában. Murány kikísérte Naglerékat a kocsához, majd bosszúsan így szólott:

- Vigyen el az őrdög minden udvari cerimóniát! Milyen boldog volnék, ha együtt mehetnék önökkel s lám, egy vén és fogatlan kegyelmes úr előtt kell hajlonganom. De úgy kell nekem, miért nem lettem esztergomi hercegprímás, ahelyett, hogy nyomorult kalimpálással kell megkeresnem a mindennapi kenyeremet.

A légyott.

Lili végigsétált a három szobán, melyet gavallér édesapja egy amerikai milliomos elől bérelt ki a Quirinál-szállóban, egy pillanatig elgondolkodva tekintett ki az ablakon át az utcán hullámozó járókelőkre, majd jó ideig megállott a nagy állótükör előtt, mely leányosan finom alakját egy pasztellkép költői bájosságával sugározta vissza. És ekkor pisze orrocskáját pajkosan felhúzza, mosolyogva, de hangtalanul így szólott magához:

- Nos?

Vállat vont, zavartan elmosolyodott, aztán kíváncsi érdeklődéssel nézett tükörbeli képására. Az édes kis teremtes, akinek szeme a tenger napsütéses kékjével tekintett rá a fényes üveglapról, egy szempillantásig úgy tűnt föl előtte, mint valami idegen asszony, mint annak az angol regénynek a hősnője, melyet tegnap este az ágyban olvasott. Nem a kacér, unatkozó mrs. Maud állott előtte, aki bungalójában az indiai helyőrség egy tisztjére várakozott? Lili fürkészve, de kétségbevonhatatlan kíváncsisággal nézegette önmagát a tükörből, majd gúnyosan ezt mondta:

- Tehát ilyen egy férjes asszony, aki az udvarlójának légyottot adott!

Hirtelen otthagyta az álló tükröt, - haját előbb gondosan megigazgatta - s csak úgy karcsúra fűzve, anélkül, hogy előbb kényelembe helyezkedett volna, leült az ablak mellett álló hintaszékbe. És miközben a szoknyája alól kikandikáló, parányi cipőcskéket nézegette, így folytatta a monológját:

- Nem, nagyságos asszony, ne értsen félre: eszembe sincs kegyedet azzal gyanúsítani, hogy valami komoly helytelenséget elkövessen. Ehhez hiányzik kegyedből a tehetség, - hiszen a rosszasághoz épp úgy szükség van egy bizonyos fajtájú tehetségre, akár a zongorajátékhoz vagy versíráshoz. Hiába méltóztatik tehát itt előttem a kacér kis ördögöt játszani, én teljesen tisztában vagyok vele, hogy a legelső, komoly lépés elől oly ijedten elszalad, mint a franciák Moszkva elől. Igaz, ami igaz: Murány körülbelül tíz-tizenötezer fokkal jobban tetszik magácskának, mint törvényes hitestársa s cseppet se tetszenék haragudni érte, ha valami jótékony dsin egy éjszakán elcserelné az udvarlóját a férjével. Az is bizonyos, hogy a flirt sokkal különb multság, mint a sakkjáték, - de ha arról volna szó, hogy Murány hirtelen megtalálna felejtkezni a tiszteletéről, mellyel a társaságbeli férfi a társaságbeli asszonynak tartozik s egy akut szerelmi tébolyroham örve alatt épp úgy a nyakába borulna kegyednek, mint az indiai helyőrségi tiszt a regénybeli Maud asszonynak, - hát meg vagyok győződve róla, hogy sem el nem ájulna, sem vissza nem adná az ölelését, hanem úgy arcul ütné, hogy Romeó és Julia egyszerre megfordulnának a sírjaikban. Ez mind fölöttébb valószínű, - de akkor miért szimulált drágám az imént fejfájást a kedves szülei előtt, miért ül itt dobogó szívvel a hintaszékben s miért töri a fejecskéjét azon a problémán: vajjon szelíd fenséggel vagy kacér mosollyal fogadja-e majd húsz perc múlva az udvarlóját? Ha csupán ártatlan flirtről van szó, mi szükség így visszavonulni a világ elől, holott a Quirinál-szállónak kényelmes hallja, társalgója és zongoraterme van, ahol a pálmák még a legszenvedélyesebb szavakat is diszkrétül elfojtják? De különben: nem a legsúlyosabb illetlenség-e, hogy egy fiatal asszony egy fiatal urat a szállodai lakásán fogadjon? Ha Murány úr, a királyok kedvence, csakugyan komoly dolgokról akar beszélni, miért ne beszélhetne épp úgy a társalgóteremben, mint itt, ahol légmentesen volnánk elzárva a világ elől? Vagy talán illusztrációkkal tarkított előadásról van szó?

Lili asszony elgondolkodva tekintett maga elé, azután titokzatosan egymáshoz ütögette a cipőcskéi orrát.

- Le fogok menni az előcsarnokba, mondta pajkos grimasszal. - Ha bosszús arcot vág, akkor rögtön tisztában leszek vele; ha nem haragszik, akkor készséggel meghallgatom...

Még egyszer megigazította a frizuráját - azzal csak nem vét valaki a hitvesi hűség ellen, ha az udvarlóját magába bolondítja - aztán magára vette a tollboáját s lesietett a hotel halijába...

Jódarabig unatkozva olvasgatta a harmadnapos angol lapokat, végignézte az *Illustration* összes képeit, később a zongorateremben eljátszott egy keringőt, de Murány még mindig nem tért vissza a királyi palotából. Lili asszony, akit eleintén szörnyen izgatott a kíváncsiság, vajjon barátja milyen arccal fog elébe lépni, ha a bizalmas hotelszoba helyett az ünnepies előcsarnokban pillantja meg, utóbb bágyadtan elbóbiskolt a gyékényből font, indiai karosszékekben s csak akkor riadt föl, mikor egy hang hirtelen megszólalt mellette:

- Jó reggelt! Nem parancsol egy rabszolgát, aki az alkalmatlankodó szűnyogokat elhessegeti?

Murány állt előtte, égő cigarettával a szájában, cinikus mosollyal ajkai körül, melyek most remegtek az idegességtől.

- Nem gondolja, hogy kényelmesebben aludhatnék a szobájában? - kérdezte gúnyosan.

Az asszony egy pillanatig megriadva tekintett a férfira, de rögtön édes melegség csillant föl a szemében.

- Magára vártam, - mondta suttogva.

- Rám? Itt, ahol ötven pincér, liftkezelő és portás kíséri figyelemmel minden mozdulatát? Miért nem várt mindjárt az utcán, vagy egy népgyűlésen?

- Azt hiszem, hogy az utcán vagy a népgyűlésen is épp úgy elmondhatná titkát, akár a leg-sűrűbb erdő közepén, - válaszolta Lilike szelíden.

Murány erősen szívta a cigarettáját, de semmit se válaszolt.

- Nem gondolja, hogy igazam van? - folytatta a fiatal asszony. - Vagy talán olyan titokról van szó, melyet érdekes illusztrációkkal kell kísérni? Nem szavakkal, hanem félremagyarázható mozdulatokkal lehet csak előadni a maga életbevágó mondanivalóját?

Most már jól esett neki, hogy a haragos művészt ingerelheti, mert akármilyen naiv és romlatlan teremtés volt is, élénken el tudta képzelni azt a titkot, mely ennyire összeférhetetlen a nyilvánossággal. Egy percig valami égető vágyat érzett, hogy Murányt az el nem mondott gondolataért leszidja, de ahogy a férfi reszkető orrcimpáit meglátta, egyszerre elcsitult a haragja, az arcán pajkos mosolygás villant át, majd ártatlan nebántsvirág-pillantással emelte rá világoskék bakfis szemét.

- Tulajdonképp mi különbség van benne, hogy itt beszélgetünk-e, vagy odafenn? - kérdezte egy tizenötéves leány naivitásával.

Murány most eldobta cigarettáját, szeme kigyúlt a haragtól s idegesen belemarkolt szénfekete hajsörényébe.

- Maga, úgy-e, a Lipótvárosban született? - kérdezte olyan lenézéssel, mintha a Lipótváros és a mária-nosztrai fegyház körülbelül egyenrangú helyek volnának.

- A szemem kisül a szégyentől, de kénytelen vagyok igennel válaszolni a kérdésére, - szólott Lili asszony.

- Ezt akkor is kitalálnám, ha most találkoznánk legelőször az életben. Nem vall-e rá minden szava arra, hogy még most is szívvel-lélekkel odatartozik? Miért lenne éppen maga külön, mint a többi nádor-utcai hercegkisasszony? Hiszen magukat már a felsőbb leányiskolában arra tanítják, hogy minden huszadik századbeli asszonynak két férfire van szüksége: egy férjre,

akinek ferde válla van, de aki legalább százezer forintot keres évenként s egy udvarlóra, aki elég ostoba hozzá, hogy az orránál fogva vezettesse magát. Maguk a férjükkal szemben épp oly lelkiismeretlenek, mint az udvarlóikkal: amazt annyiba se veszik, mint a sofförjüket, ezt értéktelen sorsjegy-hamisítványokkal hitegetik. Kacérak, mert kalandos vérük nem tud bele-nyugodni a házaselet unalmába, de a nagystilű bűnöktől épp úgy irtóznak, mint a filiszterségtől, mert nincs meg az energiájuk hozzá, hogy kedvenc színpadi hősnőiket az életben is utánozzák. Kacérságuk épp oly üres és hazug, mint hitvesi hűségük. Ebben is azt a rendszert követik, mint a toilette-jükben: a mintát párisi divatlapokból veszik, de olcsó és ügyetlen pesti szabónőknél dolgoztatnak...

- Ezer bocsánat, de én csakugyan Párisból hozatom a toilette-jeimet. Ha nem hiszi, megmutathatom az eredeti számlákat...

- Mit kicsinylik hát le a férjüket, a derék teherhordó állatot? - folytatta Murány, anélkül, hogy a Lilike léha megjegyzésére reflektált volna. - A különbség csak az, hogy maguknak szebb a válluk és mutatósabb a termetük, hogy dologtalanul, lustálkodva töltik el az életüket, de filisztereknek épp oly filiszterek, mint a sas-utcai boltosok. Azok szegények legalább eredeti alakjukban jelennek meg a világ előtt, míg maguk csupa perzselő kis démont affektálnak, anélkül, hogy a pozíciójukért járó becsületes ellenértéket megfizetnék. Párisi mondaine-ek, akik egy sárbogárdi állatorvosné nyárspolgár-lelkét hordják a kékszalagos fűzőjük alatt...

Lilike komolyan megrázta a fejét.

- Kedves barátom, magának nincs igaza, - mondta elgondolkozva.

- Azt hiszi?

- Nincs igaza, mert a modern asszony nem kék szalagot hord a fűzőjében, hanem feketét vagy rózsaszínű...

Muránynak nem volt alkalma, hogy még egyszer léhának nevezze a barátnőjét, mert Lili, - anélkül, hogy a további leckézést meghallgatná, - sietve folytatta:

- Az imént azzal vádolt, hogy nem vagyok képes nagy bűnökre, ime, ön maga rácáfolt az állítására, hiszen elismerte, hogy hallatlan bűnt követtem el, mikor nem négy fal között fogadtam. Olyan nagy bűnt követtem el, hogy maga egy egész, százezer főnyi városrészt megbüntet érte. De mit tehet róla a Lipótváros, hogy én ostoba és hálátlan vagyok? Igaz, hogy magam derekasan rászolgáltam a leckére, mert könnyelműen itt ültem le az előcsarnokban, ahelyett, hogy négy szemközt, sejtelmes félhomályban hallgattam volna végig a jó Murány bácsi oktatásait, de ezért, - ha csakugyan igazságos akar lenni, - sem a Nádor-utcát, sem a Szabadság-teret, sőt még a gyanutlan Zoltán-utcát se teheti felelőssé, hiszen ott jó, okos és kötelességtudó asszonyok is laknak, akik nem ellenségei a bizalmas légyottoknak. Tegye kezét szívére és ismerje be, hogy a sarokba való térdeltetést kizárólag csak én érdemlem meg, de a Lipótváros, mint olyan, egyáltalában nem szolgált rá arra, hogy maga a fenséges haragját éreztesse vele. Én azonban, - lássa, lojális vagyok, - szívesen beismerem, hogy a legsúlyosabb szidást is megérdemlem magától s ezért holnapig kétszázszor fogom leírni a következő axiomát: „A jó és derék kis asszonykák nem a hallban fogadják az udvarlóikat, hanem a hotelszoba magányában, mert a nagy titkok elmondásához fölösleges a pincérek és liftesek jelenléte.” És hogy a büntető feladatról le ne késsem, mindjárt meg is kezdem az írást, mert igazán nem szeretném, ha a magaviseletből 4-est kapnék.

Fölkelt, alázatos pukkerlit vágott Murány előtt, aztán minden további megjegyzés nélkül faképnél hagyta az elképedt művészt, aki zavartan és megdöbbenve bámult utána, míg az asszony gyönyörű alakja el nem tűnt a lépcső fordulójánál.

Éjszaka.

Lübeck, aki a legutolsó napok alatt már expressz-táviratokban kérte Lilikét a mielőbb való visszatérésre, a déli vasut pályaudvarában várta a Rómából megérkező Nagler-családot. A férj, akinek arca gyűrődött volt a meghatottságtól, egy pillanatig szótlanul állott a kupé ajtajában, aztán elérékenyülve keblére ölelte a fiatal asszonyt. A hosszú távollét alatt - a két hét örökkévalóságnak tűnt föl előtte - szinte szünet nélkül maga elé képzelte a felesége arcát, s most mégis az az érzése volt, hogy egy ismeretlen és még a réginél is százszorta bájosabb asszony száll ki a bársonyos fülkéből. Mi változott meg rajta a tizennégy nap alatt, amióta Budapesttől távol volt? Lübeck aligha tudott volna választ adni a kérdésre, de szeme szomjasan tapadt a Lilike finom és formás termetéhez és idegein boldog remegés futott végig. Lelkét egy új impresszió forrósága árasztotta el: az asszony pillantásában érzéki csillogást fedezett föl, alakja teltebbnek, arca rózsásabbnak látszott s édes kis utisipkája kacér hanyagsággal simult szétborzolt, szőke hajához. Oly szép és idegenszerű volt, hogy Lübeck majdnem eszeveszetten szorította magához, de Lilike nevetve fölsikoltott:

- Vigyázzon, - most ugyancsak elszoktam ám tőle, hogy ilyen szenvedélyesen udvaroljanak nekem...

A fiatalok még a pályaudvaron elbúcsúztak Nagleréktől s külön kocsin hajtottak ki a Nagy János-utcába, ahol nagyszerű vacsora várta őket. Lilike részletesen elmesélte római élményeit, de mikor - feketekávé után - Lübeck ismét kísérletet tett, hogy magához ölelje, kénytelenleg összekulcsolta a kezecskéit.

- Kedves barátom, ne felejtse el, hogy huszonnégy órát utaztam egyfolytában... Oly fáradt vagyok, hogy a szemem szinte leragad az álmodásból, s ha jó akar lenni, hát megengedi nekem, hogy most reggelig elbúcsúzzam magától...

- Azt akarja, hogy az ebédlőben aludjam ma éjjel? - kérdezte a szegény Lübeck meghökkenve.

- Nem, nem, ezt a világot se kívánom. Csak arra kérem, hogy csókolja meg a homlokomat és - legyen még szalmaözege huszonnégy órára...

Lübeck vérpadra lépő mártírként bólintott a Lilike szavaira, majd komor arccal visszavonult a dolgozószobájába, hogy a *Kereskedők aranykönyve* című műben lapozgasson. Bár a szeme majdnem leragadt az álmodásból, - gyerekkora óta mindig tíz óra előtt feküdt - most emberfölötti erővel ébren tartotta magát, mert a szíve elfacsarodott a fájdalomtól. Mint lehet, hogy a fiatal asszony higgadt és józan tud maradni, mikor ő szinte reszket a vágytól, hogy a kéthetes nélkülözést kipótolja? A szegény Lübeck, akiben most egyszerre derengeni kezdett valami a valóságból, kimeredt szemmel bámult a *Kereskedők aranykönyvére* s kétségbeesve így szólott magában:

- Azt hiszem, hogy két külön világban élünk és sohase fogjuk megérteni egymást...

Lilike ezalatt magára huzta a selyempaplant, az éjjeli lámpát sietve eloltotta, de álom - a huszonnégyórás utazás dacára - nem jött a szemére. Mi történt vele? Azzal már menyasszonykorában is tisztában volt, hogy szerelmes sohase lesz az urába, az ügyefogyott Lübeck közeledése még a mézeshetekben se forralta föl a véré, de mindeddig királynői leereszkedéssel tudta eltűnni az ura gyöngédségeit. Amíg Lübeck eszeveszetten magához ölelte s fuldokló csókokat nyomott a vállára és a karjára, a fiatal asszony elgondolkodva bámult maga elé s anélkül, hogy idegei a szerelmi roham ellen félénken tiltakoztak volna, majdnem derűs csodálkozással kérdezte magától:

- Hát ez volna az az érzés, amiért a vígszínházi darabok hősnői a családi életüket földulják?... Ezért teszi valaki boldogtalanná az urát, ezért hagyja el az otthonát és a kis gyermekét?...

Nem, most már csakugyan hinni kezdek benne, hogy rossz asszonyok csupán a regényírók fantáziájában élnek...

Mindeddig nem látott benne mártiromságot, hogy az ura lázas öleléseit eltűrje, de most, ahogy a sötét hálósobában egyedül volt, egyszerre az az érzés fogta el, hogy életét borzalmasan elhibázta. Foga vacogni kezdett a gondolatra, hogy Lübeck szerelmes szomjúsággal közelkedhetik hozzá s a félelem, hogy ez az idegen férfi törvényes jogokat formálhat csókjaihoz, hirtelen minden vérét a fejébe kergette. Most úgy érezte, hogy talán elájulna ijedtében, ha az ura váratlanul benyitna... Félelme, szerencsére, alaptalan volt; éjfél után kimerülve elaludt, anélkül, hogy valaki megzavarta volna...

Április derekán nagy megtisztelés érte Lili asszonyt: aranszegélyes levél érkezett hozzá, melyen a Lászlóffy grófi család címere ragyogott. A levelet gróf Lászlóffyné írta, Budapest legögösebb kegyelmes asszonya. Arról volt szó, hogy a józsefvárosi palota parkjában garden party-t fognak rendezni a zalatnai bányakatasztrófa áldozatai javára s a fiatal Lübeckné, édesanyjával együtt, bevásárolták a szűkebbkörű hölgybizottságba. Ez nem mindennapi tisztség volt, mert a bizottságot túlnyomó részben az arisztokrácia hölgyeiből állították össze s a lipótvárosi zsúrokon csupa mellőzött méltóságos asszony pletykázott az előrelátható kudarcról. Lili egy szerdai napon megjelent a nagyváros közepén álló rokokó-palotában, ahol az a kitüntetés érte, hogy egy miniszterné és a budapesti hadtestparancsnokné közé ültették. Később elhatározták, hogy Lübeckné cigarettákat fog árulni a török sátorban, két fiatal gentrykisasszony társaságában, akiket eddig csak a színházak páholyaiból ismert. Pár nap múlva bájos kollégái látogatást tettek a Nagy János-utcai lakásban s ez a magában véve jelentéktelen esemény egy bomba szenzációjával riasztotta föl a bankigazgatóné és az udvari tanácsosné világát.

A multság nagyszerűen sikerült; a szürke és elernyedt Budapest két hétre kifogyhatatlan beszéd tárgyhoz jutott a csillogó tündéréjszaka révén. A parkban, ahova évtizedeken át csak irigykedő és álmadozó sóhajok szállottak, színes és káprázatos tüzek gyulladtak ki s a tükörsima fasorok között, melyek a nagy Trianon hangulatát varázsolták a józan huszadik századba, hangos és jókedvű kacagás hallatszott. A villamos reflektorok fényében fehér leányruhák ezüstje ragyogott, s a harmatos pázsitot poétikus selyemuszályok sepiették végig. A sátorokban hajnalig folyt a vásár, míg odafönn, a palota dísztermében, lelkes rajongók hallgatták a hangversenyt, melynek kedvéért Murány, világhírű hazánkfi, is meghosszabbította budapesti tartózkodását... A siker, mellyel föllépése járt, igazolta a nagy művész áldozatkész-ségét: a főherceg elragadtatva szorította meg a kezét, a pódiumot pedig majdnem szétszedte alóla a zenebarátok fanatikus sokasága...

Lübeckné, mikor késő éjszaka rögtönzött boltját bezárta, a nagy lépcsőházban összetalálkozott a fiatal mesterrel, aki feltűrt gallérral igyekezett a parkba vezető kijárat felé.

- Vége a vásárnak? Kifosztogatott már minden épkézláb embert? - kérdezte Lili asszonytól, aki jókedvűen kezét rázott vele.

Most látták egymást először a római találkozás után, mert Murány, aki rokonait látogatni a vidéken járt, csak pár nappal ezelőtt jött Budapestre s mindeddig konokul elkerülte a Nagy János-utcai palotácskát. De e percben, mikor a fák közül részegítő illatok áradtak feléjük, s lelkük még tele volt a különös éjszaka hangulatával, egyszerre elfelejtették a gúnyos párbajt, melyet a Quirinál-szálló előcsarnokában megvívtak egymással s mosolyogva, majdnem szerelmes gyöngédséggel tekintettek egymásra. Mindketten kissé mások voltak, mint rendesen: a művész arca még égett a diadaltól, álmadozó szeme alatt széles karika sötétlett, - az asszony diszkrét décolletage-ából kicsillogó hófehér vállának gömbölyűsége s hajában káprázatos diadém sziporkázott. Mintha mind a kettőjüket valami ismeretlen láz tüzelte volna: pillantásuk egymásba mélyedt és kezük öntudatlanul egybefonódott. Most egyiküknek se jutott

eszébe, hogy gúnyolódó megjegyzéseket tegyen, hogy cinizmust és józanságot affektáljon; -
ujjaik kedveskedve simultak egymáshoz és a férfi halkán így szólott:

- Nem volna kedve hozzá, hogy a parkban egy sétát tegyen?

- Szívesen, - felelte az asszony és karját gyöngéden a férfiéba öltötte.

Végigsétáltak a fák között, ahol már elcsitult az éjfélelőtti órák lármája: a japán sátorok, az indiai pagodák üresen állottak, a szökőkutak színes lámpái közül csak alig égett egy-kettő, de a magasban még hatalmas reflektorok ragyogtak versenyt a sápadozó holdvilággal. Itt-ott még járt egy-egy magányos pár, de messzebb, a palota háta mögött, már sötétség és elhagyottság ütött tanyát, akárha mérföldnyi távolságban lettek volna minden emberi kultúrától. A kőfal túl, mely a Lászlóffy-kastélyt az utcától elválasztotta, elkésett villamosok csilingeltek, száz lépésnyire innen hangos pesti korhelyek igyekeztek az éjjeli kávéházak felé, - itt szűzies csönd lebegett az erdő fölött, mely a legendás tündérpalotát körülfogta.

- El tudja hinni, hogy Budapest kellő közepén vagyunk? - kérdezte Murány, míg a sötét fasorba bekanyarodtak.

Lilike némán rázta meg a fejét, aztán még szorosabban belekarolt a művészbbe, mintha attól tartott volna, hogy hirtelen valami elszánt csavargó bukkan eléjük az elhagyott sűrűségből. Lassankint megkerülték az egész palotát, melynek ablakai tüzes fénnel világítottak bele az éjszakába s ahonnan édes és bódító keringő-melódiák suhantak feléjük. Még mindig nem beszéltek egymáshoz, de mivel már érezték, hogy a hallgatás beláthatatlan veszedelmeket rejt magában, néha minden ok nélkül föl kacagtak s közömbös frázisokat váltottak egymással. Hangjuk remegett és szívük dobogott a titkos és elfojtott izgalomtól. Az asszony megigazította lecsuszott belépőjét és könnyedén kérdezte:

- Mikor utazik?

- Talán holnap, - válaszolta a férfi, de voltaképp egyikük se gondolt arra, amit mondott, s a hideg szavak mögött ez a kérdés és felelet rejtőzött:

- Szeretsz?

- Hogy szeretlek-e? Oh, igen, - örökre szeretni foglak...

Két óra volt; a messze egyetemi templomból idáig hallatszott a toronyóra ütése. Most már lehetetlen volt tovább maradni, anélkül, hogy távollétük föltünést ne keltett volna. Lilike összehuzta nyakán bolyhos köpenyét s halkán, kissé dideregve szólott Murányhoz:

- A holdfényes éjszaka után jól fog esni a rideg próza... Nem vezetne föl, kedves barátom, a buffet-be? Úgy érzem, hogy minden könnyelműségre képes tudnék lenni egy csésze forró és illatos teáért...

Tíz lépésnyire álltak a kastély főbejáratától, de egyetlen élőlény se volt a közelükben. Murány sietve körülnézett, aztán hirtelen közelebb hajolt a barátnőjéhez. És mielőtt Lilike a védekezésre még csak gondolhatott is volna, ajkát reszketve és a szenvedélytől elvakulva szorította az asszony forró, piros, fájdalomtól és boldogságtól vonagló kis szájára, mely előbb sírásra görbült, mint a gyermeké, de aztán lázasan, mindenről megfeledkezve, viszonzta a szerelmes férfi csókját... És ekkor könnyes szemmel, fuldokolva sietett föl a szőnyeges lépcsőkön, melyek a nagy, márványos díszterembe vezettek.

MÁSODIK KÖTET

MURÁNY

Búcsulátogatás.

Délután négy óra. Lili asszony öltözőszobájában áll a nagy tükör előtt s míg a szobaleány nagy buzgalommal foglalatoskodik körülötte, ő maga hatalmas tűőriásokat szűr aranyezőke hajfűrtjei közé. Az egyik kalaptűt még a fogai közt tartja, mikor az inas csöndesen megjelenik az öltöző-szoba küszöbén.

Lili (hátra se fordul): Mi az?

Inas: Ez az úr kérdezteti, hogy a nagyságos asszony fogadja-e?

Lili (egy pillantást vet a névjegyre, melyet az inas átadott neki. A névjegyben csak ez az egyetlen szó áll: „Murány.” Pár pillanatig megdöbbenve nézi a névjegyet, láthatólag zavarban van, de hirtelen így szól): Vezesse be a szalonba és kérjen pár pillanatnyi türelmet.

Az inas távozik, a szobaleány végez a gombokkal, kapsokkal és fűzősinórokkal, Lili asszony pedig még egy utolsó pillantást vet az állótükörbe, mely franciásan karcsu alakját hízelkedve visszasugározza. Aztán könnyedén fölsóhajt s lassu léptekkel átsétál a szalonba.

Murány (fölugrik, majd köszönés nélkül megcsókolja Lili asszony kezét): Természetesen nem várt?

Lili: Nem.

Murány: Haragszik, hogy idejöttem?

Lili (nem válaszol).

Murány: Azt hitte, hogy szó nélkül eltűnök a közeléből?

Lili: Bizonyos voltam benne.

Murány: Öt teljes nap óta nem láttam. A gyönyörű éjszaka óta, mikor gondolatban az enyém volt, még hírt se hallottam magáról... Elmosódott a titokzatos sötétségben, mint egy dal, melynek utolsó akkordja belevész az erdő susogásába és a hullámok morájába. Ezt akarta?

Lili (behúnyt szemmel): Ezt.

Murány: Öt napja járok az ablakai alatt, mint egy szerelmes diák, aki kék szalagot rejteget a számtani példatárában. Hol járt? Miért bújt el előlem? Az ablakai nem nyíltak meg s hiába vártam mindenütt, ahol királynői jókedvében megfordulni szokott. Egész időm abban telt el, hogy a cukrászdában, a korzón s a barátnői zsűrijain lebzseltem s esténként étteremből-étterembe jártam, csak hogy a maga szőke fejét meglássam valahol. Néha pokoli kedvem támadt, hogy az ablakait bezúzzam. Ez éjjel volt, mikor vértforraló világosság szűrődött ki hálósobája redőnyeiben. Reszkettem, mikor arra gondoltam, hogy mi történik most odabenn, de mivel én is csak nyomorult kulturember vagyok, óvatosan megfékeztem indulataimat s vacogó fogakkal fűtültem egy magános konflisnak, mely a palotája előtt kóborolt. Tudja, hogy mire vetemedtem? Barátságot kötöttem azzal az apache-sal, aki az autóját vezeti, mert azt reméltem, hogy így legalább hírt kapok magáról. Megtudtam, hogy nem beteg és nem utazott el Budapestről, de napok óta elhagyott vidékeken kószál, mintha hirtelen minden embert meggyűlölt volna. Azt képzelte, hogy így el tudja pusztítani lelkemből annak az éjszakának emlékét, melyre még halálom órájában is gondolni fogok?

Lili (nagyot lélekzik, aztán egyszerre fölveti napsugaras kék szemét, melyben most láthatatlan könnyek reszketnek): Murány, - nem szabad, hogy így beszéljen velem...

Murány: Ugyebár, lovagias cselekedet lett volna, ha szó nélkül elutazom Budapestről? Ha titkossal búcsuzatlanul megyek át a földgömb másik oldalára s a sikerben, a gazdagságban,

a hírnévben keresek vigasztalást a fájdalomért, melyet a fajankók és Schlemil Péterek minden földi kincsnél többre becsülnek? Mi jogon merek boldogságot várni az élettől, mikor a maga Crocker-hősei némán és zúgolódás nélkül szenvednek?

Lili (egyszerűen): Murány, - hallgasson rám, hiszen talán sohasem lesz többé alkalmunk rá, hogy négy szemközt beszéljünk egymással. Az imént azt mondta, hogy még halála órájában is gondolni fog arra az éjszakára, - miért szól hát hozzám ezen a cinikus hangon, mely még fájdalmasabbá és elviselhetetlenebbé teszi az életemet? Ha igazán szeret, akkor a lelkembe lát és megért engem: oh, elhiteti, hogy én is rettegéssel gondolok a jövőre! Jobban szeretem magát az apámnál és a kis hugomnál is, mindenkinél jobban szeretem, aki eddig a szívemhez közel állott. Mi lesz belőlem, ha maga is örökre egyedül hagy? Azt hiszi, hogy én nem várok egyebet az élettől, mint hogy palotában lakjam, automobilon járhassek a cukrászdába s a legjobb párisi szabónál készíttethessem toalettjeimet a milliomos gyárosok estélyeire? Felületesnek, léhának és közönségesnek tart, mint a többi hercegasszonyt, aki a Lipótvárosban pillantotta meg a napvilágot? Szegény barátom, nincs igaza: nekem is vannak álmaim, melyekről sírva és fájdalmas szívvel mondom le. És mégis mindörökre lemondok róluk, mert nem születtem arra, hogy bujkálás révén jussak a boldogsághoz. Nem tudnék rossz lenni, talán meg is halnék inkább, semhogy alávaló asszonnyá legyek. Ugy-e, hisz nekem és úgy-e nem vádol azzal, hogy a kacér, az üreslelkű fajtámra ütöttem? Ugy-e elhiszi, hogy a lelkemből szólok most magához s hogy én is sírva gondolok arra az éjszakára, melynek emléke még késő öregségemre is drága lesz nekem? Murány, nyujtsa ide a kezét és búcsuzzék tőlem: mi ketten nem vagyunk arra képesek, hogy hitványakká legyünk... Menjen és gondoljon néha részvételt a kis pajtására, aki arra született, hogy könnyezve mulassa át az életét...

Murány (aki eddig csillogó szemekkel hallgatott): Szegény kis pajtásom, magát csakugyan elrontották a német regényei...

Lili: Ez a válasza?

Murány: Mi legyen a válaszom? Amit mondott, bizvást megállhatna egy szentimentális német regény második kötetében, ahol érzelmős papír-szerelmesek szomjazzák perverzül a boldogtalanságot, de mit akar vele a forró és napsütéses életben?... A romantikát rég diszqualifikálták a rossz írók s ma már a legkisebb porosz mezővárosban is csak elvétve találja meg azokat a félrevezetett bakfiseket, akik a megfogható valóság elől holdfényes emlékeikhez menekülnek... A mártir-lemondás, kedves barátnőm, báró Eötvös József óta kiment a divatból... Ma már a falusi segédjegyzők is tudják, hogy a boldogsághoz minden embernek épp oly joga van, mint a vízhez, a napfényhez és a levegőhöz... Miért akar belenyugodni abba, hogy szerelem nélkül halad a tél felé, mely egyszer majd minden érzését megfagyasztja?... A kötelesség? Ki hitette el magával, hogy egy idegen férfi nyugalmaért épp úgy föl kell áldoznia fiatal életét, mint azoknak a szegény szüzeknek, akiket gonosz népek valaha a bálvány irtózatosságyomrába taszítottak?...

Lili: Murány, - maga sohase fog engem megérteni...

Murány: Szegény kis pajtásom, attól félek, hogy maga se érti meg önmagát. Miért reszket attól, hogy emberi lehetőség szerint boldog legyen?... Miért rejtőzik a korhadtt bástya mögé, melyet pókhálós axiomákból épített, mikor a bástyán túl ragyogó és illatos tavasz várja?... *(Közelebb hajol Lilihez. Hangja rekedt s a szemei lángban égnek.)* Szeret és én is szeretem magát, mindketten fiatalok vagyunk s az élet millió gyönyörűséget kínál nekünk... Mitől fél?... Egyszer minden véget ér a földön, de a szerelem emléke még az öregség hősivatagát is aranyos napfényvel önti végig... Ne habozzék és ne húnyja be gyáván a szemét, hanem jöjjön a karjaimba, melyek reszketnek a vágytól, hogy a dereka köré fonódjanak...

Lili (dideregve): Ne...

Murány: Szeretsz és csupán egyetlen boldogság lehet számodra: az, ha az enyém leszel, szegény kis Lilim... *(Suttogva.)* Az enyém leszel, mert mindketten úgy akarjuk s mert a végzetünk is úgy akarja...

Vad és féktelen mámorral öleli magához az asszonyt, aki fuldokolva védekezik. Mindkettőjük arca lángol a fölindulástól s többé nem szólnak, csak lihegve viaskodnak egymással.

Lili (olyan hangon, melyen a fájdalom, a csodálkozás, a megsértett önérzet, az asszonyi szemérem valami kifejezhetetlen vegyüléke vibrál végig): Murány!

E percben lépések zaja hallatszik s Murálynak csupán annyi ideje marad, hogy Lilit hirtelen elbocsássa. Az asszony arcán tűzrózsák égnek, a haja rendetlen, míg Murány sápadtan kapaszkodik meg az egyik fauteuilben. A következő pillanatban Lübeck a szalonba lép.

Murány (fölugrik s kínosan mosolyog): Jó estét...

Lili (a szíve dobog és szeme előtt fénykarikák táncolnak): Murány a jövő héten utazik és búcsuzni akart tőlünk... Amerikába megy és két éven belül nem igen látjuk...

Murány (elfuladó lélekzettel): Talán akkor sem...

Csönd. A szobában félhomály van. Lübeck sápadtan mered a felesége rendetlen frizurájára, miközben lassan, megzavarodva, vacogó fogakkal kezét nyújtja a művésznak...

Nagler Leó.

Egyedül maradtak ketten a szalonban, - Murány, pár zavaros bucsuszó után, távozott - de jó darabig egyikük se beszélt: Lili egy francia regényben lapozgatott, Lübeck pedig mozdulatlanul állott egy ablak mellett s elgondolkodva nézett a homályosodó utcára. Végre az asszony letette kezéből a könyvet s szemét bátortalanul fölvetette.

- Apa még mindig beteg? - kérdezte halkán, félénken, miközben bátortalan pillantást vetett az urára, aki szemét komor közömbösséggel meresztette az átellenben sötétlő liget fáira.

Lübeck ijedten fölrezzent.

- Óh, igen, hogyne, - mondta valami furcsa hangon, mely világosan elárulta, hogy egyáltalában nem értette meg, mit kérdeznek tőle.

Az inas később jelentette, hogy a vacsorát föltálalták, mire mindketten átvonultak az ebédlőbe, mely csak úgy csillogott a virágtól és az ezüستől. Lili alig nyúlt valamihez, de Lübeck, - aki folyton a szoba faragott mennyezetére függesztette a szemét, - szinte öntudatlanul vett magának mindenből, bár szemmel látható volt, hogy nem igen tudja, mit cselekszik. Mikor a csemegét az asztalra tették, hirtelen fölállott a helyéből.

- Ma este üléssem van a hitelezők védegyletében, - mondta szemlesütve s zavartan megcsókolta a Lili homlokát. Az ajka hideg és száraz volt.

- Elmegy? - kérdezte csodálkozva az asszony, miközben megdöbbenve tekintett az ura szemébe. Házasságuk óta most történt legelőször, hogy Lübeck egyedül ment el hazulról vacsora után.

A férfi magára vette kabátját, melyet az inas az előszobából behozott.

- Kénytelen vagyok, mert fontos és életbevágó dologról van szó. Akarod, hogy elkísérjelek mamáékhoz?

- Nem, akkor inkább itthon várom meg, amíg hazajössz. Soká fog tartani az ülésed?

- Lehet, hogy éjfélutánig is eltart, - mondta Albert, mialatt mereven belebámult a csillár lángjába.

Lili, ahogy egyedül maradt, fölgyújtotta a kandalló lángját, - április végére járt az idő, de úgy érezte, hogy minden tagja didereg, - majd jó ideig olvasgatott a Lemaitre könyvéből, anélkül, hogy a Keresztély király történetéből megértett volna valamit. Később teát ivott s a zongorához ült, de csakhamar az az érzés fogta el, hogy szempillái leragadnak az álmodásból. Mikor azonban hátradőlt, hogy elbóbiskoljon, az álom egyszerre elröppent a szeméből s megrémülve, tágranyitott szemekkel tekintett körül az ismerős bútorok között. Hol volt? Mi történt vele? Micsoda borzalmas változás zavarta föl tegnap óta az életét? Most hirtelen úgy tűnt föl neki, hogy egy idegen ember szemével látja önmagát s a foga szinte vacogni kezdett rémületében... A bájos, dédelgetett, finom kis hercegkisasszony helyett, akinek önmagát gyermek-kora óta képzelni szokta, kacér, gonoszszemű, érzéki teremtményt látott az alacsony zongoraszéken, Páris külvárosi regényeinek hősnőjét, aki selyemcipőcskéivel piszkos pocsoltyák közt botorkált... Szepegve, sirásra hajló ajakkal tekintett a szemközt függő tükörbe s dobogó szívvel, elálló lélekzettel vizsgálta önmagát: a csipkepongyolás asszony, aki halálos ijedséggel nézett rá, csakugyan nem a napsugaras Nagler Lili volt többé... Hova lett a régi, nevető arcocskája, mely selyemhálós ágyacskájából hófehér leányszobájáig elkísérte?... Most egyszerre valami szörnyű félelem fogta el s az az érzése támadt, hogy az édes és selypítő Lilike, aki képzeletében még komoly leányszemei mögött is ott huncutkodott, hirtelen eltűnt a sötétségben, mely derüs gyerekkorát elzárta előle... Mindedig szerette, sajnálta és dédelgette

önmagát s úgy érezte, hogy az egész világ hasonló érzésekkel van eltelve iránta; most a drága, kékruhás kicsike helyett, akinek gödrös arcocskáját szőke fürtök vették körül, egy idegen asszony nézett rá gúnyosan a tükörből. Oly ijesztő volt ez a látvány, hogy reszketve zsugorodott össze az alacsony zongoraszéken s mint kislány korában szokta, halkán, panaszosan dünnyögte, miközben forró arcát egy láthatatlan archoz dörzsölte:

- Hol vagy, apa?

Nagy bánatában most önkéntelenül az édesapjához fordult megint, mint kisbaba korában, amikor anyja szigorúsága elől a gavalléros Nagler Leó karjaiba menekült. Óh igen, még most is szerelmes volt az édesapjába, mint ahogy felnőtt leány korában is akárhányszor hízelkedve kulcsolta karját a Nagler szép feje köré s elérzékenyülve szólott, ha kérők tündek föl a látóhatáron:

- Sohase megyek férjhez, mert nem volna szívem hozzá, hogy téged, drágám, egyedül hagyjalak...

A jó Isten tudja, meddig sirdogált a zongora előtt, de egyszer csak hirtelen fölriadt: Lübeck ott állott mellette a kis szalonban, az óra kismutatója pedig közel járt a római II-óshöz. Éjfél után két óra volt s csak most vette észre, hogy nagy kétségbeesésében elaludt. Egy percig ijedten nézett szét, de egyszerre szégyenlősen elmosolyodott.

- Nem haragszol? - kérdezte suttogva, bár senkise volt a szobában, aki szavait meghallhatta volna.

- Miért? - kérdezte Lübeck.

- Mert ébren akartam bevárni, amíg hazajössz. Annyira féltettelek, hogy nem mertem lefeküdni, - és lám, megesett velem a szégyen, hogy itt, a zongora előtt elaludtam...

Fölállott és karjait az ura nyaka köré kulcsolta, - most újra az az illúzió fogta el, hogy mindazt, ami az utolsó huszonnégy órában történt, csak a forgatható zongoraszékben álmodta s hogy az ezüstveretű üveglapról a kényeztetett kis Nagler Lili mosolyog rá megint, a fehér-cipős, lipótvárosi hercegisasszonyka, akinek számára az élet csak derűt és jókedvet tartogat s akinek útjából millió dolgos kéz hárítja el azokat a tüskéket és akadályokat, melyekben a közönséges halandók elbuknak. És halkán, szemérmesen súgta, miközben tüzelő arcát a Lübeck vállára szorította:

- Nem akartam lefeküdni, mert félttem nélküled és azt akartam, hogy te fektess le, te takargass be... Gyere, légy a szobalányom, mert a cselédek már javában az igazak álmát alusszák... Akarsz oly kedves lenni, hogy levetkőztetsz, hogy a blúzomat kikapcsolod?... Ha igen, akkor nyújtsd a karodat, mert a szemem már majdnem leragad az álmodástól...

Elpirulva, csillogó szemmel tekintett az urára, - az arca most ismét gödrös volt s szőke haja kibomlott, mint gyermekkorában, de Lübeck elfordította a fejét s habozva válaszolt:

- Nem értek a női ruhákhoz s a háromórás tárgyalás magamat is kimerített... Majd inkább csöngetek a szobalányodnak, ő, azt hiszem, ügyesebb, mint én volnék...

Megnyomta a villamos csöngetyű gombjai s mikor Mari, leragadt szempillákkal, előkerült valahonnan, sietve visszavonult hálószobájába, miután Lilikét, kissé reszketve, homlokon csókolta...

Lübeck másnap egyedül költötte el reggelijét, - hajnalban kelt, mikor Lilike még mélyen aludt, - délben pedig telefonon üzent a feleségének, hogy ne várja haza, mert egy brünni üzletbarátjával ebédel. Lili, aki egyedül ült az asztalnál, kora délután gyorsan felöltözködött és elment édesapjához, a gőzmalom irodájába. A viruló, fiatal asszonyt a hivatalnokok lelkesedéstől ragyogó szemmel fogadták, - leánykorában valamennyien szerelmesek voltak bele, -

de éljenzésre nem került sor, mert a vezérigazgató sugárzó arccal sietett leánya elé a várószobába.

- Hát téged milyen szél fújt ide? - kérdezte boldogan, míg világszép leányát magához ölelte.

Lili jókedvűen csókolt kezét az édesapjának, de a mosoly egyszerre eltűnt ajkáról, mikor a párnázott ajtó becsukódott mögöttük.

- Apa, tudod, hogy miért jöttem? - kérdezte sírásra hajló szájjal.

- Kitaláljam? Kalapot vettél a háztartási pénzeden s most engem akarsz megpumpolni elsejéig...

- Ne tréfálg, apa, mert nagyon komoly dologról van szó. Az uram...

Nem folytathatta tovább, mert Nagler Leó most hirtelen félbeszakította.

- Az uradról akarsz beszélni? Hát te is hallottad a nagyszerű ujságot? Már neked is besúgták, hogy az a boldogtalan tegnap este mit művelt?

- Mit művelt? - kiáltott föl megdöbbenve Lili asszony.

Oly őszinte ijedség csengett ki a hangjából, hogy Nagler most már csodálkozva nézett a szemébe.

- Kicsike leányom, hát értsük meg egymást! Nem arról akarsz beszélni, hogy az urad tegnap a fél kaszinót kifosztotta?

- Az uram tegnap a kaszinóban volt?

A vezérigazgató gyöngéden leültette a leányát, derűs arccal rágyújtott egy cigarettára, majd így szólott:

- Szegény kis barátnőm, készülj el a legrosszabbra: Lübeckből tegnap civilizált ember lett. Tudod ugy-e, hogy csak erőszakkal tudtuk beiratni a kaszinóba, mert eleintén hallani sem akart arról, hogy a rengeteg tagdíjat fizesse? Végre azonban mégis elszánta magát erre a szörnyűsége, de tegnapig még a tájékát is elkerülte azoknak a termeknek, ahol szmokingos utonállók fosztogatják ki a betévedő idegeneket. Tegnap este azonban hirtelen megtérbolyodott; tíz után megjelent a baccarat-szobában s mivel meglehetősen álmos játék folyt, kétezer koronáért magához váltotta a bankot. Föl tudod fogni, hogy mi ez: az urad, aki a tízfilléreseket állandóan a fogához verdesi, kétezer koronás baccarat-bankot adott... Természetesen, most is beteljesedett a régi babona: a megőrült Lübeck fölött ott virrasztott a smuciának istene s félkettőkor minden pénz nála volt. Képzelheted, milyen örömet okoztak nekem ezzel a hírral: nem a nyereségnek örültem, hanem annak, hogy a vőmből végre nyugateurópai kultur-ember lett... Ahol baccaráznak, - mondja a költő, - ott pihenj meg nyugodtan, mert a francia kártyákat csak derék és jószívű emberek ismerik...

- Az uram kártyázott a kaszinóban? - ismételte ámulva Lili asszony.

- Kártyázott, sőt szemtelenül nyert, - válaszolta jókedvűen a vezérigazgató.

Nevetve nézett a leányára, de egyszerre abbahagyta a nevetést: a Lilike gyönyörű kék szeme nedves volt a kitörő könnyektől s a fiatal asszony reszketve borult a vállára, miközben így szólott:

- Tudod, hogy miért kártyázott? Mert azt hiszi, hogy megcsaltam, hogy hűtlen voltam hozzá... Ez ejtette annyira kétségbe, hogy meg se állt a baccarat-asztalig, pedig egy sas-utcai nagykereskedőtől ez sokkal több, mintha egy huszártiszt fejbőlövi magát...

Nagler Leó fölkapta a fejét, - joviális arca egy szempillantás alatt megváltozott, majd egy szerelmes rajongásával simogatta meg a menyecske-lánya rózsás arcát.

- Azt merte hinni, hogy megcsaltad, hogy hűtlen voltál hozzá? - kiáltotta elképedve.

Lilike most elmesélt mindent, a leánykori zongoraleckéket, a római találkozót s Murány legutolsó látogatását, majd az izgalomtól dideregve nézett őszhaju apja szemébe.

- El tudnád hinni, apa, hogy rossz voltam, hogy megfeledkeztem magamról? Te, aki mindenkinél jobban ismersz a világon, föl tudnád tenni rólam, hogy ilyen alávalóságra képes lehetek?

Nagler megcsókolta a lányát, aztán kómikus grimászt vágva, így válaszolt:

- Nem, kis lányom, én tűzbe tenném érted a kezemet, mert bizonyos vagyok benne, hogy sohase lesz belőled rossz asszony... De ami igaz, az igaz: én se ugornám ki boldogságomban a bőrömből, ha a bájos feleségemet rendetlen hajjal találnám egy fiatal úr társaságában... Ez azonban nem változtat azon az elhatározásomon, hogy annak a tébolyodottnak a fejét alaposan megmossam... Hát menj csak el nyugodtan a cukrászdába, majd lesz rá gondom, hogy még ma este rendet csináljak köztetek...

Flirt.

Nagler Leó, aki huszonöt éve minden nap a milliomosok klubjában kártyázott vacsora előtt vagy másfél órát, ez estén elmulasztotta rendes piquet-partieját, s hivatal után elsietett a Sas-utcába. Jókor jött; a segédek és az inasok már mind a bolt előtt ögyelegtek, az egyik házi-szolga épp a vasredőnyöket húzta le, Lübeck Albert pedig kalapostul, felöltöstül állt a kocsút közepén.

A vezérigazgató kezet nyujtott a vejének, megvárta, míg az üzleti személyzet elszéled, aztán barátságosan karonfogta a fiatal urat.

- Édes fiam, - mondta mosolyogva, - arra akarlak kérni, hogy szentelj nekem egy félórát. Tudom, hogy te se vagy barátja az üdítő sétáknak, évszámra se gyalogolsz tizenöt kilométert, de most az egyszer fel fogod áldozni magadat és jársz velem egy jó nagyot a Dunaparton. Nagyon fontos beszél-nivalóm van veled, - ez pedig kocsiban vagy villamoson lehetetlenség.

Lübeck szótalánul bólintott, aztán ellenmondás nélkül követte az apósát. Végigmentek a Sas-utcán, a Szabadság-téren, a külső Nádor-utcán, majd a Parlament előtt kikanyarodtak a Dunához, ahol már a malmok és a gyárak füstölögnek. Nagler mindeddig semmit se beszélt, de most egyszerre odafordult a vejéhez.

- Albert, - mondta komolyan, - tudod te, hogy mi az a flirt?

A fiatal kereskedő megrázta a fejét.

- Édes fiam, - folytatta Nagler, - te sok mindent nem tudsz abból, amivel az egész világ tele van. Én az utolsó vagyok azok közül, akik elmaradottságodért hibáztatnak, mert én nagyon jól tudom, hogy téged nem éppen a legmodernebb iskolák elvei szerint neveltek. A te derék és jóra való szülőid háza egy őskori sziget a fejlődő Budapest közepén, s te körülbelül ugyanolyan milieuben nőttél föl, mint tizennyolcadik századbeli dédapád, aki még gyorskocsin utazott Dombóvárról a fővárosba. Ez nem hiba, mert erről te épp oly kevésbé tehetsz, mint arról, hogy vörösseszőke hajad van. De az már igenis hiba, hogy a többi embert, aki születésétől fogva itt él a huszadik században, szintén a te képedre akarod átformálni. Ez, - lásd be, édes fiam, - meglehetősen nagy intolerancia tőled. Itt van például a feleséged, akiről lánykorában jól tudtad, hogy csupa lelkesedés és csupa modernség, s akiben mi gyerekkora óta ápoltuk, dédelgettük azt a finom, művészi hajlamot, melyet már születésekor magával hozott. Miért kívánod tőle, hogy ő is úgy éljen, úgy gondolkozzék, mint a nagyanyád és a dédanyád, akik lesütötték a szemüket, ha egy idegen férfi megszólította őket, s akik menyecskekorukban is bő és formátlan ruhában jártak, nehogy bűnös vágyakat ébresszenek valakiben? Ez talán jó és helyes dolog volt a tizennyolcadik században, de ma, mikor a fiatal asszonyok természet-tudományi könyveket olvasnak, s épp oly emberileg ki akarják élvezni az életüket, mint akármelyik férfi, meglehetősen naiv és kómikus viselkedés volna. Az asszony ma épp úgy jogot formálhat az élet minden szépségéhez, mint mi, s ameddig a polgárilag kodifikált tisztesség határai közt marad, nincs is joga senkinek ahhoz, hogy ebben megakadályozza. Nem úntatlak?

Lübeck mereven bámult egy otromba gőzmalom tizedik emeleti ablakaira, de semmit se válaszolt.

- Nem te rólad beszélek, - folytatta tovább Nagler Leó, - aki egy rendkívüli kivétel vagy, hanem a többi férjről, aki a boltját, az irodáját, a rendelőszobáját nem tekinti kárpótlásnak az élet millió szépségeért s aki kedve szerint ki akarja élvezni azt a rövid negyven-ötven-hatvan évet, amit valami titokzatos tréfamester, akit jobb elnevezés híjján sorsnak hívunk, pajkos jókedvében ajándékozott neki. Gondold csak egy kicsikét át a férfiak életét. Mi kávéházba, kaszinóba járunk, - ismétlem, nem terólad van szó, mert te egyenes leszármazottja vagy a

bibliai szenteknek, - kártyával, lóversennyel izgatjuk az idegeinket, minden asszonynak impertinensül a kalapja alá nézünk s ha akad köztük egy-egy, aki négyszemközt is hajlandó velünk eszmecserét folytatni, bizony isten, nem hivatkozunk arra, hogy ez irányban már becsületbeli fogadalmat tettünk az V. kerületi anyakönyv-vezetőnek. Mutass rajtad kívül egy férfit, aki egy kínálkozó szerelmi légyottot elmulaszt! Nekem ősz hajam van, a lányom férjes asszony, innen-onnan, - ha a jó Isten megsegít, - nagyapa leszek, de ha egy szép asszony megnéz, egyszerre úgy érzem, mintha csak tavaly végeztem volna el a pozsonyi kereskedelmi akadémiát. Ha azt hiszed, hogy életemben valaha csak egy pillanatig is haboztam arra nézve, vajjon hűséges hitvesemet megcsaljam-e, akkor nagyon félreismersz, édes fiam. És rajtad kívül mindnyájan ilyenek vagyunk, amíg csak penészes, ősz szakállunk át nem nő az asztalon. Az utcán, a nyilvánosság előtt élünk, tízezer szabadságban van részünk, amitől az élet az asszonyokat eltiltotta, s mégis azt kívánjuk, hogy feleségeink a házi tűzhely unalmával beérjék. Nem gondolod, hogy ez épp olyan barbárság, mint az, hogy valaha Ubrik Borbálát befalazták?

Kérdőleg nézett a vejére, de Lübeck még mindig konokul tartózkodott minden választól. Nagler, miután hiába várt néhány pillanatig, tovább beszélt.

- Itt van már most a flirt, melyet az okos emberek szinte egyértelműleg beiktattak az elnyomott asszonyok jogai közé. Tudod, hogy micsoda a flirt? Az első lépés a két nem teljes egyenjogúsítása felé, mely még a jövő századévek méhében pihen. Az igazság tulajdonképpen az lenne, ha az asszony hűtlenségét épp oly megbocsátó szemmel néznék, mint a férfiét, - de mivel erre még vagy tíz-huszezer évig aligha leszünk hajlandók, nagy kegyesen törvénybe iktattuk a flirtelés jogát. Megengedjük, hogy udvaroljanak a feleségeinknek, hogy édes és diszkrét bizalmaskodásokkal izgassák őket, de az izgalmak gyümölcseit, zsarnok fejedelmek módjára, önmagunk élvezzük. Millió szabadságunkért, élvezetünkért cserében szemet húnynak a fölött, hogy idegen férfiak is bájosnak találják a feleségünket, s hogy ezt csillogó szemmel megmondják neki. Miért irigyled tőlük ezt a naiv és ártatlan gyönyörűséget? Miért vágsz oly keserves arcot, ha a szerelem egy smokingos elzüllöttje, - akinek százszor több oka van rá, hogy téged irigyeljen, - reszketve és vágytól dideregve néz a feleségedre? Azt hiszed, ez elegendő ok arra, hogy egy sereg jobb sorsra érdemes pointeurt kifosztogass?

Jól hátbaütötte a vejét, azt remélve, hogy a mulatságos baccarat-kaland visszaidézése még a komor Lübecket is megneveteti, de a fiatalember még mindig változatlanul merev arccal hallgatta, mintha nem is értené, hogy az élet e fehérhaju művésze mit beszél hozzá. Közben már kiérték a gyárak rayonjából, az idő észrevétlenül alkonyatra fordult, s messziről, Újpest felől, hűvös szellő lengedezett az elhagyott Dunaparra. A némaság kissé zavarba hozta Nagler Leót, most már ő is elkomolyodva ballagott a veje oldalán, s mivel érezte, hogy ezt a konok legényt a maga könnyelmű viveur-logikájával aligha ejtheti tévedésbe, megzavarodva folytatta:

- Ne légy csacsi... igazán semmi okod rá, hogy a fejedet lehorgaszd...

E pillanatban a villamos megálló elé értek s Lübeck, mintha hirtelen elszánta volna magát egy erélyesebb lépésre, egyszerre csak fölugrott a város felé robogó sárga kocsira, s a Perronról kiáltotta elképedő apósának:

- Bocsásson meg, de félnyolc után dolgom van... Egy troppau gyáros várakozik rám a dunaparti kioszkban...

Elment, anélkül, hogy a Nagler Leó fejtegetéseire válaszolt volna s a vezérigazgató jó darabig megdöbbenve bámult a villamoskocsi sötétbe vesző lámpája után. Később ő is megindult a város felé, de optimizmusa most már jóval megcsökkent; valami homályos sejtelem kezdett

derengeni a lelkében, hogy ez a fickó keményebb nyaku, mint hitte volna s hogy leánya házassága aligha lesz oly boldog, mint valaha behunyt szemmel gondolta.

Mindeddig a maga törpe képmásait látta a körülötte hullámzó emberekben, az a fixa ideája volt, hogy mindenki az ő derűs szemével látja a világot s hogy szuggeráló ereje a csodával határosan meg tudja változtatni az emberek gondolkodását. De e pillanatban valami különös balsejtelem fogta el: ez a szögletes, nyakas és szófukar legény hirtelen olybá tűnt föl előtte, mint akiről minden elmélet lepattan s mint aki komoran, erős fejvel és kitérés nélkül halad a maga kicirkalmazott útvonalán.

A Naglerék ebédlőjében ritka vendég volt a rosszkedv és az idegesség, de ez estén hallgatva ültek mindhárman az asztal mellett s csak a fekete kávénál szólott Naglerné gyöngéden a leányához:

- Menj, édesem és olvass valamit a szobádban, mert az apáddal igen fontos beszélhiválóm van...

Magda fölállott és illedelmesen kezet csókolt a szüleinek, de az ajtónál hirtelen visszafordult.

- Azt hiszem, nincs értelme, hogy titkolóztok előttem, - mondta kipirulva.

Nagler csodálkozva nézett a kisleányra, aki azonban bátran kiállta a pillantását.

- Nagyon jól tudom, hogy a Lili házaseletéről van szó s hogy a szegény Lübeck igen-igen boldogtalannak érzi magát. Megengeditek, hogy én is megmondjam a véleményemet? Vagy azt hiszitek, hogy egy magamfajta csitri lánytól nem tellik ki semmiféle okosság?

Elszántan odalépett a szülei elé s bátran, égő arccal folytatta:

- Albert nagyon jó ember és megérdemelné, hogy teljesen boldog legyen. Ha én volnék a Lili helyében, nem engedném, hogy idegen férfiak udvaroljanak nekem, mert az uram boldogsága mindennél fontosabb lenne előttem.

- Mit beszélsz, te tacsó? - kiáltott föl Naglerné megütődve.

Vészajtóslóan nézett a leányára, mint valaha, régen, mikor a hevesebb nézeteltéréseket egy hirtelen pofonnal szokta elintézni, de Nagler, aki nem volt barátja a viharos jeleneteknek, gyorsan véget vetett a keletkező zivatarnak.

- Feküdj le, bolond kis lányom és ne avatkozz olyan dologba, amihez nem értesz. Inkább olvasgass az angol nyelvtanodból, mert lassanként már mindent elfelejtesz, amit tudtál...

Magdácska durcás vállvonítással távozott, de az ajtó mögött megállt egy pillanatra s fülét oda-illesztette a kulcslyukra. Semmitse hallott s erre lábujjhegyen bevonult a hálószobájába. Az angol könyvhöz azonban nem nyúlt, hanem jó ideig mozdulatlanul ült íróasztala előtt. Mire gondolt? Mit forgatott akaratos kis fejében? A jó Isten tudja. Annyi azonban bizonyos, hogy éjfél tájban, mikor végre elszánta magát rá, hogy lefeküdjék, megindultan így szólott magában:

- Holnap félkiló kuglert veszek az angolnának s megvesztegetem, hogy kísérjen el Alberthez az üzletbe. Beszélni fogok azzal a szegény és szomorú fejével...

A főnök úr irodájában.

Magda belépett az üzletbe és a nagy, sas-utcai hombár egyszerre forrongani kezdett: a segédek nyájasan bókoltak feléje, az utazóügynökök lekapták fekete selyemsipkájukat, az inasok abbahagyták a vizes nyolcasokat és a könyvvezetők mosolyogva tekintettek kifelé üveges ketrecükből... Mindnyájan abbahagyták egy pillanatra munkájukat, mert hirtelen úgy tetszett nekik, hogy tavaszi napsugár suhant be a kalmukok és a moldonok közé. Magda most járt a tizenhetedik évében s még nem mondott búcsút végképp a háztartástannak és a kísérleti természettannak; de molett és bájos volt, mint a szent Márkus-tér galambjai, szeme csillogott a jókedvtől és a huncutságtól s kurta szoknyája alól a mesebeli hamupipőke filigrán lábacskái kandikáltak ki indiszkrétül a külvilágba... Oly szép volt, mint egy pasztellkép az Illustration karácsonyi számában s a műveltebb falusi vevők, akik szorgalmasan el szokták olvasni német napilapjukban az *Allerlei*-rovatot, az ajkukkal csettintve, így szólottak magukban:

- A májusi tündér régente cserfalombokkal a fürtjei közt járt a holdfényes erdőben... Most chevreaux-cipőit és angol kosztümöt visel s halszemű öregasszonyok társaságában ejti kísértésbe a vidéki izraelitákat...

Igy szólottak magukban a velour-kendőket válogató kiskereskedők, de Magda nem igen vette tudomásul a belépésével okozott szenzációt, hanem egy édes pillantást vetett Bienenstock úrra, a Lübeck-cég legöregebb segédjére.

- Itt a főnök úr? - kérdezte mosolyogva, miközben kék szemét kacérul Bienenstock úrra emelte.

A vén segéd lelkesedve bólintott.

- A főnök úr odabenn van az irodában. Parancsolja talán, hogy kihivassam?

- Óh nem, köszönöm, majd inkább bemegyek hozzá...

Hízelkedve karonfogta az angol hölgyet, végigment az üzleten és a kézraktáron s egy zegzúgos, piszkos folyosón túl szerencsésen rábukkant a főnöki irodára, mely nem igen volt nagyobb egy oceanjáró gőzhajó kabinjánál. Ez volt az a helyiség, ahol az öreg Lübeck félszázadon át a millióit összeharácsolta s ahol most, egy forgatható széken, a fiatal, lüszterkabátos főnök görnyedt a levelei és üzleti könyvei fölött.

- Szabad? - kérdezte Magdácska, amíg a poros üvegajtót bátortalanul fölnyitotta.

Albert tágra nyílt szemmel ugrott föl a helyéből.

- Szervusz Magda! - kiáltotta örvendő.

- Szervusz drágám, - válaszolta a kislány, miközben nagykomolyan kezét nyújtotta a sógorának. - Nem haragszol, hogy ilyen váratlanul betoppantunk hozzád? Gyere, hadd mutatlak be az angol kisasszonyomnak, aki előtt különben bátran beszélhetünk akármit, mert szegényke egy szót se tud magyarul.

- Hát titkokat akarsz beszélni velem?

- Gondolhatod, hogy fontos dolog lehet, ha egyszer idejöttem ebbe a porfészekbe, ahelyett, hogy a Dunaparton sétálnék. Mondd, itt senki sincs, aki a port letörölgetné? Akármibe fogadok veled, hogy ezt az ablakot az üzlet megalapítása óta még sohase tisztogatták...

- Ugyan, ugyan, még mit nem gondolnál? Világosan emlékszem rá, hogy gyerekkoromban láttam itt egy öregasszonyt, aki egy magas széken állt az ablak mellett s kék törülöröngy volt a kezében. Ennek még alig van huszonöt esztendeje...

Nevetve néztek egymásra: látszott rajtuk, hogy szeretik és megértik egymást s hogy a rokoni köteléknél százszorta erősebb pajtáság fűzi őket egymáshoz. Egy percig derüs jókedvvel hallgattak, de a kisleány utóbb egyszerre elkomolyodott.

- Édes fiam, - mondta, - nagyon szeretnék őszintén beszélni veled. Elképzelheted, hogy nem hiába vesztegettem meg ezt a tisztas matrónát, - két kiló Kuglert ígértem neki, csak hogy titokban idekísérjen, - s nem hiába töltöm az időmet ebben a pókhálós zúgban, ahelyett, hogy a dunaparti korzón csavarnám el a szegény aszfaltbetyárok fejét. Azért jöttem, mert ma éjjel szentül megfogadtam, hogy rendet csinálók köztetek s jól megmosom a fejedet, amiért ilyen érzékeny, nagy gyerek vagy... Különböznék egyitek nagyobb gyerek, mint a másik s ha nem volna a családban egy ilyen komoly és érett nő, mint én vagyok, a jó Isten tudja, hogy ez a csacsóság hogyan végződne?... De szerencsére itt vagyok én, akinek mind a kettőtöknél több az eszem... Nem mondanád hát meg, hogy miért haragszol már két hét óta Lilikére?... Miért horgaszkod le az orrodra, ahelyett, hogy mindennap kétszer hálát adnál az Istennek, amiért ilyen bájos feleséget adott neked?

Szigorúan föl húzta pisze orrocskáját, de Lübeck nem reagált az erkölcsi leckére, hanem gyöngéden és bánatos mosollyal válaszolt:

- Drágám, minek eszel lefekvés előtt annyi Kugler-bonbont? Hidd el nekem, csupán ez az oka, hogy annyi bolondságot összeálmodsz.

- Azt hiszed, hogy velem még nem beszélhetsz komoly dolgokról? Te is azt gondolod, hogy nekem csak táncosokon, szép toiletteken és nyalánkságokon jár az eszem? Édes fiam, mennyire félreismersz! Igaz, hogy nem vagyok még túlságosan öreg s hogy apáék afféle éretlen tacsónak tartanak, de biztosítalak róla, hogy nagyon jól ismerem az életet s olyasmiket is tudok, amikre az iskolában nem tanítják a kisleányokat. Te talán azt hiszed, hogy én semmitse látok abból, ami körülöttem történik? Igen, otthon kénytelen vagyok a tudatlan bakfist játszani, akinek az a legnagyobb gondja, hogy az angol leckéjét elkészítse, de ez csak egyszerű komédia és ravaszság, mert szegény mamáék szigorúan megkövetelik tőlem, hogy édes és szeretetreméltó kisbaba legyek. Azt mondom neked, hogy ne higgy a tizenhétéves kisbabákban, mert ez a típus már csak a rossz magyar drámaírók színműveiben él. A tizenhétéves kisbabák ma már épp annyit tudnak, mint a huszonkétéves asszonyok, de szemtelenül titkolóznak mindenki előtt, s csupán akkor engednek belepillantani a lelkükbe, ha egy olyan jó és okos emberrel beszélnek, mint te vagy, fiam. Téged sokkal jobban szeretlek, semhogy affektáljak előtted, azért nyíltan megmondom, hogy én már hetek óta nézlek és figyelek, s nagyon jól tudom, hogy titokban boldogtalannak érzed magadat.

- Kis Magdám, ne olvass rossz angol regényeket, mert ezek az okai, hogy egy sas-utcai boltost összetévesztel egy angol lord másodszülött fiával...

- Kedves barátom, néha a sas-utcai boltosok épp oly szentimentálisak, mint az angol lordok fiai, hiába játsszák a rideg és szívtelen üzletembert. Te különben meglehetősen rosszul játszod, oly rosszul játszod, hogy bizonyosan éhenhalnál, ha a színpadon akarnád megkeresni a kenyeredet. Azt hiszed, hogy a segédeid, az inasaid, a csomagoló munkásaid nem olvasnak le mindent az arcodról? Még ezek is tudják, hogy valami rettenetes bánat marcangolja a szívedet, - s titokban valamennyien sajnálnak, pedig sokkal jobban tennék, ha nyíltan a szemedbe kacagnának. Mert tulajdonképp miért vagy ilyen borzasztóan lehangolt? Azért, mert Lilike más férfiakkal is beszél, s a szemed láttára kacérkodik egy nagyzási mániában szenvedő zongoraművésszel? És még te mered mondani, hogy én vagyok a nagy gyerek? Bolond kis Albertem, nézz körül a pesti asszonyokon: valamennyinek megvan a maga Muránya, épp úgy megvan, mint a szép lakása, az automobilja és a húszezer koronás briliánsdiadémja. Ez hozzátartozik az előkelőséghez, de épp oly külsőség, mint az ékszer vagy a gépkocsi. És elhiheted nekem, a csacsi kislánynak, hogy a Murányok se bírnak több jelentő-

séggel, mint a szép butorok és a drága gyémántok. A flirt hozzátartozik a boldogság látszatához, akár a földszinti páholy és a szenzációszámba menő házibál. Így neveltek bennünket, ezt látjuk magunk előtt a barátnőinknél és az ellenségeinknél, tehát magunk is ragaszkodunk hozzá, bár képtelenek volnánk rá, hogy komolyan rosszak legyünk. Az erkölcsi érzésünket nem kell féltened, fiam, ha ostobán ragaszkodunk is a divatos szokásokhoz. El tudod képzelni, hogy Lili valaha mást szeressen, mint téged? Ő is úszik az áramlattal, - istenem, hiszen szegényke szintén a Lipótvárosban született, - de bizonyos lehetsz benne, hogy egész lelkével vonzódik hozzád, s el se tudná képzelni az életet az ő mogorva és érzékeny ura nélkül. Mit bánt téged, hogy neki is megvan a maga játékszere, mikor ez a játékszer semmivel se veszedelmesebb, mint amilyen a beszélő francia babája volt valamikor? Ha elveszed tőle, sírva fakad és szerencsétlennek érzi magát, de ha nála hagyod, biztosan eljön az idő, mikor unott arccal a sarokba dobja...

A kis leány oly okosan és annyi megennivaló komolysággal beszélt, hogy Albert könnyektől csillogó szemmel nézett rá, keze pedig önkéntelenül a Magdácskáé után nyult. Egy percig elérzékenyülve tekintettek egymásra, de Lübeck utóbb halkán megszólalt. Ezt kérdezte:

- Neked is meglesz asszonykorodban a játékszered? Te se tudod elképzelni Murányok nélkül a boldogságot?

Magda szenteskedve sütötte le a szemét.

- Én csak egy csitri kislány vagyok, - mondta ártatlanul. - Nekem még nem szabad házasságról beszélnem, mert az édes mamának könnyen eljár a keze. Mit értek én még a komoly felnőttek dolgaihoz?

Fölkelt, intett az angol hölgynek, aki eddig lángoló buzgalommal tanulmányozott egy magyar vasúti menetrendet, aztán jópajtás módjára kezét nyújtotta Albertnek.

- Föl a fejjel és ne lássam többé, hogy ostobaságok miatt gyötrődöl... És ha valami fájdalmad van, csak szólj nekem, majd újra megmosom a buksi fejedet...

Mosolyogva kilibbent a piszkos kis irodából és Albert úgy érezte, hogy az aranyos napfény, mely eddig a homályos ablaküvegen át becsillant, egyszerre eltűnt a komor, budai hegyek mögött. Az irodára félhomály borult és a háziszolga meggyújtotta a gázlámpákat.

Álmok.

Lübeck és Lübeckné ismét együtt ülnek vacsora után a Nagy János-utcai palota ebédlőjében. Mostanában majdnem minden estéjüket otthon töltik, mert Lübeck a legkülönbözőbb kifogásokkal hozakodik elő, csak hogy ne kelljen elmozdulnia hazulról. Most szokás szerint hallgatnak; az asszony egy sárgakötéses, francia regényben lapozgat, a férfi a német estilapot olvassa. Máig egyikük se zavarta meg a csendet; tíz óra után Lili szó nélkül megcsókolta az ura homlokát, s komolyan átvonult a hálósobába, ahová Albert húsz-huszonöt perc múlva követte. Az asszony ilyenkor már mélyen aludt, s a férfi halkán, óvatosan vetkőzött, nehogy feleségét fölébressze. Két hét óta egyszer se ébresztette föl... Ma azonban váratlan dolog történik; Lili leteszi tíz óra után a könyvét, de nem megy át a hálósobába, hanem egyszerre megszólal:

Lili: Mondja, mit gondol maga tulajdonképpen én rólam?

Albert (elpirul s mosolyog, mint mindig, amikor zavarban van).

Lili: Mostanáig szó nélkül eltűrtem a viselkedésedet, mert azt hittem, hogy végre is megjön az eszed. Miért dacoskodol? Miért nem méltatsz arra, hogy beszélj hozzám? Meddig akarod még folytatni sértegetéseidet? Ideje, hogy egyszer már őszintén beszéljünk egymással, mert ezzel az étellel már, elhiheted, torkig vagyok.

Albert: Micsoda étellel?

Lili: Nem teszel szemrehányást, semmivel se vádolsz, de úgy ülsz itt, mint egy mártír, akit olajban megfőztek. Mi bajod? Miért nem mondod meg, hogy mi a panaszod ellenem? Azt hiszed, hogy ez tovább is így fog menni? Nem, kedves barátom, biztosítlak róla, hogy most már teljesen elég volt.

Albert (kínosan mosolyog).

Lili: Beszéljünk nyíltan: attól a délutántól kezdve, hogy Murányt itt találtad nálam, nem volt még hozzám egy jó szavad. Mi következik ebből? Az, ugyebár, hogy léha és inkorrekt asszonynak tartasz, mert ha nem így volna, akkor huszonnégy órán át se tudnál haragot tartani ellenem. A Murány látogatása azt a gyanút keltette benned, hogy nem vagyok többé méltó hozzád, - de ha így van, akkor miért tűröd meg, hogy egy fedél alatt éljek veled?

Albert (dadog): Én...

Lili: Azt kell hinned, hogy megcsaltalak, hogy hűtelen voltam hozzád, - de akkor mi akadályoz még abban, hogy a házadtól elkergess? Miért nyugszol bele abba, hogy egy alávaló teremtséssel éled végig az életedet? Kit sajnálsz? Engem? A rossz asszony nem érdemli meg, hogy egy becsületes férfi föláldozza magát érte, - ez olyan együgyű szentimentalizmus lenne, mely semmikép se méltó hozzád. A szülőimet sajnálsz? Ne félj, ők nem tartoznak azok közé, akik az életet bármily körülmények között is tragikusnak találják. Gyermeked nincs, a társadalommal sohase törődtél valami sokat, - mi kényszerít hát arra, hogy egy romlott és erkölcstelen teremtséssel együtt élj?

Albert (még mindig mosolyog, de vonásai lassankint ellágyulnak, s a zavar, a részvét, a fájdalom valami különös vegyülékével néz az asszonyra, aki komoly sápadtságában szebbnek tűnik föl előtte, mint valaha. A Lili szemei csodálatosan ragyognak, s dús, szőke haja szinte fénylik a villamos lámpák világosságában. Nyugodtnak látszik, de szavai mögött érezni lehet idegei lázas reszketését. A férfinak nagy fáradságába kerül, hogy könnyeit elfojtsa): Nem tartalak romlott teremtséssnek.

Lili (még mindig hidegen): Nem?

Albert (kínosan nyel): Nem.

Lili: És akkor?

Albert (hallgat).

Lili: Akkor miért nem méltatsz két hét óta arra, hogy beszélj hozzám? Miért nem csókolsz meg? Miért nem tekintesz többé a feleségednek? Miért sértegetsz lépten-nyomon, ha azt hiszed, hogy nem adtam okot erre a viselkedésre?

Albert: Nem hiszem, hogy megcsaltál, - bizonyos vagyok benne, hogy ilyesmire képtelen vagy. Nem születtem arra, hogy rossz asszonnyá légy, - a rosszásra épp oly kevésbé vagy inklinálva, mint én arra, hogy valakinek a tárcáját ellopjam. Ez nevelés és atavizmus dolga, s aki a vérében nem hozza magával a romlottságra való hajlamot, az akkor is irtózik minden alávalóságtól, ha bűnét száz mentő körülmény enyhítené. Te finomabb és előkelőbb lélek vagy, semhogy még a szerelmedért is bujkálni tudnál.

Lili: Ha így gondolkodol, miért bánsz velem úgy, mint egy erkölcstelen asszonnyal?

Albert: Nem veled bánok rosszul, hanem magammal. Elhiszed, hogy jobban szenvedek, mint te?

Lili: Miért szenvedsz?

Albert: Nem azért, mert hűtlennek tartalak, hanem azért, mert most már bizonyos vagyok benne, hogy nem szeretsz. Oh, ne gondold, hogy valaha ostobaságokkal áltattam magam; akkor se hittem, hogy szerelmes vagy belém, mikor a kezedet megkértem. A te viruló szépségedhez, finomságodhoz, intelligenciádhoz hogyan lett volna méltó az én szegény és ügyetlen érzésem? Mikor mosolyogva igent mondtál, egy pillanatig fájdalmat és lelki-furdalást éreztem, de aztán fölülkerekedett bennem az önzés; csodálhatod-e, ha a magam boldogsága megvakított? Tudtam, hogy nem szeretsz, de bizonyos voltam benne, hogy könnyek és emlékek nélkül mondasz búcsút hófehér lányságodnak. Rossz néven veheted-e, hogy oktanul bíztam a jövőben, s hogy a szerelmemtől, az alázatosságomtól csodákat vártam?

Lili: Csalódtál?

Albert: Most már tudom, hogy nem volt mit remélnem: mártir módjára fölládoztad magad, amikor szomorú mosollyal feleségül jöttél hozzám.

Lili: Azt hiszed?

Albert: Mást szerettél és most is mást szeretsz, - és én vagyok az, aki önzésemben boldogtalanná tettelek...

Lili: Azt hiszed, hogy Murányt szeretem?

Albert: Azt hiszem.

Lili (merően nézi a csillár lángjait. Nem válaszol).

Albert (remegve): Nem igaz?

Lili: Kedves barátom, te fájdalom, nem ismered a fiatal lányokat. Téged a kiméletlen életre neveltek, hogyan értenéd meg azokat, akik álmaikat minden földi értéknél többre tartják? Mindnyájunknak meg van az édes kis álmunk, melyhez a gyermek szívósságával ragaszkodunk, mindaddig, amíg egyszer a valóságos élet szét nem fűjja... itt vagyok, a tied vagyok, melletted vagyok, miért akarsz a szegény álmaimtól megfosztani?...

Albert (kételkedve): Álmok?

Lili (nyugodtan): Álmodok. *(Szemlesütve:)* Miért féltékenykedel az álmokra, mikor a valóság egészen a tied?

Albert (lángoló arccal): Lili!

Lili: Gonosz vagy és fájdalmat okozol nekem. Miért bántasz, ha csakugyan én vagyok neked a legdrágább?

Albert (vágytól dideregve néz az asszonyra, aki egyik lábával a fauteuiljére térdel, s két kezét mosolyogva a vállára teszi. E pillanatban úgy érzi, hogy igazat mond): Te vagy a legdrágább...

Lili (behunyja a szemét. Kényeztetett gyermek módjára gögicsél): Álmos vagyok és aludni szeretnék...

Albert: Lefektesselek?

Lili (hirtelen ránéz, aztán kipirult arccal bólint).

Albert (átöleli és így kíséri el a hálószobába. Az ebédlőben kialszik a világosság).

*

Reggel hét óra. Lili még mélyen alszik, de a koránkelő Lübeck már ott ül a reggeliző asztalnál. Mikor teájával végez, az inas megjelenik a küszöbön.

Az inas: Egy expressz-levél a nagyságos asszonynak.

Lübeck (aláírja a postás könyvét, majd szórakozott pillantást vet a levélre. Megismeri a Murány írását. A levél Lipcséből jött, ahol a művész jelenleg hangversenyez. Úgy érzi, hogy a betűk táncolnak szeme előtt, de az inas előtt megőrzi higgadtságát): Itt a könyv...

Az inas (távozik).

Lübeck (sokáig némán mered a levélre, majd olyan mozdulatot tesz, mintha föl akarná szakítani a borítékot. De nem bontja föl, hanem keserűen vállat von és távozik. A levelet otthagyja a reggeliző-asztalon, s fájdalmasan, minden tagjában reszketve dadogja, miközben az az érzése támad, hogy könnyei ott égnek a torkában): Álmodok...

*

Magda az angolnőjével délben ismét benéz a Lübeck-féle nagykereskedésbe. Albert, aki ezúttal személyesen szolgál ki egy vidéki vevőt, sietve átadja a temerini Holländert egyik segédjének, s elkíséri szép kis sógornőjét a Vigadóig. Gyönyörű délelőtt van, a Fürdő-utcán és a Dorottya-utcán hemzsegnek a járókelők, akik közül sokan kedveskedve üdvözlik Nagler Leó leányát, s irigykedő pillantást vetnek a fiatal és kissé kopottas nagykereskedőre. Magda ragyog az egészségtől és a jókedvtől.

Magda: Na, drágám, már nem horgasztod le úgy az orrodát, mint tegnap?

Albert: Hallod, mi okom volna rá, hogy az orromat lehorgasszam?

Magda: Úgy látszik, fiam, mégis vannak józan perceid.

Albert: Magda, - mi a véleményed az álmokról?

Magda: Az álmokról?

Albert: Vannak titkos álmaid, melyeket az egész világ elől rejtegetsz?

Magda: Akár hiszed, akár nem, már évek óta nem emlékszem rá, hogy álmodtam volna. Amint behunyom a szememet, rögtön alszom, mint a tej, s reggel nyolcig még a fejemet se mozdítom el a vánkosról.

Albert: Olyan álmokat gondolok, melyek ébren szokták foglalkoztatni a fiatal lányokat.

Magda (nevet): Apa azt mondja, hogy én vagyok a földön a legprózaibb teremtés. Tudod, mik az álmaim? Egy angol karosszék, amelyben kedvem szerint lustálkodhatom, egy érdekes detektív-regény, melyet vacogó fogakkal olvashatok, egy szelet rózsaszínre sült hús, idei burgonyával, s egy szép, négyszobás lakás, amelyben majd az uram az estilapot fölolvassa nekem. Ezenkívül egy megbízható szakácsné, aki jól ért a gazdálkodáshoz, mert én, magunk közt szólva, nem sokat értek hozzá.

Albert: És a titkos szerelmedről nem szoktál álmodni?

Magda: Az én titkos szerelmem a savanyu alma és az ananász-befőtt. Ezekről azonban nem álmodom, hanem lopok belőlük, ha édesanyám künn felejtí a spájz kulcsot...

Albert: Hát nem minden lánynak van titkos szerelme?

Magda: Nem mondtam neked, hogy apa engem tart a föld legprózaibb teremtésének? Én, édes fiam, egy józan, hideg és önző kis nő vagyok, aki arra születtem, hogy romantika nélkül éljem végig az életemet. Én még azt hiszem, hogy unos-untig elég, ha az ember csupán egyetlen férfit kínozt meg: az urát. Sajnos, az élet nagyon korán megtanított rá, hogy a többi férfi még ennyire se érdemes...

Albert: Hol szerezted szomorú tapasztalataidat?

Magda (sóhajtvá): Tízéves koromban szerelmes voltam a német professzoromba, aki akkor ünnepelte huszonötéves tanári jubileumát. Azt hiszed, hogy viszonzta az érzelmeimet? A nyomorult megbuktatott a német nyelvtanból, s ekkor megfogadtam, hogy végleg szakítok a szerelemmel...

A Vigadó-térre érnek, ahol Magda fiús kézzorítással búcsút vesz sógorától. Albert jó darabig utána néz, aztán elgondolkodva visszatér a boltjába.

Séta a ligetben.

Május elejére járt az idő, a hirdető-oszlopokon már megjelentek a tavaszi lóversenyek plakátjai, a Stefánia-út délutánonként már hangos volt a fogatok lármájától és az autók túlkölésétől s a víztorony felől olaszosan kék égboltozat borult a virágzásban pompázó ligetre. A koratavas gyanús verőfényt már nyári hangulatok váltották föl, a szellős vendéglők előtt zenekarok cincogtak s az asszonyok, selyembéléses fogataikban, még egyszer boldog szédülésbe ejtették a járókelőket, mielőtt fürdői hódítóútjukat megkezdtek volna. Budapest májusi szezonjának millió, káprázatos színe csillogott az utcákon és a fák között s öreg számtanácsosok, akik hónapokon át csak hosszabb habozás után merészkedtek ki a budai bástyákra, most megrészezve sütkéreztek a verőfényben, mely holt fiatalságukat még egyszer a szívébe lopta...

Lübeck a legelső májusi héten elutazott Budapestről: ez volt az az idő, amikor a csehországi gyárakat végigjárta. Lili, aki eleintén fázt az egyedüllétől s maga kérte, hogy Magda, szalmaövezettség alatt, nála lakjék, az utolsó pillanatban hirtelen mást határozott.

- Nem, drágám, - mondta gyöngéden a hugocskájának, - sokkal okosabb lesz, ha megszokott kényelmet nem áldozod föl a kedvemért...

Egyedül maradt tehát a Nagy János-utcai palotában; későn kelt, délben végigszaladt a Dunaparton, ebéd után jó ideig bóbiskolt, s este felé, ha a toilette-jével rendbejött, automobilon ment el anyjáért és Magdáért, akik már türelmetlenül várakoztak rá. Naglérné később hazakísérte a lányát s a kapu alatt meghiúsítottan elbúcsúzott tőle:

- Nem volna jó, ha vacsora után apával együtt idenéznenk hozzád? Nem unatkozol, ha ebben a nagy lakásban egyedül maradsz? Vagy jobbnak tartod, ha te kísértet el magadat hozzánk a szobalányoddal?

De Lili megrázta a fejét, illedelmesen kezét csókolt az édesanyjának, aztán mosolyogva így szólt:

- Nem, ez az önkéntelen reménykedés nagyszerű hatással van az idegeimre... Hiszen tudod, úgy-e, hogy már amúgy sem lehel bírti a szeszélyeimmel?... Ezután a hosszú házasság után csakugyan rámfér, hogy egyszer már kedvem szerint kipihenjem magamat...

A fiatal asszony egy délelőtti gyalogszerrel indult befelé a városba, s éppen a földalatti villamos felé tartott, mikor valaki hirtelen megemelte előtte a kalapját.

- Jó reggelt, nagyságos asszony!... Mi az, hogy már hajnalban ébren van?...

Lili fölvetette a szemét, s a szíve egyszerre dobogni kezdett az ijedtségtől: Murány állott előtte, akiről e pillanatig azt hitte, hogy Németországban jár. A művész fekete kabátot és cilindert viselt, kissé sápadt volt, mintha már két-három éjszakán át nem aludt volna, s pillantása gúnyos cinizmussal pihent egykori tanítványán, aki még mindig szótalanul állott a külvárosi utca gyalogjáróján.

- Annyira megijesztettem, hogy még szólani se tud?... Vagy a hirtelen öröm zavarta meg? Nyujtsa már a kezét, mert még el találok bízni magam...

Lili most odanyujtotta neki keztyűs kezét, de hangja még mindig reszketett a felindulástól.

- Hogy kerül maga ilyen szokatlan időben Budapestre? Hiszen a lapok csak tegnap írták, hogy legközelebb a szász király előtt fog játszani a drezdai kastélyban...

Murány irónikusan meghajolt.

- Mily kitüntetés, hogy még a rólam szóló ujsághíreket is elolvassa!... Hát még csakugyan emlékszik rám, aki oly jelentéktelen pontocska voltam az életében?... Ez igazán sokkal több, mint amennyit legvakmerőbb álmaimban is remélni mertem.

Lili semmitse válaszolt a gúnyos beszédre s pár pillanatig ismét szótalánul álltak mind a ketten a rozzant, Szondy-utcai bérház előtt, melynek kapujában egy sereg maszatos gyerek hancúrozott. Murány egy darabig kesernyés mosollyal nézte az elegáns asszonyt, aki annyira elütött ettől a piszkos, külvárosi milieu-tól, aztán újólag megszólalt.

- Nem volna kedve hozzá, hogy egy kis sétát tegyen a ligetben? Én hatszáz kilométert utaztam a maga kedvéért, ez talán méltóvá tesz arra az áldozatra, hogy egy negyedórát nekem szenteljen...

Lübeckné egy percre habozva nézett világos napernyőjére, mellyel eddig hieroglifákat írt a gyalogjáróra, aztán vállat vont és némán követte a művészt, aki visszafordult a Szondy-utcába. Jó ideig egyikük se szólt, Murány izgatottan szívta a cigarettáját, az asszony sápadtan, lesütött szemekkel tipegett mellette, de a köröndön túl, a Bocskay-szobor mellett, a férfi egyszerre abbahagyta a hallgatást.

- Miért nem válaszolt a leveleimre? - kérdezte majdnem brutálisan.

Lili most fölemelte kislányosan ártatlan kék szemét.

- Föl se bontottam a leveleit, - mondta csöndesen.

Murány keserűen elkacagta magát.

- Nem tartotta érdemesnek, úgy-e, hogy az ostoba írka-firkáimmal törődjék? Vagy eszébe jutottak a jó tanító néni tanácsai, aki oly meghatóan beszélt kis gyerekkorában az erényről? Vagy hirtelen beleszeretett az urába? Ha így van, nincs mit szégyenkeznie, hiszen Lübeck úr minden tekintetben méltó rá, hogy a Nagler Lili lánykori álmait megvalósítsa...

Az asszony most végre elszánta magát rá, hogy a kegyetlen szavakra válaszoljon.

- Murány, - szólott szeliden, majdnem esdeklő hangon. - Murány, nagyon kérem, ne legyen rossz ember. Mit akar tőlem? Miért kínoz? Miért beszél velem ezen a hangon, mely egyikünkhöz se méltó? Rossz néven veszi tőlem, hogy tisztességes asszony akarok maradni? Senkit sem okolhatok azért, hogy a Lübeck Albert felesége lettem, - nem kötelességem-e most már, hogy sorsomat, bármily szenvedés árán is, nyugodtan elviseljem? Mi célja lenne annak, ha a multakról beszélnének egymással? Miért ír nekem, mit vár a leveleitől, melyek mindkettőnk életét elkészerítik? Murány, maga valaha jó volt hozzám és szerette a kicsike tanítványát, - miért akarja most, hogy rossz és boldogtalan asszony legyen a maga bébéruhas Lilikéjéből?...

Annyi melegséggel beszélt, hogy a férfi szinte részvétellel nézett rá s most már gyöngéden, megindult hangon szólott:

- Huszonnégy órát utaztam, csak hogy magával egy negyedórát beszélhessek, s talán a legnagyobb ostobaságra is képes lettem volna, ha ma délelőtt nem juthattam volna a közelébe. Tegnap a királyi palotában vártak rám, hogy isteni játékomat meghallgassák, - ő felsége ezt a jelzőt kegyeskedett használni, mikor legutóbb audiencián fogadott, - de én az egész királyi udvart a faképnél hagytam, mert képtelen lettem volna rá, hogy ebben a hangulatomban zongorához üljek... Ott hagytam a nagykeresztet és a kék griff-rendjelet, ott hagytam a gyémánt melltűt és a királyi kézzszorítást, mert bizonyosan beleőrültem volna abba, ha még egy napig távol maradok magától... Talán öngyilkos lettem volna, ha nem mondhatom el magának azt a gondolatot, mely az utolsó éjjel megfogamzott bennem... Drezdában volt, tegnapelőtt éjszaka, órákig egyedül csatangoltam a sötét utcákon s hajnal felé betévedtem egy

züllött kávéházba, ahol facér pincérek mulattlak... Tudja, hogy hat hétig írtam magának a leveleket, minden időmet az íróasztal előtt töltöttem, s a zongorához is csak akkor ültem, ha a közönség már ott hullámozott a pódium alatt... Tegnapelőtt már úgy éreztem, hogy nem bírom ki tovább... És ekkor, abban a hitvány lebujban, hirtelen támadt egy gondolatom, melytől minden idegszálam reszketni kezdett. Egy szempillantás alatt valami különös világosság gyulladt ki a lelkemben és én ujjongva, dideregve szaladtam haza a szállodámba, s fél óra múlva magam mögött hagytam a ébredő nagyvárost, mely már lassan kibontakozott az éjszakából. A legelső vonattal elutaztam Drezdából s most itt vagyok, hogy elmondjam magának a tervet, amely elviselhetetlen szenvedéseinktől megvált bennünket...

- És mi a terve? - kérdezte reszketve az asszony.

- Maga is szeret és én is szeretem magát, - nem lenne-e örültség, ha nevetséges előítéletek miatt lemondanánk egymásról?... Kinek van joga megtiltani, hogy annyi szenvedés után boldogok legyünk? Lili, váljék el az urától és jöjjön hozzám feleségül. Miért haboznék tovább? A maga társasága bele fog nyugodni abba a szörnyűségbe, hogy egy híres kanavászkereskedő helyett egy híres zongoradöngető mellett fogja eltölteni az életét, főképp akkor, ha ez a zongoradöngető kétszer annyit keres, mint a maga lipótvárosi milliomosa... A Sas-utca csak a züllött házasságokat nem bocsátja meg, de lelkesen glorifikálja azt a szerelmet, mely gyémántos keretben csillog... Mi oka lenne rá, hogy virágzó fiatalságát eltékozzolja? A bolondok, Istennek hála, nem hálnak ki a világból s az én silány produkcióimat mindig jobban fogják fizetni, mint a flanelt és a kanavászt... Nincs mit tartania attól, hogy nyomorogni fog a szerelméért, - mi akadályozhatja hát meg abban, hogy ezt a méltatlan epizódot végképpen kitörölje az életéből?...

Látszólag könnyedén, majdnem jókedvűen beszélt, de hangja elárulta, hogy mennyire izgatott s pillantása lángoló kíváncsisággal csüggött a mellette haladó Lili arcán. A fiatal asszony szeme is csillogott a fölindulástól, de hosszú ideig hallgatva lépegettek egymás mellett, mintha mindketten éreznék, hogy életük legnagyobb pillanata előtt állanak. A Lili vonásai azonban lassanként megenyhültek, szája lefelé görbült, mintha a sírással küzködnék, majd csendesen így szólott:

- Gyerek!...

Murálynak nem volt ideje, hogy válaszoljon, mert Lili most halkán fölsikoltott, mintha valami váratlan és ijesztő látvány bukkant volna eléje.

- Oda nézzen! - suttogta megdöbbenve.

A Stefánia-úton, - mert beszélgetés közben kiértek a ligetbe, - nyitott landauer közeledett feléjük: a hatalmas kocsiban az öreg Lübeck ült, oldalán feleségével, aki a gyógyulófélben lévő kereskedőt nagynehezen rá bírta venni arra, hogy karlsbadi útja előtt minden délelőtt kocsikázásra adjon ki öt forintot. Lili egy pillanatig arra gondolt, hogy elbűjjék, de rögtön észrevette, hogy hiábavaló lenne a fáradsága; a tiszteletreméltó házaspár meglátta és bólintott feléje. Meglátták, hogy az ura távollétében egyedül sétál Muránnyal és arcuk mintha hirtelen eltorzult volna a gyűlölettől és a megvetéstől...

- Mi lesz ebből? - dadogta a szegény Nagler Lili, míg kezét dobogó szívére szorította.

Murány részvevőleg hajolt feléje, de az asszonynak most már nem volt türelme többé, hogy meghallgassa: sietve kezét nyújtott neki s a következő percben intett egy kocsinak, mely az Aréna-útról feléjük közelített. Aztán se szó, se beszéd, egyszerűen a faképnél hagyta Murányt, anélkül, hogy szenzációs ajánlatára válaszolt volna.

Levél.

Késő este. A szobaleány leszedte már az asztalt, az inas a cselédszobában udvarol s a kis palota sötét és misztikus árnyékot vet az arisztokratikus utcára, ahol ez órában már csak egy unatkozó rendőr képviseli a nagyvárosi életet. Lili, bár szemei majdnem leragadnak az álmoságtól, nem fekszik le, hanem elgondolkodva ül a kolostorszerű könyvtárszobában, melyet a saját művészi ízlése szerint rendezett be. A félhomályban színes könyvhátak csillognak, a mennyezetről egy kovácsolt lámpa vet szelid világosságot a szoba elmosódó szögleibe. Éjfélre jár az idő s a fiatal asszony lassanként bóbiskolni kezd. A tea érintetlenül áll előtte a fekete ébenfaasztalkán s Pázmán Péter ódon arcképére, mely a tölgyfaburkolatos falon függ, titokzatos fátyol bocsátkozik.

Lili egyszerre fölriad: úgy rémlik neki, hogy gyermekkorának színes mesevilágába tért vissza... Hálós kis ágyában, melynek fehér falát szárnyas amorettek díszítették, akárhányszor úgy rémlett neki, hogy egy szomorú és édesszemű tündér csókolta meg szempilláit, mikor napi hancurozásától kimerülve, csipkés paplanával betakargatták. Az édesszemű tündér, akit másfél évtizede nem látott, most hirtelen elébe toppan megint s aggódva és vizsgáló pillantással tekint végig rajta. Fehér szárnyai vannak, mint a mesekönyvek nemtőjének, de arca kövér és bájos, halántéka körül aranyszőke hajfürtök incselkednek, fülében pedig mogyorónagyságu gyémántok égnek... Ha tündöklő szárnyai nem volnának, ujdonsült udvari tanácsosnénak lehetne nézni, de így kétség se fér hozzá, hogy a Lili gyerekkori védőangyala jelent meg a Nagy János-utcai palota könyvtárszobájában.

Lili (álmélkodva és a boldogságtól reszketve): Hogy kerülsz ide? Hol voltál ily sokáig? Azóta se láttalak, hogy az Erzsébet-leányiskola első osztályába beirattak...

A védőangyal: Rámismersz még?

Lili: A védőangyalom vagy, aki valaha minden este az ágyam fölött lebegtél. A jó és engedelmes kisleányok védőangyala vagy...

A védőangyal: A lipótvárosi kisleányok védőangyala vagyok. A drága, kényeztetett és okos kis bábáké, akiknek milliomos papájuk van. A külvárosok viskóiba sohase járok; az én otthonom a finom, selyempaplanos ágyacskák fölött van, az előkelő palotákban, ahova az élet nyomorúságai nem szűrődnek be. Mikor a szép mamák, dekolletált ruháikban, elhajtatnak hazulról s a francia bonne már szerelmes levelet ír a szobájában, én vagyok az, aki ott lebegek a gyerekszoba félhomályában s álmodok csókolok a lipótvárosi princesszek szempilláira...

Lili: És miért nem láttalak tizenöt év óta?

A védőangyal: Az én szerepem véget ér szivecském, mikor szemüveges angol nevelőnőt fogadnak a piszeorrú bonne helyébe. Sok gyermek van, akire a Nádor-utcában és a Szabadságtéren vigyáznom kell s csak akkor térek vissza, ha a selypítő kisgyerekeimet megint komoly veszély fenyegeti...

Lili: Engem komoly veszély fenyeget?

A védőangyal: Minden lipótvárosi kisleányt veszély fenyeget, ha egyszer asszonyfővel jött el az oltár elől. Azoknak a védőangyaloknak, akik a Knezics- és az Izabella-utcába járnak, könnyű a dolguk: ők minden gondjuktól megszabadulnak, ha gyermekeik a legelső hosszú ruhát fölveszik. A külvárosi leányokból puritán asszonyok lesznek, akik a vásárcsarnokba járnak és maguk mosdatják a kicsikéiket. De az én hivatalom nem szűnik meg, mikor a gyerekszoba bezárul; a fiatal asszonyok baldachinos ágyaikkal sokkal jobban rámszorulnak, mint a bábák az ő kékselyem paplanjaik alatt...

Lili: Micsoda veszélyről beszéltél az imént?

A védőangyal: Lilikém, hát belőled is csak rossz asszony lesz...

Lili (remegve): Esküszöm neked, hogy nem követtem el semmi rosszat...

A védőangyal: A többiek is csak úgy kezdték, mint te, hiszen - fájdalom - valamennyien egyformák vagytok... Édes, jó és engedelmes kis gyermek voltál s egy napon te is égő arccal fogsz besurranni a szeretődhöz, dideregve a félelemtől, hogy valaki a léha kalandodat kilesi...

Lili (szemlesütve): Nem voltam rossz, csak flirtem, mint a többi asszony... A korrekt angol asszonyok is flirtelnek, - ha nem hiszed, mindjárt hozok neked egy Tauchnitz-regényt...

A védőangyal (bánatosan int): Az angol asszony flirtje ártatlan szórakozás, a te fajtádé piszkos és méltatlan bujkálások kezdete... Az angol asszonynak a flirt csak mulatságos időtöltés, nektek bűnös izgalom, mely a sárban és a hazugságok tengerében végződik. Drága, selypítő kis Lilikém, hova jutottál!

Lili: Esküszöm neked...

A védőangyal: Ne esküdj, én belátok a lelkedbe. Közel a nap, mikor te is égő arccal fogsz besurranni a szeretődhöz...

Lili (sírva fakad).

A védőangyal: Hogy fogsz a szemembe nézni, ha az első légyottodról visszatérsz?

Mély csönd, az óra félkettőre jár s Lili hirtelen fölébred... Reszketve néz körül a könyvtárszobában, mely most félelmesnek és idegenszerűnek tűnik föl előtte. A lipótvárosi gyermekek nemtője eltűnt, - talán sohase is járt itt - s csupán a fiatal asszony ébredő lelkiismerete álmodta... Lili átmegy a hálósobába s dideregve belefurakodik a sötétségbe...

*

Nagler Leó egy napon elmulasztotta ebéd utáni kártyapartie-jét, s ahelyett, hogy rendes szokásához képest a kaszinóba ment volna, kihajtatott leányához a Nagy János-utcába. Lili, aki ilyen időtájt jóízűen bóbiskolni szokott, örvendve borult az édesapja nyakába.

- Hát téged micsoda szél hozott erre? - kiáltotta csodálkozva.

A vezérigazgató jó darabig kutatva nézett a Lilike szemébe.

- Hogyan vagytok most az uraddal? - kérdezte később, mikor az ebédlőben egyedül maradtak.

- Hogyan lennénk?

- Édes kis lányom, - mondta most Nagler, szokatlanul komoly hangon, - te tudod, hogy én vagyok a földön a legjobb pajtásod s hogy hároméves korod óta sohase volt titkunk egymás előtt. Mi már gyerekkorodban is tökéletesen megértettük egymást s emlékszem rá, hogy mindig az én vállamon sirtad ki magadat, ha az iskolában négyest kaptál... Már akkor se a szigorú apát láttad bennem, hanem a hűséges, jó barátot, aki a lánypajtásaidnál is jobban megért... Nekem vallottad be legelőször azt is, hogy Murány a zongoránál a kezedet megcsókolta... Ugy-e belátod, hogy nekünk most is másképp kell beszélünk egymással, mint az apának a felnőtt és titkolózó leányával?... Nekünk sohase lehet titkunk egymás előtt s ezért nem szabad csodálkoznod, ha most azt kérdezem tőled: történt-e valami közted és Murány között?

- Semmi se történt apám, - válaszolta Lili, bátran szembenézve az édesapjával.

- Ezt tudtam, mert jól ismerlek kisleányom és kezemet bátran a tűzbe tenném érted... De a világ nem az én szememmel látja a dolgokat; a Lipótvárosban az a hír járja, hogy viszonyod van Muránnyal... Mindenki erről beszél, még azok is, akiknek kötelességük volna, hogy

minden erejükkel megvédelmezzenek. A pletyka az urad édesanyjától indult ki s lehetetlennek tartom, hogy a rágalmak Lübeckhez is el ne jutottak volna. A Sas-utca boltjaiban jókedvű részvétellel beszélnek az uradról s a szabadság-téri szalonokban többé nem a zenei talentuma révén emlegetik oly sűrűen Murány urat... Rendjén valónak találod, hogy terólad, kislányom, ilyen hangon beszéljenek?

- Hát mit tegyek?

- Nem szabad többé találkoznod vele, még akkor se, ha a lemondás fájdalmat okoz neked. Akarod, hogy én beszéljek Muránnyal? Megbízol a gyerekkori pajtásodban, akinek valamikor minden bánatodat elpanaszoltad?

Lili odaborult az apja vállára s a hangját elfojtotta a zokogás, mint régen, amikor naiv gyermekfájdalmait elsírta előtte.

- Beszélj vele, édesapám, - mondta kisbabásan gügyögve. - Mondj el mindent, amit akarsz, hiszen téged szeretlek legjobban az egész világon...

*

Naglerék e napon épp feküdni készültek, mikor Lili váratlanul berontott hozzájuk. Egyedül jött, az ura nélkül, szeme vörös volt a sírástól s Naglerné ijedten vette észre, hogy bő kabátja alatt házias pongyolát visel.

- Mi történt veled? - kérdezte megdöbbenve, míg a leánya kezét izgatottan megragadta.

Nagler fölugrott az asztal mellől, ahol az estilapot olvasta, Magda is rémülten szaladt be szobájából, de Lili ügyet se vetett rájuk, hanem pongyolája zsebéből egy összegyűrt levelet vett elő.

- Olvassátok el! - mondta, még mindig lihegve a fáradságtól.

Nagler föltette a pápaszemét s hangosan fölolvasta a következő levelet:

„Nem volnék rá képes, hogy előszóval mondjam el neked mindazt, amit e sorokban megírok, hiszen így is attól félek, hogy sohase bírok eljutni a levelem végére. Lili, mi nem élhetünk együtt tovább! Nem vádollok, hiszen mindennek magam vagyok az oka; hogyan juthatott eszembe, hogy én, az unalom és a szomorúság, téged, a jókedvet és a napsugarat, magamhoz kösselek! Így kellett ennek történni, most már érzem és köszönöm azt is, hogy mindeddig jó voltál hozzám. Töröld ki virágzó életedből ezt a sötétséget, - és bocsáss meg, hogy többé nem térek vissza hozzád. Ma este odaköltözködöm a szüleimhez, - nem volna erőm, hogy még egyszer a szemed elé kerüljek. Ha tudnád, mily fájdalommal írom le mindezt! Légy boldog, az anyagiak miatt ne aggódj és felejtse el, hogy egy szegény és ostoba fajankó tíz hónapot elrabolt a boldogságodból. Isten veled, kis Lilim, - utoljára!

Lübeck Albert.”

Nagler leejtette kezéből a levelet, de hirtelen gondolt egyet s gyorsan leakasztotta a telefon kagylóját...

Éjjeli tanácskozás.

Nagler fölhívta a Korfu-kávéházat, mely fölött az öreg Lübeck körülbelül harmincöt év óta lakott, de a tűzilegény, aki szívességből fölment a második emeletre, csakhamar azzal a válasszal tért vissza, hogy Lübeckék már mély álomba vannak merülve.

- Mit akartál velük telefonon beszélni? - kérdezte Naglerné leverten.

- Csak azt szerettem volna tudni, hogy ébren vannak-e, mert akkor rögtön fölkerestem volna Albertet. Így azonban talán legjobb lesz, ha most már reggelig semmit se teszünk.

Magda azt a tanácsot adta, hogy Lili otthon, a leányszobájában töltse az éjszakát, s Naglerné már csöngetni akart a szobaleánynak, hogy a fiatal nagyságos asszony hajdani szobáját hozza rendbe, de Nagler gyorsan leintette a feleségét.

- Hogy jut eszetekbe ilyen meggondolatlanság? Azt akarjátok, hogy itt is, Lilinél is egész éjjel pletykázzanak a cselédszobában? Nem, kislányom, csak menj szépen haza a lakásodra és ha félsz egyedül, vidd magaddal Magdát is, ő szívesen meghozza neked azt az áldozatot, hogy reggelig beszélget veled. Otthon azt mondhatod, hogy az urad hirtelen Bécsbe utazott, hiszen holnap estig a fülénél fogva cipelem haza, ha ugyan addig térden csúszva vissza nem tér hozzád...

Lili tehát, fájdalmas Niobe-arccal, elbucsúzott a szülőitől (Magda, aki nagyszerűen tudott olvasni a nénye vonásaiban, ezt a fájdalmat nem találta egészen őszintének) s a két testvér, a szobalány fedezete alatt, ismét kihajtatott a Nagy János-utcába. Mire hazaértek, az idő már közel járt az éjfélhez, de azért nem feküdtek le mindjárt, hanem teát hozattak a könyvtár-szobába, s nagy titokban rágyújtottak egy-egy cigarettára, mint valaha régen, a Lili lánykorában, amikor az öregek végre lefeküdtek és magukra hagyták őket. Akkor (bár a füst kellemetlenül karcolta a torkukat) nagyszerű mulatságnak találták a cigarettázást és sajátságos: most, ahogy a teaasztalkánál szemben ültek egymással és bájos grimaszokat vágva fújták a füstkarikákat a mennyezet felé, most se látszottak rettentően boldogtalanoknak...

- Hitted volna, hogy Albert képes lesz valaha erre a lépésre? - mondta Lili fátyolos hangon, míg a szeme valami különös izgatottságtól csillogott.

Magda résztvevően bólintott.

- Mit fogsz most tenni? - kérdezte szomorúan.

- Mit tennék? Türelmesen várok holnapig, mikor apa majd fölkeresi a boltban s megtudja tőle, hogy komolyan el van-e szánva a válásra? Ámbár, ahogy én ismerem, bizonyos vagyok benne, hogy soha többé nem akar hallani felőlem...

- Olyan rossz embernek tartod?

Lili lelkesülten rázta meg a fejét.

- Oh nem, nincsen nála jobbszívű ember az egész világon. De ha egyszer a fejébe vett valamit, nincs az a földi vagy mennyei hatalom, mely el tudná téríteni a szándékától. Sohase fog megbocsátani nekem, de nem azért, mintha komolyan haragudna rám, hanem azért, mert makacsul azt hiszi, hogy így bizonyosan hozzásegít a boldogsághoz...

- És csakugyan boldog fogsz lenni, ha elválsz tőle?

- Boldog? Egy elvált asszony sohase lehet boldog, kis Magdám... Ha eszembe jut, hogy a szegény Albert most maga fogja kezelni a fehérneműs szekrényét, hidd meg, úgy érzem, hogy mindjárt megszakad a szívem.

Sóhajtvá fújták a füstöt a plafond felé, mintha valami nagy szomorúság nehezednék a szívükre, szemük bánatosan meredt az aranyos könyvhátakra s kétségbeesve szürcsöltek egy-egy kortyot a teájukból, melyben gépiesen megmártogatták a parmezános angol rudacskákat. Lili fölhúzta pisze orrát, mintha torkát a sírás fojtogatná, csipkekendőjét az arcához szorította, de könny nem jött a szeméből, csak szepegett, sóhajtozott, mint a gyermek, aki pajkosságból affektálja a zokogást...

Magda jó darabig meghatottan szemlélte a nénje erőlködését.

- Hajlandó vagy egy fogadást tartani velem? - kérdezte aztán boldogtalan testvérétől.

- Micsoda fogadást?

- Öt kilo Kugler-cukrot tartok egy szál vörös szegfű ellen, hogy épp oly kevésbé van kedved sírni, mint nekem volt, mikor négy új toalettet kaptam a tavalyi fürdőszezón előtt... Lili, légy őszinte és valld be szépen: te most sokkal szívesebben kacagnál, mintsem hogy itt negyed-órája sikertelenül szipákolysz...

- Azt akarod mondani, hogy csak szimulálom a rossz kedvet?

- Azt, drága gyermekem, azt, hiába vetsz rám oly megsemmisítő pillantást... Lili, nekem úgy rémlik, hogy téged az urad levele egyáltalában nem ejtett kétségbe...

- Talán még örültem is neki?

- Apáékkal elhitetheted, hogy vörösre sírtad a szemedet a levél miatt, de én, fiacskám, belelátok a ravasz lelkedbe s biztosítalak róla, hogy majdnem kiugrasz a bőrdőből örömdobban... Ha csakugyan oly kétségbeesett vagy, mint ahogy mutatod, ez csak attól van, hogy komolyan rettegsz apa kolosszális rábeszélő tehetségétől...

- Mitől rettegek?

- Attól, szegény, furfangos Lilim, hogy apa csakugyan a fülénél fogva hozza vissza hozzád bűnbánó Albertedet... Ez volna a legrosszabb, ami történhetnék veled, mert akkor aztán várhatnál megint, amíg még egyszer a faképnél hagy...

Kedveskedve megcsókolta testvére arcát, de Lili bosszúsan kibontakozott a karjaiból.

- Nem beszélek veled, ha a szomorúságomból tréfát űzöl, - mondta megsértődve.

Magda most odaült a nénje lábaihoz, fejét hízelkedve hajtotta a Lili ölébe s halkan, anyáskodó gyöngédséggel szólott:

- Édes nagy lányom, előttem őszinte lehetsz: te alig várod, hogy szép asszonynevedet a sutba dobhasd s megint a régi, egyszerű, jókedvű Nagler Lili lehess hat hónapig. Félévre vissza fogsz költözködni a leányszobádba, hogy ismét a cukorpopogtatásnak és a Crocker-regényeknek szentelhesd az idődet s békén el fogod viselni még az édesmama szidalmait is, amiért oly botrányosan járatlan vagy minden háztartási tudományban... Ez idő alatt épp annyit fogsz gondolni a szegény Albertre, mint arra az afrikai uralkodóra, akit tavaly a bécsi Luna-parkban láttunk... Albert csak akkor fog eszedbe jutni megint, ha a Sas-utcában a Lübeck-céget meglátod, hiába ragyog annyira szép szemed a lelkesedéstől, mikor az urad becsületességéről és jó szívéről beszélsz... Téged hidegen hagy az Albert jó szíve és becsületessége, mert te, regényes kis Lilim, még komolyan tudsz hinni abban a szerelemben, melyről az angol regényeid írnak... És hiába affektálsz itt nekem a gyászbaborult feleséget, te gyönyörűséggel mondasz le a palotáról és az automobilról, sőt az inasról és a tízezer koronás házibálodról is lemondasz, csakhogy az önhitt és ideges nagy művészeddel járhasd keresztül-kasul a világot... Ez vagy te, bolond és romantikus kis Lilim, akárhogy játszod is a józan lipótvárosi asszonyt, aki a milliók kedvéért a szívét is habozás nélkül föláldozza... Nagy és álmodozó gyermek vagy, - és én,

látod, nem is arra kérem a jó Istent, hogy az uraddal kibékítsen, - mert ennek úgyse lenne jó vége, - hanem arra, hogy óvjon meg azoktól a keserőségektől és csalódásoktól, melyek a gyermekálmokat követni szokták...

Könnyes szemét ráemelte a testvére, - Lilit most már nem kellett arra biztatni többé, hogy a kedve szerint kisírja magát.

- Még most is tagadsz? - kérdezte megindulva a kislány.

- Nem tagadok, hiszen te okosabb vagy, mint az egész tudományos akadémia... Ha tudnád, mennyire félek, hogy apa csakugyan visszahozza az uramat! Gondolod, hogy Albert hallgatni fog az okos szóra s megbocsátja nekem, hogy Muránnal a városligetben sétáltam?...

Aggódva nézett a hugára, aki e pillanatban csodálatos változáson ment keresztül: a kislány szemében szokatlan láng csillogott, valami nagy és titokzatos elhatározás lángja, mely hasonlóvá tette azokhoz a legendás alakokhoz, akik miatt a felsőbb leányiskolában annyiszor kapott hármast a középkor történetéből.

- Ne félj! - súgta önérzetesen, míg Lilit meghatottan homlokon csókolta.

- Mit akarsz tenni?

- Ne törődj vele, de én jótállok róla, hogy Albert sohase fog visszatérni hozzád... Ha már elkövetted azt a könnyelműséget, hogy szerelem nélkül mentél férjhez, itt az öreg a háznál, aki a nagy hibádat jóváteszi...

- Beszélni fogsz Alberttel?

- Csitt, ehhez már csakugyan semmi közöd... Most szépen feküdjünk le, mert késő van, a többit pedig nyugodtan kettőnkre bízhatod...

- Kettőtökre?

- Igen; a jó Istenre és reám. Mi ketten majd csak teszünk róla, hogy a boldogtalan kisgyerek könnyeit főlészárítsuk...

A Magda önérzetes kijelentése ismét megríkatta az elérzékenyült Lili asszonyt, aki később hálásan magához szorította a hugocskája okos fejét s könnyektől fátyolos hangon így szólott:

- Drágám, te ma nem is igen vacsoráztál, hiszen az este úgy rontottam be hozzád, mint a forgószél... Akarod, hogy néhány szelet ananászbefőttel megkináljalak?

- De mennyire akarom! - mondta a nyalánk Magda, aki a befőtteket hasonlíthatatlanul többre becsülte a szerelmi szentimentálizmusnál.

Lili behozatta az ananászt s a nagyszerű látvány annyira föllelkesítette a kisleányt, hogy az üvegtálat hangos hurrázással fogadta. Utóbb, - talán unalomból, talán szórakozottságból, - a háziasszony is megkóstolta a csemegét, majd mind a ketten újra rágyújtottak egy-egy cigarettára s keresztbevetett lábakkal élvezték a pompás dohány illatát. És ahogy kényelmes fauteuiljeikben hátradőltek, miközben a gondtalan gazdagság száz raffinált kellemessége vette körül őket, Lili asszony elgondolkozva igazgatta meg drága csipkepongyolája uszályát s fiúsan kibocsátva a füstöt rózsás ajkai közül, halkan így szólott:

- Te még sokkal fiatalabb vagy, kis Magdám, semhogy az élet rettentő megpróbáltatásaid ismernéd... Bár megkimélné a sorsod attól, hogy valaha oly boldogtalan légy, mint én vagyok...

Magda.

Lili és Magda még mélyen aludt, - nem csoda, csak hajnali féltíz volt, - mikor valaki hangosan megkopogtatta a hálószoa ajtaját.

- Hé, világ lustái, még mindig nem ébredtetek föl? - kiáltotta be egy jókedvű hang a küszöbről.

Nagler Leó volt, aki mielőtt hivatalba ment volna, kihajtatott a Nagy János-utcába a leányaihoz s most türelmetlenül tipegett föl s alá a hálószoa ajtaja előtt.

- Kezedet csókolom, apa, ebben a pillanatban magamra kapok valamit, - szólott álmosan Lili, - míg Magda ijedten fölsikoltott:

- Szent Isten, csak nem jött ki talán veled az édes mama is? Mert akkor bizonyos, hogy kapok egy pofont, amiért még ilyenkor is az ágyban fekszem...

Gyorsan felöltözködtek mind a ketten, - Magda a nénje egy bő pongyolájába bújt, - szerelmesen odaborultak az édesapjuk nyakába, aztán borzas hajjal, de frissen és mosolyogva foglaltak helyet a reggeliző-asztal mellett, míg Nagler sietve elmesélte, hogy már fél nyolc előtt összetalálkozott Alberttel.

- Láttátok volna, hogy megijedt, mikor az utcán egyszerre csak eléje bukkantam! Eleinte annyira zavarba jött, hogy még beszélni se tudott, de utóbb megjött a szava s ekkor kijelentette, hogy nem akarja tovább folytatni a házasséletet, mert gazság lenne tőle, ha a boldogságodnak útjába állana. Úgy beszélt, mint egy Ohnet-féle regényhős, s könnyes szemmel biztosított róla, hogy tudja a kötelességét; nemcsak a hozományodat adja vissza, hanem még külön százezer forintot is leköt számodra, mert csak így hálálhatja meg, hogy fiatalságodból tíz gyönyörű hónapot neki szenteltél...

- El akar válni tőlem? - kérdezte Lili szenteskedő szemforgatással.

- És százezer forintot ajándékoz Lilinek? - folytatta lelkesedve Magda,

- Igen, ez volt a szándéka, de azt hiszem, hogy sikerült levennem a lábáról. Leszidtam, mint egy szentimentális diákot s a becsületszavamat adtam neki, hogy még gondolatban se voltál hűtelen hozzá. Most abban állapodtunk meg, hogy ebéd után újra találkozunk s ha a jelek nem csálnak, még ma este térdenállva fog bocsánatot kérni tőled, amiért oly együgyűen meggyanúsított...

Dicsekedve, jókedvűen beszélt, - közben szerelmes pillantásokat vetve két viruló leányára, - majd ragyogó szemmel kérdezte:

- Hát mit szóltok hozzám?

- Nagyszerű, - mondta sóhajtva Lili asszony.

- Óriási, - tette hozzá Magdácska olyan hangon, mintha a legkedvesebb barátnője meghalt volna.

Nagler azonban nem ügyelt ezekre a nuance-okra, hanem még egyszer megölelgette a leányait.

- Én most sietek, mert még fölmondanak a hivatalomban, de délben majd megbeszéljük a többi tennivalót. Mama azt üzeni, hogy okvetlenül vár ebédre s hogy tizenkettőig mind a ketten otthon legyetek...

Mikor a vezérigazgató mögött bezárult az ebédlő ajtaja Lili a szepegő gyermek ijedségével nézett a vajaskenyérét majszó Magdára.

- Hallottad? - kérdezte megdöbbenve, miközben sápadtan megragadta a huga kezét.

- Mit?

- Hogy Albert térdenállva fog bocsánatot kérni tőlem...

A kisleány hősiesen meglóbálta a levegőben a jam-es üveget s így szólt:

- Édes fiam, ne félj, amíg engem látsz...

Magda tizenöt perc múlva készen volt az öltözködéssel s miután Lilit anyai felsőbbbséggel homlokon csókolta, omnibuszon hazatért a Nagykörönd-utcába. De csak addig maradt otthon, amíg édesanyját a Lili állapotáról megnyugtatta valahogy (Naglerné olyasmit képzelt, hogy férjes lánya tegnap este óta ájultan fekszik a lakásán), aztán újra sietve elbúcsuzkodott, azzal a kifogással, hogy az angolna a Dunaparton várakozik rá.

- Azt hiszem, hogy ma kivételesen elhagyhatnád a nyelvtanulást, - mondta aggódó arccal az öreg úrnő.

De Magda nemes hévvel rázta meg okos és energikus fejét.

- Nem, mama, - szólt lelkesen, - az élet csapásai nem kényszeríthetnek bennünket arra, hogy a kötelességeinket elmulasszuk...

A kislány leszaladt a lépcsőn, gyorsan végigszaladt a szűk Mérleg-utcán s óvatosan körül-nézve, vajjon nem találkozik-e valahol ismerőssel, lopva befordult a Sas-utcába s meg sem állt a Lübeck-féle üzletig, ahol Albert észrevehető zavarral sietett eléje.

- Magda, - mondta meglepve, de láthatólag kipirulva az örömtől, - Magda, te azért jöttél, hogy velem beszélj?

- Igen, fiam, azért jöttem, hogy még délelőtt négyszemközt beszéljek veled. Tudom, hogy ebédután légyottod van apával, de én azt akarom, hogy még ő előtte engem is meghallgass. Itt akarsz beszélni velem, vagy jobb lesz, ha végigmegyünk a Dunaparton?

- Azt hiszem, sokkal jobb lesz, ha négyszemközt beszélünk egymással. Várj, mindjárt kiküldöm a könyvvezetőt az irodából s akkor tizenkettőig teljesen magunkra maradhatunk...

Végimentek az üzlethelyiségen, az árúraktáron s miután a hosszú Rechnitzert üveges kalitkájából kikergették, csakhamar egyedül maradtak a keskeny kis helyiségben, melynek ablakait még mindig elhomályosította az ötvenes és hatvanas évek elpusztíthatatlan porrétege. Magda helyet foglalt az egyik forgatható irodaszéken s bájos arcát aggódó érdeklődéssel fordította tüzelő-arcu sógora felé.

- Ugy-e, nem akarsz, hogy hosszú bevezetéssel untassalak? Ugy-e nincs szándékodban, hogy kislánynak nézz és titkolózz előttem? Ha ilyesmire gondolsz, csak verd ki gyorsan a fejedből, mert én már, fájdalom, jól ismerem az életet s a koromnál nagyon sokkal idősebb vagyok. Bízol bennem és elhiszed, hogy nálam nem igen van jobb barátod Budapesten?

- Oh igen, én épp úgy bízom benned, mint a testvéremben... Ha lánytestvérem volna, őt épp ilyennek képelném, mint te vagy, kis Magdám...

- Helyes, Albert, akkor őszintén beszélhetünk egymással. Beszélj velem úgy, mint a lánytestvéreddel beszélnél, de nem ám a kicsike bakfis-testvéreddel, hanem az asszonnyal, aki mindent tud, s aki az életet már az igaz színében látja. Üljetek hát ide fiacskám mellém és tedd a kezedet a szivedre: csakugyan annyira fájna neked, ha Lilitől mindörökre búcsuznod kellene?

- Nagyon fájna, Magda!

- Igazán annyira szereted Lilit? Még most is úgy szereted, mint lánykorában? Akkor is szeretnéd, ha a Muránnyal való pletyka igaz volna?

- Hát igaz?

A kislány gyöngéden megfogta most a sógora forró kezét s komolyan, érzékenyülve tekintett a szemébe.

- Édes kis Albertem, - mondta halkan, - ne érts engem félre, de sokkal jobban szeretlek, sem-hogy egy percre is hazudni tudnék neked. Látod, te a legjobb ember vagy az egész világon s ha én lennék a feleséged, sohase kívánnék külföldi férjet nálad, - de Lili egy szegény, romantikus, szánnivaló kis teremtes, aki a gyermekkori álmai szerint szeretné berendezni az életét. Ő is épp oly sokra tart téged, mint én, ő is a tűzbe menne érted, ha valaki rosszat mondana rólad, de a fantáziáját te nem érdekled úgy, mint az a másik, aki tündérmeséinek ragyogó glóriáját hordja a feje körül. Téged csak úgy szeret, mint egy jó testvért, de Murány az élet poézisét és izgalmait jelenti neki. Lehet, hogy boldogtalan lesz, de szabad-e megakadályoznod abban, hogy édes és csillogó álmai után fusson?

Sohase beszélt még Alberttel ily komolyan, mint most, - mindeddig a gondtalan kisleányt játszotta előtte, - oly komolyan beszélt, hogy Lübeck ámulva és meghatottan nézett rá, s szinte fájdalmas részvétet érzett iránta, holott voltaképpen ő volt a sajnálni való. De csakhamar erőt vett a szentimentális rohamon, mely hirtelen a szívére zúdult s fejét lehajtva lassan így szólott:

- Nem, én nem akarom megakadályozni, hogy boldog legyen, - hiszen azért szántam el magam arra, hogy mindörökké búcsut veszek tőle. Ne hidd, hogy vak vagyok és semmitse láttam; én már nagyon régen tisztában vagyok vele, hogy ez az együttlét csak szenvedést és fájdalmat okoz neki. Más szeret, jól tudom, - és én sohase tudnék oly kegyetlen lenni, hogy ily szomorú lemondásra kényszerítsem. Mi jogon is követelhetném, hogy mellettem élje végig az életét? Azért talán, mert könnyelmű gyerekfővel feleségül jött hozzám? Nem, kis Magdám, légy nyugodt, én sohase tudnék rossz lenni ahhoz, aki egyszer ennyire a szívemhez nőtt...

Könnyes szemmel nézett a kisleányra, aki kezét most öntudatlanul az övébe tette, mintha csakugyan a jó kis testvér volna, akinek az előbb meghatottságában mondta magát. És míg Lübeck hálásan megsimogatta forró kezecskéjét, megindulva kérdezte:

- És te, mi lesz te veled, szegény Albertem?

A férfi egy pillanatig elgondolkodva nézett maga elé, de hirtelen fölvetette a szemét, melyben most valami különös és titokzatos láng gyuladt ki.

- És ha Lilitől elválok, - mondta reszketve, elváltozott hangon, - ha Lilitől elválok, te is idegen fogsz lenni hozzám? Te is úgy fogsz tekinteni, Magda, mintha sohase láttuk volna egymást? Egy idegen, előkelő urikisasszony fogsz lenni, aki még a köszönésemet se viszonzozza?

A kislány megrázta a fejét.

- Nem, Albert, - szólt csendesen, - én mindig az maradok, aki voltam. Én mindig a te szerető kis Magdád maradok, aki megértelek és a szivedbe látok... Engem ne félts, Albert, mert engem senkise tud eltántorítani tőled...

Mi volt ez? Lübeck kimeredt szemmel nézett a kisleányra, akinek ajka lefelé görbült, mintha sírni akarna s e pillanatban egyszerre az az érzése támadt, hogy a gödrösarcú Magdácska, aki még tegnap a bábúival játszott és az angol leckéjét csinálta, most a szeme láttára hirtelen asszonnyá lett, érett és szerelmes asszonnyá, aki mesebeli léptekkel hagyta maga mögött a gyerekszobát...

- De hiszen, - mondta sápadtan, - de hiszen akkor....

Nem mondhatta tovább, mert Magda most az ajkára tapasztotta kezét s szégyenkezve susogta:

- Semmit se szabad most mondanod, semmit se, nem akarom... Most csak arra gondoljunk mind a ketten, hogy a szegény nagylányunk boldog legyen...

Megszorította a Lübeck kezét és szó nélkül kifutott az irodából. Oly gyorsan szaladt végig az üzleten, hogy még a hidegvérű Rechnitzer is ámulva tekintett utána az árúpolc mögül...

Kiegyezés.

Lübeck nem jött el délben, hogy térdenállva kérjen bocsánatot a feleségétől s Nagler ebéd után kissé konsternálva vonult vissza dolgozószobájába, hogy makacs vejét ígéretére figyelmeztesse. De nem igen jutott tovább a megszólításnál, mikor Magda óvatosan besurrant hozzá s kipirult arccal megállt az íróasztala előtt.

- Mi az, kislányom? - kérdezte a vezérigazgató, aki pápaszemével az orrán szokatlanul energikus jelenségnek látszott.

- Albertnek írsz? - szólott Magdácska tétovázva.

- Neki s biztosítalak róla, hogy levelemet nem teszi ki az üzlete kirakatába... Férfi az, aki az ígéretét be nem váltja?... Ma reggel majdnem becsületszavát adta rá, hogy bünbánólag visszatér a feleségéhez s most még annyira sem méltat bennünket, hogy telefonice kimentse magát. Fogadjunk rá, hogy az öreg Lübeckné, a tiszteletreméltó vasorrú bába keze van a játékban...

Ujra belemártotta tollát a tintába, hogy harcias levelét folytassa, de Magdácska most hízelkedve a térdére telepedett, rózsás arcával odatorlózkodott az édesapjához s halkán, szemlesütve suttogetta:

- Drága apám, ne haragudj rám, ha őszintén bevallok valamit... Tedd le a tollat s hallgass rám, mert nagyon komoly dologról van szó: a szegény, reszkető Lilikéd boldogságáról... Ne Albertet okold, mert ő bizonyosan megtartotta volna a szavát, hanem bennünket, a rossz lányaidat, akik ma délelőtt titokban összeesküdtünk ellenetek... Mamának nem merném elmondani az igazat, mert neki könnyen eljár a keze, de te a régi, egyetlen kispajtásom vagy, akinek épp úgy bevallok mindent, mint a jó istenkének elalvás előtt...

A kis Magda most átkulcsolta édesapja nyakát s félig sírva, félig nevetve duruzsolta bele fülébe a mai délelőtti történetét: Lili fájdalmas vallomását, mialatt könnyei a vajaskenyérre peregtek, szerelmét a művész iránt, akihez voltaképpen már rövidruhás kislánykorában ragaszkodott s a titkos, négy szemközti való beszélgetést a szegény Lübeckkel, aki mindenbe bele akar nyugodni, csak hogy a feleségét boldoggá tegye. Nagler kimeredt szemmel hallgatta mindezt s mikor a kislánya végre szégyenkezve a vállára borúlt, a hangja szinte reszketett az izgatottságtól.

- De hiszen ti hallatlan és jóvátehetetlen könnyelműséget követtetek el!... Sohase tudnám elviselni, hogy Liliből elvált asszony legyen, a szegény édesanyád pedig nem mer többé az utcára menni, ha ezt a váratlan fordulatot megtudja... Miért nem avattatok be engem is e titkokba, mielőtt Alberttel beszéltek volna?... Az a szerencsétlen teremtés komolyan azt hiszi, hogy Murányból tisztességes férj lesz valamikor?... Ezért a hiú, ideges, beszámíthatatlan félbolondért áldozta föl a becsületes Lübecket, aki még a lába porát is megcsókolta volna!...

Magda körülcirógatta az édesapja arcát.

- Drága apám, - mondta gyöngéden, - te jó ember vagy, talán az egész világon te vagy a legjobb ember, de a fiatalságodról már alighanem megfeledkeztél egy kicsit. A szerelem, drágám, nem a jóság és a becsületesség kérdése s a szerelemmel nem az érdemeket jutalmazák. Ha itt is az igazság volna a földolog, akkor Albertet épp úgy szeretné a felesége, mint ahogy Julia valamikor Romeót szerette, vagy, - hogy még egy erősebb példát mondjak - mint ahogy az édesmama téged szeret. De a szerelemben mást se lát az ember, mint csupa véres és felháborító igazságtalanságot s ezért bele kell nyugodnunk abba is, hogy Lili az önhitt Murány kedvéért az édes, egyszerű, igénytelen Albertet mindörökre elhagyja... Mi ketten tudjuk, hogy ez nincs rendjén, mi ketten az Albert kisujja hegyét se adnók oda az egész Murányért, de a szegény, szerelmes leányod nem a mi szemünkkel látja ám őt, hanem a

magáéval, melyet a világ legelső szemorvosa se tudna megváltoztatni... És ezért drágám százszor okosabb, ha szépen belenyugszunk a történetekbe, hacsak azt nem akarjuk, hogy nagyon nagy szerencsétlenség legyen a dologból...

- Azt hiszed, hogy Lili nem tudna többé lemondani Murányról? Az hiszed, nem lehetne megértetni vele, hogy egyenesen a vesztébe rohan?

- Azt, édesapám.

- Akkor menj kisleányom és küldd be hozzám a drágalátos testvéredet, de vigyázz, hogy az édesanyád előtt el ne szöld magad...

Magda sietve jött ki az ebédlőbe, ahol Lili dideregve várta a fejleményeket (Naglerné ruhát próbált a hálósobában) s csillogó szemmel súgta a nénje fülébe:

- Minden jól megy, apa bele fog egyezni a válásba, ámbár bizonyos, hogy előbb jól megmossa azt a szép, aranyszőke fejedet... A fődolog, hogy ne légy gyáva, mert most már minden csak tetőled függ....

A beszélgetésből, mely Nagler és a leánya közt lefolyt, a kíváncsi Magda nem tudhatott meg valami sokat: Lilike tizenöt perc múlva vérvörös arccal jött ki az édesapja dolgozósobájából s azonnal hazahajtatott a lakására, Nagler pedig szó nélkül magára vette a felöltőjét s némán, rejtelmes pillantással távozott, de előbb Magdát lopva kihivatta az előszobába.

- Pesten van az az úr? - kérdezte suttogva, miután az inas diszkrétül visszavonult.

- Melyik úr, apa?

- A magyar Bonaparte, aki az egész kulturvilágot meghódította.

- Murányt gondolod? Igen, azt hiszem, Pesten van s a kaszinóban vacsora előtt okvetlenül megtalálod. A magyar Bonaparte ugyanis szenvedélyes bac-játékos...

Nagler hivatal után fölnezett a Lipótvárosi Kaszinóba, de nem kereste föl a rendes partnerét, hanem a hallban magához intette a komornyikot.

- Itt van Murány úr? - kérdezte az ezüstgombos legénytől.

- Ott fenn van a kártyaszobában, méltóságos uram.

- Mondja neki, hogy az olvasóteremben várok rá. Vagy talán gyujtson föl pár percre az elnöki irodában...

A komornyik azzal az üzenettel tért vissza, hogy Murány nagyságos úr e pillanatban bankot ad, de ha a csomagjával végzett, azonnal rendelkezésére áll a méltóságos úrnak. A banknak gyászos vége lehetett, mert a művész már öt perc múlva Nagler előtt állott. Nagyon ki volt pirúlva, de azért barátságosan kezét nyújtotta a vezérigazgatónak.

- Bocsásson meg, hogy varakoztattam, de már a harmadik ujítással úsztam, - szólott derűs arccal. - És még azt merik mondani, hogy a bankárság biztos üzlet...

Nagler elővette a cigaretta-tárcáját.

- Gyújtson rá, ez jót fog tenni fölízgatott idegeinek. És most foglaljon helyet s bocsássa meg nekem, hogy komoly munkájától elszólitottam. Tudom, hogy ez barbárság volt tőlem, - hiszen a negyedik ujítás esetleg sikerrel járt volna - de olyan ügyről van szó, mely fájdalom, nem tűr semmiféle halasztást. Nem olyan fontos ügyről, mint a bac-játék, de ha meghallgat, be fogja látni, hogy nem voltam túlságosan tolakodó...

Murány helyet foglalt az egyik angol fotellben s mosolyogva rágyújtott a cigarettájára.

- Parancsoljon velem, - mondta zavartalan nyugalommal.

- Kedves barátom, - folytatta a vezérigazgató, - a leányom ma délben azt a vallomást tette előttem, hogy halálosan szerelmes magába. Annyira szerelmes, hogy ott akarja hagyni a nyugodt jólétet, mely most haláláig biztosítva van számára s kiteszi magát a világ pletykájának, csak hogy a maga felesége lehessen. Lássá, ezek a dolgok azok, melyek miatt mi férfiak soha se fogjuk megérteni az asszonyokat, - hiszen normális ésszel talán el se lehetne képzelni, hogy magát, édes barátom, valaki Lübeck Albertnél többre becsülje. De az asszonyok lelkében még a legokosabb férfi sem olvashat, ez a birodalom épp oly ismeretlen előttünk, mint Afrika belseje - s csak így történhetik meg, hogy a tulajdon gyermekünk, aki a szemünk láttára nőtt fel, akit mi vezettünk be az életbe, akinek minden gondolatát ismerjük, egyszerre csak rejtelmes és ijesztő idegenként jelenik meg előttünk... Mondom, nem akarok most e fölött még gondolkodni se, - csak megdöbbenve konstátálom, hogy ilyen gonosz csodák megtörténhetnek. Ha olyan apa volnék, mint a többi, még a véremmel is megvédelmezném a lányomat maga ellen és kegyetlenül szétrombolnám azokat az álmokat, amit fantasztikus fejében a jövőjéről alkot. De én nem vagyok olyan, mint a többi, engem egy néma könny beteggé tesz, én elviselhetetlennek találok az életet, melyet egy pillanatra is elhagy a boldogság napsugara. Mikor a lányaim kisgyerekek voltak, én ájultam el, ha valamelyikük az ujját megvágta, - s azt hiszem, most is sírva fakadnék, ha a nagylányom szempillája nedves lenne. Nem tudnám elviselni, hogy csak egyetlen napig is boldogtalan legyen, - s ezért vagyok itt most magával egyedül, ezért beszélek ilyen hangon, ezért nyugszom bele még abba is, hogy a viruló, édes, szép gyermekem az életét odakösse a magáéhoz. Rabolja el az urától, vegye feleségül és nézzon le engem, amiért ilyen puhán és gyerekesen beszélek magához, de egyet soha se felejtessen el: ne legyen gonosz hozzá, mert akkor megkeserüli, hogy a tiszta életünket megzavarta. Ez nem fenyegetés, - hiszen energiám se volna most ahhoz, hogy magát ostobaságokkal ijesztgessem. Oh nem, higgye meg nekem, hogy a meghalt apja helyett is az apja leszek, ha a leányomat boldoggá teszi. De a házasesetben ne legyen művész, hiúságának ne áldozza föl a házi tűzhelye nyugalma s ne a beteg idegeivel, hanem a megértő, jó meleg szívével közeledjék a feleségéhez, akinek maga lesz mindene. Még a császárok kézszorításáért, még a hiszterikus asszonyok rajongásáért se szabad megfélekednie arról, hogy otthon egy édes és szerelmes gyermek vár magára...

A nyugodt Nagler, akit, a közhit szerint, még egy földrengés se tudott volna kihozni a sodrából, most égő arccal tekintett a fiatalemberre, aki monoklis szemével márványszoborként nézett farkasszemet vele. Egy pillanatig csend volt, azután Murány hidegvérűen így szólott:

- Elvégezte?

- El, - mondta Nagler, miközben kezét fájdalmasan a szívére szorította.

- Látja, - folytatta a művész kissé impertinens nyugalommal, - én is jogosan megsértődhetném most amiatt, hogy rólam való véleményét ilyen nyíltszívűen közölte velem. Száz ember közül kilencvenkilenc talán kikérné magának, hogy szemtől-szembe ilyen kedvességeket mondjanak neki, de ha maga nem közönséges apa, hát én se vagyok közönséges szerelmes. Én meg tudom érteni az apai érzést még a banálitásaiban is s nem veszem rossz néven, hogy első fölháborodásában iparlovagnak tart. Ha olyan önérzetes volnék, amilyennek föltüntetni akar, hát azt is mondhatnám, hogy egy Murány szédületes magasságban lebeg ama nívó fölött, ahol ez a tónus szokásos. De nem vagyok önérzetes s nem sértődöm meg az őszintesége miatt sem, hanem azt mondom: szeretem a leányát és bizonyos vagyok benne, hogy boldog lesz velem. Miért akarnám feleségül venni, ha nem szeretném? Gondolkodott már ezen a kérdésen? Talán a pénze miatt? Én az embereknek abból a fajtájából való vagyok, akik még az inkák kincsére is fütyülnek. Vagy talán azért, hogy Budapest legszeretetre méltóbb emberét, Nagler Leót, az apósomnak mondhassam? Megnyugtathatom: nálam nem igen él ugyan nagyobb tisztelője a földtekén, de nekem még ő szentsége, a római pápa sem imponál. Nekem egyáltalában senki

sem imponál, aki fogatlanul és haj nélkül jött a világra. Én a leányát csupán önmagáért szeretem: a finomságáért, a bájos eleganciájáért, az édes, napsugaras lelkéért, melyre szükségem van, mely kiegészítő része az életemnek, mely nélkül nem lehetnék az, aki vagyok. Szeretem és mindig szeretni fogom, nem becsületből vagy kötelességtudásból, hanem azért, mert ez jól esik nekem s mert hiányoznék belőlem valami, ha nem szerethetném örökké. Ért engem? Megnyugtatja az, amit mondok? Ha igen, akkor nyujtsa ide a kezét s ne nézzen rám olyan arccal, mintha valami lelketlen bitorlónak tartana...

Kinyújtotta a karját Nagler felé; az öreg ember most már meghatottan és apai szeretettel nézett rá, aztán hálásan a keblére ölelte. És miközben Murány furcsa grimaszokat vágott, nehogy monoklija az ölelés hevében leessék, elérzékenyülve, de rózsás kedvvel szólott:

- Bohém vagy, de én tudom, hogy helyén van a szíved és hogy a kislányomat mindörökké szeretni fogod... De most már menj édes fiam és újítsd meg negyedszer a bankodat, hiszen csak hitvány pénzről van szó...

Mrs. Prescott bluza.

Mikor Nagler sűrű akadozás után, végre nagynehezen mégis csak közölte vejével, hogy Lili visszavonhatatlanul el van szánva a válásra, Lübeck nem ájult el, mint ahogy előzetesen hitte, sőt még csak könnyezve se borúlt az asztalra, hanem bámulatos nyugodtsággal így szólott:

- A végzet ellen mi halandók nem küzdhetünk... Ha úgy van rendelve, hogy Lili egy új házasságban találja meg a boldogságot, nagyon természetes, hogy én szótalanul visszavonulok, hiszen ez olyan kötelesség, amit minden becsületes férfi megtenne a helyemben... Ne beszéljünk róla többet, - én máris minden ajánlatot elfogadok, mellyel a válópert siettetni lehet... De ha nem veszi rossz néven tőlem, hát nekem is van egy nagy kérésem...

- Mi az, fiam? - kérdezte Nagler, akit a veje loyaltása meghatott és elérzékenyített.

- Az, hogy ezután se tekintsenek idegennek, hogy mindig a régi és változatlan jóbarátjukat lássák bennem... Hiszen az egymás iránt érzett becsülésünk nem lett kisebb, ugyebár?... És ha férjnek nem is vagyok méltó Lilikéhez, de mint jó barát, ugy-e, mindig számíthatok a vonzalmára?...

- Mindenesetre, fiam.

- És maguk is úgy fognak érezni irántam, ahogy eddig éreztek? Nem fogják elfelejteni, hogy valaha közel álltam a szívükhöz?

- Nem, kedves barátom, biztosítalak, hogy én ezután is a fiamnak tekintelek... Mindnyájan úgy érezzük, mintha továbbra is a miénk volnál...

Lübeck hálásan megszorította az apósa kezét s most már csillogó szemmel folytatta:

- Akkor megengedik, ugy-e, hogy én se tekintsem magamat idegennek s néha-néha épp úgy fölmenjek magukhoz, mintha semmire változott volna?... Gondolja, hogy Lilit nem fogja zavarba hozni a látogatásom?... És Murány úr nem fog tolakodónak tartani, ha boldogságának tanúja leszek?...

- Arra gondolsz, hogy a válópör alatt meglátogatsz bennünket? - kérdezte Nagler megdöbbenve.

- Miért ne? Hiszen békésen és közös elhatározással mondunk búcsút egymásnak, mert mindketten belátjuk, hogy így inkább reményünk lehet a boldogságra... Talán attól tart, hogy a pletykázók kikezdenek bennünket?... Hát nem a kölcsönös megbecsülés jele-e, ha tovább is érintkezünk egymással?... Ki az, aki bármelyikünkről rosszat mondhat, ha még ilyen körülmények között is jó barátok maradunk?

Nagler zavartan elmosolyodott.

- Édes fiam, - mondta, a fejét megvakarva, - amit mondasz, az nagyon logikus, de én attól tartok, hogy a Lipótvárosban nem értenének meg bennünket... Vannak bizonyos illemszabályok, melyek minden társaságbeli embert egyaránt köteleznek. Ezek közé tartozik az is, hogy a válófélben levő házasságok nem érintkeznek egymással. Nem is akarok most arról beszélni, hogy mostani látogatásod Lilikét is zavarba hozná s hogy esetleg az utódod se tudná magát ebbe a különös helyzetbe beetalálni. Ezek csak formások, de a formák néha fontosabbak még a lényegnél is. Megértesz engem? Nem magyarázod félre, amit mondok? Te okos ember vagy s belátod, hogy igazam van s ezért szépen vissza fogsz vonulni mindaddig, amíg Lilit új házassága minden ostoba formáság alól fölmenti. Rendben van? Nem haragszol, hogy ilyen őszinte voltam hozzád?

- Nem, - mondta Lübeck és szemét elkeseredetten a földre szögezte.

Nagler most megindulva a vállára csapott.

- Ne búsulj fiam, - mondta részvétellel. - Úgy elfelejtetted ezt az egészet, mintha csak egy rossz vacsora után álmodtad volna... Mibe fogadjunk, hogy két év alatt te is megházasodol? Akarsz velem fogadni egy jó skatulya havanna-szivarba, hogy egy-kettőre bele fogsz szeretni valami bájos teremtésbe? Hála Isten, elég lány van a világon, aki az ilyen derék fiút, mint te vagy, érdeme szerint megbecsüli...

Lübeck, akiről még az édesapja se állíthatta, hogy az elmésség championjai közül való, e pillanatban bebizonyította, hogy humor dolgában se kell éppen kölcsönért fordulnia a szomszédaihoz.

- Nem fogadok, - mondta ravaszul, fölcsillanó szemmel. - Vagy a maga lánya, vagy senki...

Nagler később azzal a benyomással távozott, hogy veje még mindig halálosan szerelmes Lilikébe, de Lübeck nem igen adta jelét annak, hogy szíve megreped fájdalomában; fűtő-részve tért vissza az üzletbe, s az iroda magányában egy posztóvágó ollóval kétfelé vágta azt a fotografiát, mely Lilikét és Magdát együttesen ábrázolta... Lilikét beledobta az íróasztala fiókjába, Magdát pedig sóhajtva a tárcájába rejtette...

A Sas-utca pszichológusai a következő hetekben azt a furcsa és lesújtó megfigyelést tették, hogy a fiatal Lübeck hirtelen megtévelylődött... Nehogy azt higgye valaki, hogy a tünetek talán könnyelmű hitelezésben nyilvánultak, (efajta örülségre a Lübeckek nem képesek), sietek elárulni, hogy más, de nem kevésbé aggasztó tünetek merültek föl: Albert számára borotvált arccal jelent meg reggelenként az üzletben, vadonatúj, harangalaku gérokkokat viselt s nyakkendőit, kalapjait és cipőjét a city legelső cégeinél vásárolta. Mivel a Lübeckek családi tradíciói szerint az öltözködés csak a meztelenség leplezésére való, ezt a gyanút magunk is jogosnak találhatnók, ha szerencsénk nem lennénk abban a helyzetben, hogy a titokzatos metamorfózisba világosságot deríthessünk...

Juniusi délután volt, a sas-utcai üzletben kövér legyek zümmögtek (örök titok, hogy miből híztak meg itt ennyire?) s lustálkodó commis voyageurs adták elő vidékről fölhozott anekdotáikat. A segédek bóbiskolva dőltek a kanavásszal túlsufolt polcoknak, az irodai alkalmazottak pihegtek a fakturák fölött s az inasok kopott öntözőkkel rajzoltak vizes nyolcasokat a padlóra. Úgy volt, hogy az egész természet álomba van merülve, mikor egyszerre ruhasuttogás hallatszott a küszöbről s egy nyájas tekintetű, öreg hölgy libegett be az olvadozó aszfaltról.

- Parancsol? - kérdezte a köpcös kis Lakner, aki hirtelen fölriadt álmából.

A tisztesszerű hölgy tört magyarsággal válaszolt:

- Egy nyári blúzra valót szeretnék szürke delaine-ből, de valami jó, tartós szövetet, ami mosásnál is megtartja a színét...

- Egy blúzra valót? - kérdezte a kis Lakner olyan hangon, mintha az ismeretlen hölgy idomított zsiráfot kért volna tőle.

- Igen, de valami jó és színtartó szövetből... A múlt nyáron is vettem, de az a legelső mosásnál megfakult...

- Kedves nagysád, - válaszolta most a segéd, aki végre magához tért ámulásából, - ez itt úgynevezett engros-üzlet, ahol csak végszámba lehet kapni a szöveteket... Tessék a Bécsi-utcába menni, ott két-három méter is szívesen adnak.

- Nem adnak egy blúzra valót? - kiáltotta föl meglepetve az idegen hölgy. - De hiszen Lübeck úr azt mondta nekem, hogy mindig bizalommal hozzá fordulhatok... Itt van a főnök úr az üzletben?

- Itt van.

- Akkor kérem hívassa ki, hogy beszélhessek vele... Ő régi ismerősöm s nem fogja vissza-utasítani a kérésemet...

Lakner, némi tünődés után, kihivatta Lübeck urat az irodából s ugyancsak nagyot nézett, mikor a főnök hangos örömrivalgással sietett a barátságos matróna felé.

- Óh, mrs. Prescott! - kiáltotta meglepetve.

Az öreg asszonyság összecsapta a kezét.

- Jőjjön, jőjjön, mert nem akarnak delaine-t adni a pénzemért... A Bécsi-utcába küldenek, pedig én megfogadtam, hogy mindent itt vásárlak ezentul... Valami jó, szolid kis delaine kell, ami a mosásban is megtartja a színét.

Barátságosan közelített Lübeck felé, s mikor melléje ért, hirtelen suttogva így szólott:

- Menjen ki, siessen, siessen, Magda a Mérleg-utcában várakozik magára...

És hangosan folytatta:

- Valami tartós, finom delaine-t, amit még a jövőre is viselhetnék...

Hogy mrs. Prescott jövődöbeli blúza miért izgatta föl oly rendkívüli módon a főnök urat, azt a személyzet aligha tudta volna megmagyarázni, de bizonyos, hogy Lübeck arca egyszerre vérvörösre vált s majdnem magánkívül kiáltotta a bámuló segédeknek:

- Rögtön adjanak valami elegáns blúzravalót... mindent adjanak, amit csak mrs. Prescott kíván... Nekem most sürgősen távoznom kell, de elvárom, hogy önagyságát minden tekintetben kielégítik... Parancsoljon mrs. Prescott, - az egész áruraktár rendelkezésére áll...

Lübeck tíz lépéssel ott volt a szűk Mérleg-utcában, ahol Magda már türelmetlenül sétálgatott föl s alá, derüs arccal nézve egy panamakalapos csirkefogót, aki gyanus mozdulatokkal keringett körülötte. Az aszfaltbetyár rögtön kereket oldott, mikor Lübeck a fiatal leány előtt boldogan megemelte a kalapját.

- Magda! - szólt rajongó szemmel, míg a kislány keztyűs kezecskéjét megszorította.

- Csodálkozol? - kérdezte nevetve a leány. - Örülsz, hogy itt vagyok? Nem számítottál rá, hogy mostanában látni fogsz?

- Azt hittem, hogy sohase foglak látni többé, - mondta Lübeck.

Magda most kémlelődve körülnézett.

- Nem gondolod, hogy holnap az egész Lipótvárosban rólunk fognak beszélni? - szólott tréfás borzongással.

- Hát aztán?

A kislány most megint elnevette magát.

- Édes fiam, a miniszterelnöknek talán nem árt, ha rosszat beszélnek róla, de egy fiatal leánynak nem válik éppen előnyére, ha a nénye elvált urának légyottot ad. Ez úgy fest messziről, mint valami előre megbeszélt légyott, pedig én csupán azért kerestelek föl, hogy utazásunk előtt mégegyszer megszorítsam a kezedet...

- Elutaztok? - kiáltott föl Lübeck megdöbbenve.

- El, de azért ne ijedj meg annyira, hiszen nem a déli sarkra megyünk, hanem csak Ischlbe, ahol apa mindnyájunk számára villát bérelt. De emiatt nem kell nagyon búsulnod, mert én

annyi képeslapot fogok küldeni neked, hogy magad is megsokallod. Mindössze csak két-három föltételt kötök ki, - ezeket azonban okvetetlen teljesítened kell...

- Nem kívánhatsz olyat, amit örömmel meg ne tennék érted!

- Várj édes barátom, ne tégy könnyelmű ígéretet, mert megbánod. Akarod hallani, micsoda uzsorakamatokat kívánok a képeslapjaimért? Először is ragaszkodom hozzá, hogy mindennap simára megborotválkozz s ismerkedj meg sürgősen a bajuszkötő intézményével. Másodszor: oly elegánsan kell öltözködnöd, mint a norfolki hercegnek, mert én nem akarom, hogy afféle fukar pénzeszsáknak tartsanak, aki még a ruhára is sajnálja a pénzt... Jól esnék neked, ha én csinos fiunak találnálak?

- Magda! - szólt Lübeck reszketve, míg vére egyszerre a fejébe tódult.

- Ha azt akarod, - folytatta komolyan a kisleány, - hogy tetsszél nekem egy kicsikét, akkor mindig úgy kell öltözködnöd, hogy büszke lehessen reád... Mert igaz, hogy a jó Isten csak a lelket nézi, de az emberek a kabátot és a nyakkendőt is nézik s egy jószabásu redingot százszor jobban imponál nekik, mint a legnemesebb, lelki tulajdonság... Én tehát szigoruan ragaszkodom hozzá, hogy ezután a külsődre is adj valamit s hogy nekem mindig ellentmondás nélkül engedelmeskedj, mert csak így tudlak olyanná változtatni, amilyennek látni szeretnék. Áll az alku?

- Áll, - felelte Lübeck és mámorosan megcsókolta a kislány kezét.

Mind a ketten elhallgattak, mert a Ferenc József-tér felől néhány siető uriember közeledett feléjük, de Magda utóbb lopva végignézett a sógorán. És ekkor így szólt:

- Jó fiu vagy és én azt hiszem, hogy embert faragok belőled!

Két perccel később a mrs. Prescott fantasztikus kalapja hirtelen föltűnt a Nádor-utca sarkán. Magda sietve megszorította a sógora kezét, míg szeme csupa ragaszkodás és ígéret volt.

- Szervusz Albert! - mondta mosolyogva, de pillantásában szeretet és meghatottság csillogott.

A következő héten az a hír járta a Lipótvárosban, hogy Lübeck alighanem megtévelyodött. Az aggodalom nem volt alaptalan: Albert ujdonatúj gérokkban, tízkoronás nyakkendővel jelent meg az öreg Sas-utca aszfaltján.

Albert kimenője.

Miután a válópör nyolc hónap alatt véget ért, Murány egy februári délelőtt a nyilvánosság kizárásával feleségül vette Lili asszonyt. Naglerék izléstelennek találták volna, hogy nagy esküvőt csapjanak, s így a szülőkön kívül csak két tanu hallgatta végig az anyakönyvvezető alkalmi szónoklatát. A menyasszony sötét utiruhában jelent meg, de a művész tüneményes hangverseny-frakkját viselte, gomblyukában a Kék griff-rend nagykeresztjével...

Az új házaspár még javában Sziciliában kószált, mikor Lübeck Albert és Nagler Magda egy márciusi hajnalon, - pont nyolc óra volt - szintén besurrantak az anyakönyvvezető szobájába. A Lipótváros, mely bizonyára nem riadt volna vissza néhány jótékony ágyalapítványtól, csak-hogy az érdekes esküvőt végignézhesse, még javában az igazak álmát aludta, a sas-utcai boltok vasredőnyeit még nem huzzák föl a háziszolgák, s a kényeztetett kis hercegkisasszonyok, Magda barátnői, még borzas hajjal, behunyt szemmel álmodtak elegáns hálósobáikban... Mire tengerzöld és ibolyakék szemecskéiket fölnyitották, Lübeck Albert és második felesége már hetvenkilométeres sebességgel távolodtak el a pletykás, gonosz és gyönyörű Budapesttől...

A krónikairó, aki hőseit, a kegyelmes végzet jóvoltából, szerencsésen elkísérhette az anyakönyvvezető pódiuma elé, bizonyára nyugodt öntudattal vonulhat vissza képzeletbeli kulisszái közé... A játék véget ért, a függőnyt lebocsátották, s a rendező fáradtan, mogorva arccal túri föl gallérját, hogy a hideg és sötét utcára kilépjen. A színpadon, ahol az imént még véres tragédiák és kacagtató bohózatok játszódtak le, sorra eloltogatják a villámos reflektorokat, de a tűzoltó, kicsiny tolvajlámpájával a kezében, még egyszer végigmegy az alvó házon... Csak egy, utolsó pillantást akar vetni az elcsöndesült színpadra, melyen az imént még fájdalmas vagy ujjongó emberi érzések hullámozottak végig, hogy aztán végképp átengedje helyét az éjszaka néma és titokzatos árnyékainak...

Fogjuk kezünkbe egy pillanatra a tűzoltó tolvajlámpáját...

*

Este hét óra. Lübeckék ajtaján hosszú és türelmetlen csöngetés hallatszik. Legalább is öt percig tart, mire végre kinyílik az előszoba ajtaja s egy kipirult, menyecsskésen bekötött fejű, fiatal asszony jelenik meg nevetve a küszöbön. A fiatal asszony bő velez-pongyolát visel s gyönyörű, szőke frizurájából egész sereg akaratos hajfűrt szabadult ki. A velezpongyolás hölgyben a lusta Magdára ismerünk, aki még mindig jókedvű kacagással néz az idegesen várakozó Lübeck Albertre.

- Édes barátom, - mondja végre, miután előbb arcul legyintette, majd megcsókolta az urát, - ha te azt hiszed, hogy nekünk egyéb dolgunk sincs, mint hogy ajtót nyitogassunk, akkor mondhatom, hogy alaposan tévedsz... Csak nem gondolod talán, hogy az Isten szép napját semmittevással töltjük?... Hát nem tudod, hogy micsoda nevezetes nap van ma nálunk?

Albert kissé ostoba arcot vág.

- Micsoda nap van? - kérdezi csodálkozva.

- Ma főzzük be édes barátom a télire való paradicsomot... Reggel magam voltam a vásárcsarnokban s ebédutántól kezdve Terézzel és Mariskával együtt ott ülünk a konyhában, a sparherd mellett... Azt hiszem, belátod drágám, hogy nem szaladhatunk a legelső csöngetésre ajtót nyitni...

Lübeckéknek most nincs külön palotájuk, mert Magda asszony szigoruan ragaszkodott hozzá, hogy csak négyszobás lakást vesz, még pedig valahol a Lipótvárosban, hogy a mamáékhoz

közel legyen. Halljuk, inasuk és automobiljuk sincs s a házimunkát mindössze egy tizennyolcforintos szakácsné és egy tizennégyforintos mindeneseány végzi. Cselédek dolgában különben a fiatal párnak szerencséje volt: az öreg Lübeckné, aki valósággal szerelmes Magdába, előzékenyen átengedte nekik a maga Terézét, aki kerek tizenhét évig viselte a Lübeck-házban a kormányelnöki méltóságot s a nagyságos urat még ma is röviden csak Albert úr-nak nevezi...

Miután a paradicsomot végre szerencsésen elhelyezték a szalmával kibélelt lábasokban, Magda, aki most már csipkés és előkelő pongyolát visel, megjelenik a ragyogóan kivilágított ebédlőben, ahol Albert időközben a Neues Pester Journal egész Allerlei-rovatát végigolvasta. Magda csak úgy ragyog az egészségtől és a jókedvtől, de mivel az egész napi munka ugyan-csak kimerítette, boldog sóhajrással telepedik le türelmetlen ura térdeire.

- Megengeded? - kérdezi ártatlan Nebántsvirág-arccal.

- Megengedem, - mondja Albert, a kényeztetett zsarnok jóindulatával.

Végignyújtózkodik az ura ölében, mint a cica a tűzhely mellett s karcsu, de már asszonyosan molett termete fáradtan odasimul Lübeckhez, aki a szemét reszketve lehunyja.

- Mi a programod ma estére? - kérdezi komolyan, míg égő arcocskáját fölemeli az urához.

- A programom? - feleli Albert. - Kiváncsi vagy a programomra? Hát először is szmokingot és fekete csokort veszek, aztán elmegyek az orfeumba s egy páholyból végignézem az előadást. Vacsorázni azonban csak előadás után fogok, mert két gyönyörű, szőke, dán leányt hívtam meg félegyre a szeparéba. Mondanom se kell, hogy húsz üveg francia pezsgőt már előlegesen behűtettem. Az orfeumban hajnalig mulatni fogok, aztán hazakisérem a dán leányokat a lakásukra...

- Mindjárt kettőt?

- Kettőt, a teremburáját, mert én ki se kezdek egy leánnyal... Ha egyszer mulatok, akkor azt akarom, hogy minden fehérség ott legyen az asztalomnál... A Lübeckeknek a tizenhetedik század óta ilyen a temperamentumuk...

Ingerkedve nézett a Magdácska szemébe, aki előbb tréfásan fölfricskázta a hengegő legényt, de aztán gyöngéden odasimult hozzá és így szólott:

- Drágám, ez nem is olyan móka, mint ahogy hiszed, mert én csakugyan nem akarom, hogy az uram afféle anyámasszony katonája legyen, akit az egész Lipótváros kinevet. Az ördög elvinne cicám, ha egyszer eszedbe jutna, hogy hűtelen légy hozzám, s nyugodt lehetsz, hogy mind a két szemedet kikarmolnám, ha kóborló dán művésznőket kísérgetnél haza éjjelután a lakásukra. Ezt te azonban nem fogod tenni szíved, mert a kis Magdát sokkal jobban szereted, mint az egész Dániát, beleszámítva még a skandináv félszigetet is. A hűséged felől bizonyosabb vagyok, mint arról, hogy a nap holnap reggel a keleti pályaudvar mögött fölbukkan, - de azt viszont magam se akarom, hogy örök életeden át itthon kuksolj a négy fal között. Ha férj vagy, hát légy férj és kéthetenként egyszer menj el a barátaid közé, mert különben könnyörtelenül elválok tőled. Én nem egy hosszuszakállas remetéhez mentem feleségül, hanem egy snájdig és simára borotvált világfihoz, aki inkább meghal, semhogy törvényes kimenőiről lemondjon. Hiába zokogsz hát itt a nyakamon, ezentul minden második szerdán el fogsz menni hazulról vacsora után s alaposan kimulatod magad a barátaiddal, ha nem is pezsgőzől dán hölgyekkel az orfeum szeparéjában. És ha arra a könnyelműségre találnál vetemedni, hogy félkettő előtt hazajössz, biztosítalak róla, hogy nem engedlek be a lakásba, még ha a szíved meg is repedne bánatában. Mert én csak úgy szeretlek, ha olyan fogsz lenni, mint az édesapám, már pedig a drága édesapám még negyvenfokos lázzal is fölkel az ágyából,

nehogy egy szerdai kimenőjét elmulassza. Így van, punktum, - és most vedd magadra rögtön a felöltődöt s ne merj előttem mutatkozni hajnali félkettő előtt...

Albert oly siralmas arcot vágott, mintha arról lenne szó, hogy rögtön a vérpadra hurcolják.

- Szeretném tudni, hova menjek ilyen késő este? - mondta elkeseredve.

- Hova? Oda, ahol jókedvű emberek vannak s ahol másról is beszélnek, mint flanelekről és a velour-kendőkről. Hallgass jó magyar nótákat valami kávéházban, nézz meg egy szemtelen darabot a terézvárosi mulatóban, vagy menj el a Csarnokba a barátaid közé... Mindegy nekem, akárhová mégy, de azt akarom, hogy úgy élj, mint a többi férfi, aki a te társadalmi osztályodba tartozik... Nem egy doromboló macska kell nekem, aki folyton szerelmi vallomásokat nyávog a fülembe, hanem egy huszadik századbeli férfi, aki az élet minden tisztességes szórakozásában örömet találja. Azt akarom, hogy uriember módjára öltözködj, ne tudj meglenni színház és társaság nélkül, vagyonodhoz és tehetségedhez méltó önérzettel beszélj s legyen erőd ahhoz is, hogy néhanapján a drága kis feleségedet egyedül hagyd... Nekem, fiam, nem az a sas-utcai házaselet az ideálom, ahol az asszony mint bűbajos hercegnő, a férj mint teherhordó állat jelenik meg a világ előtt. Ha én csinosan öltözködöm, hát az a rendje, hogy te is olyan ruhában járj, mint akármelyik kaszinótag, hiszen a viszonyaid hála Istennek megengedik, hogy a legelső szabóknál dolgoztass... Nem mernék az emberek szeme elé kerülni, ha te mint ügyetlen Schlemil Péter sajnáltatnád le magadat a társaságbeli emberekkel... Én nem Schlemil Péternek esküdtem örök hűséget, hanem egy gazdag és előkelő világceg fejének...

- Tehát mindenáron ragaszkodom hozzá, hogy én most, éjszakának idején, elmenjek hazulról?

- De mennyire ragaszkodom! Várj, hadd igazítom meg a hajadat, - és most már hajnal előtt ne lássalak! De félkettőkor kelts föl, hogy a kalandjaidat elmeséld nekem...

Magda e szavak után kivett egy fésűt a maga aranszőke hajkoronájából, szépen megigazgatta az ura haját, majd a nyakkendőjét is energikusan rendbe hozta. Aztán sajátkezűleg lekefélt a Lübeck vadonatúj gérokkját, megtömte a tárcáját szivarokkal és cigarettákkal s három lépésnyi távolságból még egyszer gondosan végignézte a világfivé átvedlett nyárspolgárt... A szemle, úgylátszik, jól ütött ki, mert a fiatal asszony elégedetten bólintott s ezt mondta:

- Csinos fiu vagy, - a dán művésznők előtt nem fogod kompromittálni magadat... És most drágám, sok szerencsét, jól mulass!

Lübeck megcsókolta a Magda ajkát, aztán sóhajtva távozott a meleg lakásból, ahonnan oly kegyetlenül kiűzték. És mialatt a lépcsőházban elkeseredve lefelé baktatott, halkan így szólott magában:

- Bár kerékbe törték volna azt a gazembert, aki a kimenőket kitalálta...

*

És most, - mielőtt e hosszú történetet befejeznők, - fordítsuk a tűzoltó tolvajlámpását a másik házaspár felé, mely a Sas-utcából a nagyvilág színpadára kiröppent...

Májusi éjszaka.

Murányék, házasságuk után, körülbelül két esztendeig nem mutatkoztak Budapesten. A művész, akiről immár mindenki elismerte, hogy a világ legelső zongoristái közül való, a téli évadban Európa és Amerika nagyvárosait járta, nyáron pedig olyan helyeken pihente ki fáradtságát, ahova a kultúra szárnycsapásai még nem hatottak el. Annyi pénzt keresett, hogy most már csakugyan lenézhetette a Lipótváros pénzkirályait s mikor első százezer forintja együtt volt, fantasztikus kastélyt építtetett a bajor hegyek között, hogy embergyűlölő fejedelem módjára remetéskedjék a perzselő nyári hónapokban. Ez talán inkább az ideges és agyonkényeztetett művész pose-a volt, de Lili megadással követte még a hegyek közé is, bár teljes szívéből vágyódott már egy kis budapesti pletyka után. Az első nyáron meglehetősen unalmasnak találta a bajor idillt, de a másodikon kibékült a kacsalábon forgó kastéllyal, mert Naglerék nála töltöttek hat hetet. Magda is velük jött, de az ura nélkül; a Lilike levelei rávették arra a hőstetre, hogy Lübecket két hétre egyedül hagyja. Murány, akit ekkor Nagler mindenáron rá akart beszélni arra, hogy Budapestet magas látogatásával megtisztelje, gúnyosan, lenézőleg vont vállat, mintha arról lett volna szó, hogy mesebeli tündérvárából a nád fődeles geleméri csárdába költözködjék.

- Pestre, - mondta, - abba az Istentől elmaradt fészekbe, ahol azt merik hinni, hogy értenek valamit a muzsikához? Nem, édes öregem, akkor már sokkal könnyebben rászánom magamat arra, hogy Tibetbe, vagy a Fokföldre ellátogassak...

A Lili fájdalmas Niobe-arca, vagy a saját hiúsága vette-e rá, hogy elveit megváltoztassa: a művész a harmadik esztendőben egy hirtelen elhatározással leereszkedett a magyar főváros-hoz. Afelől hallani sem akart ugyan, hogy Budapesten föllépjen (kannibálok közt - úgy mondta - nem zongorázik), de délamerikai tournéjából visszatérve, egy májusi estén a jó hangulatban lévő despota mosolyával toppant be feleségéhez a párisi hotelbe.

- Tudod, mit hoztam? - kérdezte Lilikétől, aki éppen hosszú levelet írt az anyjának.

- Mit?

- Két jegyet a páris-budapesti expresszvonatra. Úgy látom, szerencsétlennek érzed magadat, ha a Nádor-utcát hamarosan viszont nem látod, - hát nem bánom, lerándulok veled a Balkán közepébe...

Lili örömsikoltással borult az ura nyakába, a fél éjszakát csomagolással töltötte s harmadnap Muránnyal együtt hetven kilométeres gyorsasággal robogott lenézett szülőföldje felé. A művész eleintén görcsösen ragaszkodott ahhoz az ötletéhez, hogy csak sárga cipőt és uti ruhát hoz magával, de utóbb nagykegyesen beleegyezését adta ahhoz, hogy felesége a szmokingját és a nyári ruháit is becsomagolja...

Naglerék, akik már svábhegyi villájukban laktak, boldog meglepetéssel fogadták szeszélyes vejük táviratát, de egy gondolat később megzavarta örömeiket: eszükbe jutott a különös viszony, mely két férjes leányuk közt keletkezett... Lili és Magda már rég kibékültek ugyan a multtal, - a bajor kastélyban könnyezve borultak egymás karjai közé, - de mi lesz Lübeckkel és Muránnyal? Hogyan fog viselkedni a művész az első férjjel szemben s hogyan néz Lili a derék Lübeck szemébe, akit szó nélkül a faképnél hagyott? Nagler Leó kissé megdöbbenve forgatta kezében a táviratot, mert bár közmondásosan okos ember volt, ez a furcsa probléma még ő előtt is megoldhatatlannak látszott...

Naglerné azonban utóbb optimisztikusan belenyugodott a furcsa helyzetbe.

- Mit akarsz? - mondta vállat vonva az urának. Biztosítalak róla, hogy nem igen maradnak öt-hat napnál tovább s Magdának van annyi jó ízlése, hogy ez idő alatt diszkréten elkerül

bennünket. Úgyis az a tervük, hogy legközelebb fölrandulnak a Semmeringre, - most a legjobb alkalom lesz rá, hogy régi szándékukat megvalósítsák...

Murányék másnap este Budapestre érkeztek s ekkor kiderült, hogy a túlzott óvatosságra egyáltalában nincs szükség. Lilinek első dolga volt, hogy a huga felől tudakozódják s Murány, aki az inkognitóban utazó király szerénységével ünnepeltette magát a családban, nagylelkűen megkérdezte az apósát:

- És az öreg fiut miért nem hívtátok meg ma estére?

- Melyik öreg fiut?

- Hát elődömet, a becsületes kanavászkereskedőt, aki fogadalmat tett, hogy az összes Nagler-leányokat kipusztítja... Teringettét, csak kibékült talán a sorsával, mikor azt a szép kis lányt feleségül vette?...

Meglehetős izléstelen beszéd volt bíz' ez, de Nagler Leó mégis megkönnyebbült szívvel ölelte magához az impertinens fiatal urat.

- Hát nem hoz benneteket zavarba, ha Magdáék is részt vesznek családi örömeinkben? - kérdezte boldog meglepetéssel.

- Zavarba? Engem? - kiáltott föl Murány megbotráncozva. - Engem az se hozott zavarba, mikor a zongorám egyik hurja a német császár matinéján elpattant, - hogyan képzelitek hát, hogy egy sas-utcai boltos kihozhat a sodromból?... Miattam a szegény Albert bátran jöhet, - én ugyan le nem harapom az orrát, afelől nyugodt lehet...

Nagler, - anélkül, hogy a Lili véleményét bevárta volna, - sietve áttelefonált Pestre Lübecknek, hogy semmeringi útját föltétlenül halassza el, mert kora reggel sürgős beszélni valója lesz vele. Másnap fölkereste vejét az üzletben, délben pedig fölszaladt a bekötött fejű Magdához, aki éppen lángoló búzgalommal törölgette az ebédlő ajtókilincset... A vezérigazgató ebédre is ott maradt a lányánál s estefelé automobilon jelent meg a Nagykorona-utcában, hogy Lübeckeket a Svábhegyre magával vigye...

*

Csodaszép májusi este. A Nagler-nyaraló kivilágított terrasznál épp most fejezték be a vacsorát; az asztal csakúgy görnyed az ezüstneműtől és a vázáktól, melyekben vérvörös rózsák nyílnak. A hófehér abroszon havannaskatulyák, exotikus kreol asszonyok képével, aranyos, egyiptomi cigaretták, egy kristálybonbonnièreben finom édességek, a legelőkelőbb budapesti cukrászda etikettjével. Egy fehérkötényes szobalány s egy harisnyás inas zajtalanul jár ki és be az ebédlőbe nyíló üvegajtón. A sarokban, a kézi forraló alatt, misztikusan lobog a borszesz lángja. A terrasznál fekete fák bóbiskolnak, melyek közt itt-ott titokzatos lángok égnek; alul, a csillogó folyamon túl, sziporkázó tűzguirlandok szegélyezik az álmodni készülő Budapestet. Nagy, ünnepies, rejtelmes csönd lebeg a homályos erdő fölött, melynek magányában még lecsukott redőkkel alusznak a gyönyörű svábhegyi nyaralók.

Amíg a cselédség az asztalbontással van elfoglalva, a terrasznál szinte megszűnik mindenféle társalgás. A férfiak - Lübecket kivéve - szivarjukkal foglalkoznak, az asszonyok az édességeket majszolják. A kép különös, festői és fantasztikus. A három férfi közt Nagler Leó képviseli az örök fiatalságot; Murány halántéka már ezüstös fényben csillog, Lübeck pedig csöndes melanchóliával halad a visszavonhatatlan kopaszság felé. Az asszonyok szépek és elegánsak; Lili almazöld csipkeruhájában a Botticelli képeire emlékeztet, de gyerekes ajkait valami fájdalmas ellágyulás görbíti meg, mintha mesebeli álmait közt kóborolna. Magda a megelégedett nyárspolgár-boldogság típusát jelképezi; japán selyemkosztümöt visel, mely erőtől duzzadó karcsúságát még csábítóbban kitünteti s égő arcát két nevető és jókedvtől csillogó szem teszi

édessé és meleggé. Naglerné csöndes derűvel nézi viruló leányait, Lübeck pedig hallgat és mosolyog, mintha ő volna az a mesebeli halandó, aki a földi élet nagy titkát megfejtette...

A cselédség végre visszavonul s Naglerné kávéval kínálja meg a férfiakat. Mélyen alattuk hosszan füttyül a fogaskerekű mozdonya...

Murány (folytatja a megkezdett elbeszélést): Szóval megmondtam neki a véleményemet.

Nagler: Kinek?

Murány: Ő felségének, a korzikai királynak, aki azt az óhaját fejezte ki előttem, hogy a fejedelemség huszonötéves fönnállása alkalmából még egyszer zongorázzam az udvar előtt. Tudod, mit mondtam neki?

Nagler: Mit mondtál?

Murány: Azt mondtam: boldog vagyok, hogy az ország ezt a gyönyörű napot megérte, de felséged óhajátának, fájdalom, nincs módomban eleget tenni... Az időmmel már úgy rendelkeztem, hogy a jövő héten Münchenben játszom s elsején átkelek a csatornán, mert Londonban már türelmetlenül várakoznak rám. Képzelheted, micsoda arcot vágott a felséges úr, mikor egy kis pesti izraelita ilyen ridegen kosarat adott neki...

Nagler (akit kissé bosszant a veje impertinens hencegése): Nono!

Lili (becsukja a szemét, mintha valami disszonáns hang bántaná).

Lübeck (csöndesen és konokul mosolyog).

Murány (hangosan): Szeretném tudni, mit kell adni nekem a korzikai királyra? Megharagszik? Borzasztó szerencsétlenség! Nem ad rendjelet? Füttyülök a kék sárkányára és a zöld griff-jére. Előtte a korzikai király se különb legény, mint az ádászteveli templomszolga. Olyan úr még nem született a világra, aki nekem az állásával imponálna!...

Lili (halkan az anyjához és a húgához): Gyertek be, amíg az urak szivaroznak, mi elmesélhetjük egymásnak a titkainkat. Azt hiszem, mindnyájunknak van mesélnivalónk...

(Naglerné, Lili és Magda bemennek a homályos ebédlőbe. Nem gyujtanak lámpát, hanem elgondolkozva leülnek az üvegajtó elé, melyen át belátszik a szivarozó férfiak silhouettje és a Lübeck tükörsima koponyája. Jó ideig hallgatnak, aztán Magda közelebb húzódik a nénjéhez s gyöngéden, meghatva, szerelmes rajongással magához öleli.)

Magda: Boldog vagy?

Lili (akinek egyszerre eszébe jut a gyönyörű és fájdalmas hétszáz nap, melyet Murány oldalán töltött el, távol mindazoktól, akik gyermekkorában szerették és dédelgették: a hosszú, véget nem érő vasuti túrák, az éjszakák a nagy, tengerjáró gőzösön, a fedélzet kísérteties zöld lámpái, a kápráztató hangverseny-termek, melyeknek pódiumain a rendjeles Murány zongorázott, a rajongók hiszterikus tapsorkánja, az impresszáriók hizelkedése, a fényes szállodai apartement-ok, a gyémánt-eső, mellyel az ura jókedvében elhalmozta s a vonat robogása az elhagyott pusztaságokon keresztül, melyeken túl ragyogó nagyvárosok fogadták mámorosan a zongora koronázatlan királyát. És eszébe jut mindaz, ami a hétszáz nap alatt annyiszor elfacsarta a szívét: a rossz asszonyok levelei, melyekkel az urát két világrészben ostromolták, Murány öntelt mosolygása, ha reggeli postáját behozták, titkos útjai, melyekről csak zavartan tudott számot adni, nevetséges hiúsága, melynek szerelmét is habozás nélkül fölálloztatta, kegyetlen művészfelületessége és impertinenciája, mely betegesen finom és érzékeny lelkén annyi gyógyíthatatlan sebet ütött. És amíg minderre a sötét szobában visszagondol, halkan, dideregve mondja): Boldog vagyok, kis Magdám...

Sokáig hallgatnak mind a hárman, míg végre Lübeck óvatosan fölnyitja az ebédlő üvegajtáját...

Lübeck: Az utolsó vonat, szívem.

Magda: Jé, akkor jó lesz, ha sietünk.

(Búcsuzkodás, az asszonyok megcsókolják egymást, a férfiak kezét szorítanak. Lübeck és Magda, kart karba öltve, szerelmesen egymáshoz simulva sietnek le a fogaskerekű állomásához, míg a villa mindinkább elmosódik, elvész a hangtalan és poétikus tavaszi éjszakában.)

- *Vége.* -

A vak ember

Tavaly, nyáron, egy felsőmagyarországi vasuti vonalon összetalálkoztam az Ács-családdal, amelynek egyetlen tagját se láttam hosszú esztendőök óta. Mikor a szülővárosomból elkerültem, Ács Sándor, aki norinbergi cikkeket árult a főpiac egy boltjában, még erőteljes, fekete-haju férfi volt; most egy meggörnyedt, hófehér aggastyánt láttam viszont, akit az egyik hajadon lánya Antigone módjára támogatott, mert az öreg úr, mint később megtudtam, vagy öt évvel ezelőtt tökéletesen megvakult. A két lánya, aki akkoriban, mikor én még a piarista páterek oktatásait hallgattam, legföljebb négy-öt esztendőös baba lehetett, most viruló hajadonná serdült, sőt az idősebbik, a szőke Gizella, menyasszonya volt annak a kétségbeejtően elegáns úrnak, aki velük együtt járt föl s alá a kassai vasuti állomás perronján. Az öreg Ács megindultan tapogatott végig, mikor a lányaitól meghallotta, hogy ki vagyok.

- Te vagy, - mondta, - de vajjon nem haragszol-e meg érte, hogy most is csak úgy szólítalak, mint akkor, amidőn a réztányéros bohócot nézegetted az Ács bácsi boltjában?... Nem szabad megharagudnod fiacskám, mert az én kialudt szemem most is csak olyannak lát, mint tíztizenkét éves korodban, amikor matróz-gallért és csipkés inget viseltél...

Biztosítottam, hogy nem haragszom és együtt szálltam be velük a kupéba, mely negyedóra mulva a Tátra felé robogott. Ácsné eszembe juttatta az időt, amikor a görögtűzzel majdnem felgyújtottam az udvarukat (a háziúr, az öreg Hauer, panasza ment föl másnap a várba, a direktorhoz), a lányok mosolyogva vették tudomásul, hogy valaha a térdeimen lovagoltattam őket, s vidám beszélgetés közt telt az idő a különben forró és fülledt levegőjű vasúti kocsi-ban... Az öreg úr maga mellé ültetett a kupé sarkában és megindultan szorongatta kezemet.

- Tátrafüredre megyünk, - súgta, hogy a többiek ne hallják - ott fogjuk eltölteni az időt, amíg ezek a szerelmesek össze nem esküsznek. Gizella nagyon bele van gabalyodva a vőlegényébe, s nem vagyok olyan zsarnok apa, hogy leányomat boldogtalanná tegyem. Pedig, pedig...

- Talán Ács bácsinak nem tetszik a vőlegény?

Az öreg úr kedvetlenül vállat vont és gyorsan átvitte a beszélgetést a régi időkre, amikor még huszonöt éves francia babák, megvedlett bárányok, aggastyánná rokkant pásztorfiúk álltak télen-nyáron a norinbergi üzlet kirakatában. Negyedszázadig álltak ugyanabban a sarokban, anélkül, hogy a port valaki leverte volna a ruhájukról, hogy a csoport elhelyezése megváltozott volna... A konzervatív Ács csak egyszer rendezte el a kirakatot; akkor, amidőn az üzletét megnyitotta. Azóta senki se nyúlt a babákhoz, melyek mégis elérhetetlen álmokképei maradtak a kis város gyereknépének...

Amíg mi ketten a negyedszázad előtt lefolyt eseményekről beszélgettünk, a többiek élénken csacsogtak a kupé másik felében. A vőlegény - egy fiatal ügyvéd - mindenféle történetekkel mulattatta a lányokat és a jövődöbeli anyósát, főképp azokat a részleteket emelve ki, amelyek az ő okosságát, bátorságát, élelmes voltát demonstrálták. Előadásában sűrűen fordultak elő az efféle kijelentések: „No, de hát én se estem ám a fejem lágyára!” - „Úgy megmondtam neki a véleményemet, hogy csak úgy beleszédült!” - „Azt a levelet se teszi ki az ablakába, amit én akkor írtam neki.” - „Erre fölálltam és olyant mondtam a bírónak, hogy egészen bele-sápadt!” - „Annak se jut többé az eszébe, hogy velem kikössön!” - Az asszonyok figyelemmel s némi büszkeséggel hallgatták, csak néha váltva egymással egy lopott pillantást, mely körül-belül ezt fejezte ki: „Ez aztán az ember, mi?” Gizella folyton bólintgatott, s diadallal nézett az édesanyjára és a testvérére...

Mikor Felkán a kupéból kiszállottunk, egy ötven-hatvan évesnek látszó, munkás-forma ember állt elénk, aki alázatos, nyilván betanult szavakkal recitálta el, hogy a családja éheznek, neki hónapok óta nincs munkája, s hogy a jó Isten bizonyosan megáldja azt, aki őt a nyomorúságában támogatja. Gépiesen a zsebembe nyúltam, de a vőlegény szelíden félretolt, s mosolyogva odaállt a kéregető öreg elé.

- Amint látom, minden tagja megvan, - szólott, - nem teszi hát helyesen, ha más emberekhez fordul segítségért... Dolgozzék tisztelt barátom, dolgozzék, s akkor sohase jut olyan helyzetbe, hogy szégyenkeznie kelljen... Higyje el, hogy csak nálunk kéregetnek az oly egészséges, munkabíró egyének, aminőnek kegyedet vélem. A külállamokban a társadalom minden korbéli tagja egyaránt kiveszi a munkából a maga részét.

A kéregető munkás kissé megdöbbenve nézett a szavaló úrra, aztán tovább sompolygott a pályaudvarban futkosó többi utashoz. Amíg valamennyien a kijárási felé tartottunk, az ügyvéd bővebben is kifejtette az álláspontját:

- A társadalom nagy bűnt követ el, amikor az úgynevezett jótékonyág örve alatt a léha semmittevést támogatja. Kényelmesek vagyunk ahhoz, hogy a kéregetőt elutasítsuk, szégyeljünk, hogy embertársaink rossz-szívűeknek tartsanak bennünket, s lomhaságból meg hamis szeméremből növeljük nagyra a társadalom heréit. Miért nem dolgozik ez a jótartásu aggasztán, a helyett, hogy a piszkos kabátjával hozzánk törlöszködik? Angliában például az öregek meg tudják találni a korukhoz illő munkát: kávékat válogatnak, levélborítékokat ragasztanak vagy jegyszedőknek mennek valami képtárhoz. Ez nem fárasztó foglalkozás, de a becsületes ember mégis megkeres vele annyit, amennyiből az életét fönttarthatja. Ha tőlem függne, minden kéregetőt becsukná, akinek egészséges a karja, jó a lába. Persze önök úgy gondolkodnak, hogy kényelmesebb öt fillért adni, semmint eféle tünődésekkel tölteni el a drága idejüket. Pedig a kulturembernek az általános morál iránt is megvannak a maga kötelességei, épp úgy mint a haza vagy a társadalom iránt. Az a dolog bibéje, hogy bizonyos bátorság kell ahhoz, hogy az illetéktelen koldust visszautasítsuk, mert félünk a rosszlelkűség látszatától és embertársaink ítéletétől. Ha korrekt emberek volnánk, hát nyugodtan így szólanánk a kéregetőhöz: miért kívánja kegyed, hogy a társadalom minden ellenszolgáltatás nélkül eltartsa? A munkáját szívesen beváltjuk pénzre, de ha nem dolgozik, hát miattunk bátran éhenhalhat. Ami pedig a családját illeti, hát azért kegyed a felelős, nem pedig mi, a kívül álló társadalom...

Az utolsó szavakat bizonyos szónoki lendülettel mondta el, s az asszonyok büszkén, de kissé kíváncsian néztek rám, hogy mit szólok a fiskális úr eszéhez? Szórakozottan bólintottam, míg a vak ember csöndesen, fáradtan ballagott a leánya karján a kijárási felé...

A kocsinál elváltunk, de a fürdőben már másnap összehaláloztam az Ács-családdal. Néhányszor együtt is ebédeltünk, s ilyenkor megfigyelhettem, hogy a vőlegény nemcsak jó szónok, de kitűnő gazda is. Mindig gondosan átvizsgálta a főpincér céduláját, s ha valami öt krajcáros tévedést fülön csípett, pokoli diadallal hívta vissza a frakkos urat, hogy őt az asztal előtt megszégyenítse.

- Nem az öt krajcár miatt teszem, - mondta - hanem azért, hogy ezt a haszontalan népet rendre szoktassam. Mi jogon akar engem ez a pofaszakállas egyén megkárosítani? Nem vagyok fukar, de ha az öt krajcárt szóvá nem tenném, talán egész éjjel se tudnám lehunyni bosszúságomban a szememet. Nem látom be, hogy miért ne lehetne a főpincér is gentleman?

Ácsné olykor, ha Gizella előrement a vőlegényével, Ella pedig az apját vezette, boldogan szólt hozzám, amikor hazafelé kísértem őket:

- Sohase kívánhattam volna a leányomnak jobb partiet. Miklós csupa tisztesség, csupa nemes pedantéria. Ez ugyan életében se fog elkövetni valami inkorrekt dolgot...

Körülbelül két hétig lehattunk már a fürdőben, amikor Ácsék egy napon elmaradtak a reggeli sétáról. Két napig nem láttam őket, s már azt hittem, hogy elutaztak, amikor harmadnap az öreg Ács a szálloda szolgájával megjelent a kávéház verandáján.

Örvendőve hozzá siettem.

- Hát még itt vannak? Már azt hittem, hogy valami baj történt önökkel...

A vak ember lehorgasztotta a fejét.

- Bajnak baj, de azt hiszem, hogy azért nincs okunk a panaszra. Az történt, hogy a Gizella vőlegényének tegnapelőtt kiadtam az útját. Az asszonyok sírnak, de nem engedem meglágyítani magamat...

- És miért adta ki az útját?

- Mert napról-napra jobban meggyőződtem, hogy ez nem húsból és vérből való ember, hanem egy korrektséggel bélelt automata. Hiu, szívtelen, unalmas és makacs. Ennek a számára neveltem volna föl a kicsi lányomat, aki minden erősebb szóra sírva fakad? Soha. Inkább most sírjon, mint akkor, ha már én a föld alatt fekszem...

Nem igen mondtam ellent, hiszen tulajdonképpen magamnak is ez volt a nézetem. Amíg a szegény, zokogó kis menyasszonyra gondoltam, bámulva néztem az öreg Ácsot: mily csodálatos, hogy ennyi épszemű között éppen ennek a vaknak volt a legjobb szeme.

Kis tragédiák

Vannak kicsike epizódok, amelyek jobban megrendítik az embert, mint a nagy tragédiák. A város hullámverésében néha találkozom egy alakkal, aki voltaképpen szürke és jelentéktelen, hallok egy szót, amelyet hangsúly és színezés nélkül mondtak ki, megfigyelek egy mozdulatot, amely a szívemig hat s - olykor még a következő huszonnégy óra sem elegendő, hogy lelkemből a szomorú hangulatot elmossa. Pedig, amit látok, nem is tragédia, csak egy jelentéktelen semmiség. És mégis úgy érzem, hogy a könnyeim kicsordulnak...

1. *A villámoson.*

A minap a villámoson mentem s az Üllői-út torkolatánál egy öreg asszony szállt föl a kocsiba. Összetöpörödött anyóka volt, a vállán kopott velour-kendőt viselt, kezei vörösek és durvák voltak a munkától. Látszott rajta, hogy a hetven esztendejét súlyos robotolásban töltötte el; minden falat kenyérért keservesen meg kellett dolgoznia. Nem tudom, más is úgy van-e vele: de nekem, ha öreg és szegénysorsú asszonyt látok, mindig elfacsarodik a szívem, s durvának és igazságtalannak találom az emberi végzetet. Iszonyu perspektíva: egy magával jóformán tehetetlen teremtés, aki folytonos küzdelmek árán vonszolja el magát a temető széléig, ahol majd csontjait elássák... E szegény romnak mi öröme vajjon az életből? Sorsát mindig a magamén keresztül nézem; mily borzasztó lenne, ha a klubról, a színházakról, barátaim kicsi seregéről, száz apró kényelméről le kellene mondanom s nem volna többé más kilátásom, mint a hatlábnyi gödör, ahol minden földi szenvedés véget ér...

Az anyóka félénken foglalt helyet az egyik padon, tekintetével mintegy bocsánatot kérve attól az úriasszonytól, aki elegáns őszikabátban, kezében csillogó táskával, nézegette a kocsiban ülő férfiakat. Nagy fáradtsággal kiolvasta a kendője csücskéből a tíz krajcárt, aztán sóhajtván dült hátra, amíg a konduktor hozzáért. Végre rákerült a sor s a bőrtáskás legény közömbösen megállt előtte.

- A Podmaniczky-utcáig, - mondta az öreg asszony, s a kocsivezetőnek a tenyerébe olvasta a tíz krajcárját...

E pillanatban véletlenül az anyóka ráncos arcába tekintettem s csodálkozva láttam, hogy a virrasztástól vörös szeme hirtelen csillogni kezd, vonásaira valami kifejezhetetlen rajongás ül ki s a pillájáról leszivárog egy könnycsepp... A kocsivezetőt nézte és könnyekre fakadt.

Miért sírt? Mi jutott az eszébe? Mire gondolt, amikor a délceg legényt megpillantotta? Nem láthattam az anyóka öreg és egyszerű lelkébe, de ösztönszerűleg megéreztem, hogy azt siratja, aki neki e földön egyetlen drágasága volt... Senkise mondotta és mégis esküt mertem volna tenni rá, hogy valahonnét, talán egy nagy külvárosi ház pincelakásából, valamikor koporsóban vittek el egy fiatal legényt s hogy egy görnyedező, vén, fuldokló anyóka szíve törött meg utána a ködös novemberi alkonyatban...

2. *A pirossipkás.*

Egy úr, aki a kávéházban mellettem ült, behívatta az utcasarkon álló hordárt.

- Vigyázzon ide, - mondta az úr s kivett a zsebéből három levelet. - Fontos ügyekről van szó, hát jól nyissa ki a fülét. Ez az egyik levél Eppinger úrnak van címezve, aki a Rózsa-utcában lakik, a 65-ik szám alatt. Ott külön is megmondja, hogy a jegyeket csak délután hatfelé

küldhetem föl. Aztán elviszi a másik levelet Sós úrnak a Bakács-térre s ha nem lenne otthon, hát fölkeresi a nővérét, bizonyos Ley Jánosnét, aki a Lónyay-utcában lakik, mindjárt jobbról, az iskola mellett. Innen választ is hoz. Végül bemegy a Deák-térre Rudek és Battlaihoz, átadja a levelet és hoz egy tucat félmagas Chamberlain-gallért. De ügyeljen, nehogy a gallérok egész magasak, vagy egészen alacsonyak legyenek. Jól megértett mindent?

- Igenis, nagyságos úr, - válaszolt a hordár.

- No hát akkor ismétlje el, amit mondtam.

A vörössipkás bácsi kezébe vette a leveleket, hol a címekre nézett, hol elegáns megbízója arcába, aztán kísérletet tett, hogy a körülményes utasításokat rekapitulálja. De a dolog sehogyse ment. Eppinger urat összetévesztette Sós úrral, a gallérokat a Lónyay-utcai nővértől akarta elhozni, a színházjegyeket viszont a Deák-térre, a Rudek és Battlai céghez. Az arcára kiült a verejték, látszott rajta, hogy maga is bizonytalan a dolgában s két, három mondat után szinte megdöbbenve nézett a kávéházi úr arcára.

- Tisztelt atyámfia, - szólott a vendég, - mindjárt az elején megmondtam, hogy jól nyissa ki a fülét. Vagy számár az ember, vagy hordár. Figyeljen hát ide, majd mégegyszer elmondom az egészet.

Az ujjaival gesztikulálva, fontoskodó arccal ismételte el a szegény ember előtt a hosszú megbízást. Amíg beszélt, mosolyogva nézett szét a kávéházban, mint az olyan ember, aki tudja, hogy most szellemi fölényét ragyogtatja. A hordár kidülledt szemmel figyelt rá, agyavelejének minden kereke és küllője dolgozott, de hiába: most se tudta pontosan elmondani, hogy mit kívánnak tőle. Hebegett, ötölt, hatolt, zsebkendőjével megtörölgette a homlokát, miközben a pincérek nevettek s a többi asztalnál ülő vendég gúnyosan letette az ujságokat.

- Kedves öregem, - mondta az elegáns úr - maga nem hordárnak született, hanem nagyvárad püspöknek. Ezzel a kis madárésszel ne álljon ki az utcasarokra. Na menjen, magát nem használhatom. Hé, pincér, küldjön csak be egy másik hordárt.

A pirossipkás végtelen ügyefogyottsággal állt egy pillanatig az asztal mellett, aztán szégyenkezve, lehajtott fővel sompolygott ki a kávéházból. Odahaza talán nyolc-tíz éhes száj várta tőle este a falat kenyeret, de mindannyi éhes maradt, mert tehetetlen apjukat a jó Isten nem áldotta meg memoriával. Amíg ő búbanatoson támaszkodott odakünn a lámpaoszlopnak, boldogabb társa fűrgén sietett tova pár perc múlva a levelekkel.

3. *A vén kómikus.*

A színházhoz új kómikus jött, aki egy csapásra meghódította azt a szeszélyes, kiszámíthatatlan, néha a maga szívtelen voltában brutális tömeget, amely a földszinten és a fényes páholysorok mélyén helyet foglal.

Fiatal, gögös és elbizakodott fickó volt, aki csak foghegyről állt szóba a többi komédiással, a kalapját hetykén félreacsapva viselte s még a primadonnáról is csak lenéző mosollyal beszélt. Igaz, hogy volt is rá némi jussa; a közönség kacagott, amikor meglátta, tapsolt, amikor a rivalda mellől a színházon végignézett s tombolt, amikor a legelső szava elhangzott...

A régi, az öreg, a kedvenc kómikus uralmának a jövevény egyszerre véget vetett. Pedig óh, milyen fényes multra tekinthetett vissza ez a szerencsétlen művész is! Valaha ő róla beszélt minden színházjáró ember, az asszonyok kacagtak, amikor meglátták, s lelkes ifjak majdnem szétszedték a karzatot, amikor otromba feje a színpalak közül kibukkant. Valaha ő épp így sütkérezett a dicsőség napsugarában; az igazgató úr az egészsége után tudakozódott, a mérges

rendező hódolattal kalapot emelt előtte, a kóristák úgy néztek föl rá, mint valami félistenre. És most! Az igazgató mogorván haladt el mellette, a rendező szigorú utasításokat adott neki, a kóristák pedig rosszakat beszéltek róla, ha nem hallotta. Főlöské, unalmas, kopott bútor-darabbá lett, amelyet immár csak megszokásból és kegyeletből tűrtek...

Fájt-e szegény komédiásnak a mellőzés? Ezt senkise tudta. Ő azután is pontosan teljesítette a kötelességét, ott volt idejében a próbákön és játszott, ha a felsőség úgy akarta. Komolyan, méltósággal, a régi hagyományai szerint játszott, bár nem akadt többé az egész színházban egyetlen ember, aki sablónos mókáit, s elnyűtt fogásait honorálta volna.

Ásítva, a székeiken fészkelődve, ideges mozdulatokkal várták jelenései alatt az új kómikust, s háládatlanul elfelejtették az élvezetet, amit művészete hajdanában szerzett nekik...

Egy napon új darab került színre, amelyben a fiatal vetélytárs hallatlan sikert aratott. A közönség könnyezett a kacagástól, s kráögött, köhécselt, a színlapot forgatta, amikor az öreg komédiás a színpadon ágált. Hiába tett kísérletet a legkipróbáltabb eszközökkel, hiába ropogtatta szokása szerint a szavak végét, hiába csinálta a hatásosnál hatásosabb grimászokat: nem volt egyetlen néző, aki, hacsak futólag is, elmosolyodott volna. Sőt a kaszinósor kritikus vénei tüntetőleg beszélgetni kezdtek a jelenése közben...

A szegény színész, látva, hogy mindennek vége, csakhamar fölhagyott a meddő küzdelemmel s bátoratlanul félrehúzódtott a színpad sarkába... Amíg a kar félmeztelen lányai valami matrőzdalt énekeltek, ő dideregve odatámaszkodott az egyik kulisszának s fénytelen, szinte kialudt szemével maga elé bámult... Oly szánalmas látvány volt, amint piros bársonynadrág-jában, vékony lábszáraival, kezét tanácstalanul lelőgatva, a színfal mellett állott... Mi keresete volt még itt, a dal, a vidámság, a könnyű erkölcsök, a forró pikantériák birodalmában?... Úgy állt ott, mint egy öreg dijnok, akit a rossz szellemek ily csúfos maskarába öltőztettek... Fárad-tan, halálosan kimerülve dőlt hátra, mintha minden pillanatban azt várná, hogy összeesik...

A kar eközben kilebbent a színpadról s a primadonna az öreg színész vállára hajolt. A kómi-kus fölrezzent, kiegyenesedett, mint a katonaló, amikor a trombita harsogását meghallja... A grimaszok ismét megjelentek az ábrázatán, recsegő szava végighangzott a színházon, de egyszerre tétovázva megállt, ijedten körülnézett és kezével végigsimította a homlokát... A szája nyitva maradt és rémülten pillantott a sűgőlyuk felé... Mi történt vele?... A közönség egyszerre figyelni kezdett, sokan előrehajoltak, mintha attól tartanának, hogy az öreg ember elszédült, maga a primadonna is megdöbbenve nézett rá...

- Mi bajod? - sűgta halkan.

A vén komédiás sápadtan rebegte:

- Nem tudom... Egy szó se jut eszembe abból, amit mondanom kell... És a sűgót se hallom... semmitse hallok... szédülők...

Egy percig lélekzetfojtva nézett mindenki a színpadra, de a következő pillanatban már tisztában voltak vele, hogy az öreg színész belesűlt a szerepébe... És akkor csodálatos dolog történt: senkise nevetett, senkise gűnyolódott, hanem mindenki megindultan tapsolni kezdett... Oly egetverő taps töltötte be a színházat, hogy a világ legnagyobb színésze is megirigyelhet-e volna... Az ezerfejű, a kegyetlen, a háládatlan szörnyetegben váratlanul megszólalt a szív... És könnyekig elérzékenyűlve, a lelkesedés lázával tapsolt, mintha csak a legnagyobb művészi esemény játszódott volna le e pillanatban a szeme előtt...

A magdeburgi puncs

I.

Az óra már közel járt az éjfélhez, amikor a házigazda kipirult arccal csengetni kezdett a poharán s a pillanatnyi csöndben, amely a pokoli zsvajt fölváltotta, így szólott:

- Most pedig, hölgyeim és uraim, sajátkezüleg puncsot fogok főzni ebben a rézüstben, ama régi recept szerint, amelyet harminc esztendővel ezelőtt Magdeburgból hoztam magammal Budapestre. Nem szokásom a hencegés, de azt mondom, hogy ilyen puncsot még a tisztelt nagyapátok se ivott.

Harsány éljenzés volt a válasz, az öreg úr pedig fehér kötényt kötött maga elé, egy szakajtó friss tojást s egész sereg különböző flaskót szedett elő a kredencből s míg egy fiatal hölgy valami bolondos kuplét vert ki a zongorán, titokzatos arccal kezdett hozzá a híres magdeburgi puncs elkészítéséhez.

Az öreg úr - ezt a borotvált arcáról az idegenek is kitalálhatták volna - komédiás volt. Még pedig kitűnő, országos hírű komédiás; a színházban ő volt az első ember s a kritika tisztelgő fegyverrel állt meg minden egyes alakítása előtt. A vén korhely - bizalmas körben csak így hívták - kivételes és istentől megáldott művész volt, aki harminc év óta ivott a népszerűség kelyhéből s aki valami csodálatosan gazdag intuicióból pótolta mindazt, ami a tudásából és a műveltségéből hiányzott. Még a legjobb barátai is meg voltak győződve arról, hogy nem intelligens ember; de még az ellenségei is elismerték róla, hogy utólérhetetlen talentum. Most már a hatvanadik életévében járt, de még mindig elkorhelykedte az utolsó garasát, adós maradt a házbérrel, sőt néha a kávéja árával is s a tartozásait elvileg csak a végrehajtó kezébe fizette le. Tízezer forint évi fizetést húzott, de azért épp úgy kölcsönkért olykor öt forintot, mint húszéves korában, amikor Dombóvár környékén alakította Lear királyt és a dánországi királyfit.

A társaság, amelyet most a házban megvendégelt, igen különböző elemekből állott: volt köztük öt vagy hat színész, egy-két jókedvű milliomos, egy sereg szép leány, aki a színpadon csak statisztálni szokott, pár kórista, néhány ujságíró, s egy pápaszemes öreg ember, aki éjjeli zongorázással kereste a kenyerét. Mindannyian igen derültek és jókedvűek voltak s az öreg urat állandóan alistennek szólították.

- Alisten, mi lesz a magdeburgi puncscsal? - kiáltott egy szép, szőke leány, aki az imént zajos tetszés közt táncolta el a „szibériai csábtánc”-ot.

- Várj a sorodra, torkos Kata, - felelte a házigazda, akinek kövér tokája szinte rengett az igyekezettől.

A főzőkanállal műértőleg megkóstolta a mixtumot, aztán a szemét lehúnyta s kéjesen csettintett: e pillanatban szakasztott mása volt az agg Gambrinusnak, aki tiszteletreméltó fehér szakállával a hordókon szokott lovagolni a népszerű korcsmák címtábláin.

A palackokból még öntött egy-két csöppet a keverékbe, aztán nagyot koppantott az asztalra a főzőkanállal.

- Szilencium, most csönd legyen, amíg a puncsot kitálaljuk. Ilyet úgyse ittatok, ti csavargók, mióta a nyelveket fölvágták...

Megmerítette a nagy kanalat, hogy a puncsot szétossa, de e pillanatban a vén gazdasszony ijedten lépett be a szobába.

- Nagyságos úr, - súgta a gazdája fülébe, - valaki csönget az előszoba ajtaján.

- Hát miért nem bocsátod be?

- Mert a függöny hasadékán át megláttam, hogy kicsoda.

- Hát kicsoda?

- A kisasszony, a Chapóné öméltósága...

A vén színész leejtette a kezéből a kanalat.

- A leányom? Éjfélután egy órakor? Teringettét, most szeretnék nem a bőrömben lenni...

Sündisznó módjára összehúzódott s a vendégek is megdöbbenve ismételték:

- No, ebből most csinos kis hadd el hadd lesz...

II.

Az öreg komédiás egy évig volt házasember; a felesége, egy szolid, vidéki leány, aki biztos polgári jólétet hagyott el a kóborló színészért, csak éppen addig élt, amíg egy pufók, kékszemű kis babának életet adott; gyermeke születése után két hónappal örökre lehunyta a szemét, egy utolsó, fájdalmas pillantást vetve a bölcsőre, melyben az apróság sírt s utoljára szorítva meg az ura kezét, mintha részvétet és szeretetet könyörögne ki tőle az ártatlanul gügyögő kicsikének. Szeghalmy - így hívták a színészt - ekkor komolyodott el életében legelőször s könnyezve tett fogadalmat, hogy ezentúl minden gondolata a kis leányáé lesz... Fogadalmát úgy ahogy be is tartotta, mert legvadabb korhelykedései közt se feledkezett meg egészen a gyermekről... Néha, amikor éjszakának idején poharát a cimborái poharához ütötte, hirtelen fölugrott a helyéből, kalapját a fejébe nyomta s örült módjára rohant el a külvárosi házikóba, amelyben a kicsike lány aludt...

Zsuzska szelid gyermek volt, aki láthatólag az édesanyja véralkatát örökölte... Nem igen szerette a színházat s inkább meghalt volna, semhogy a színpadra lépjen... Az apját imádta, de a bohém társaságot, amelyben az öreg ember az életét eltöltötte, lelkipurdalás nélkül meg tudta volna fojtani egy kanál vízben... Amikor a huszadik évében járt, az unokanénjénél, akik nagy házat tartottak, megismerkedett Taby örnaggyal s a kamarás csakhamar kérőképp állított be egy délelőtt a színházhoz. Az igazgató hajlongva vezette végig a kulisszák közt s udvariasan elmulatatta, amíg a leendő apósa a próbájával végzett. Az örnagy kissé ijedten hallgatta végig a vén Szeghalmy ordítását, de utóbb, amíg a színész az öltözőjében a masztikszot lemosta magáról, erélyesen bekopogtatott hozzá.

- Parancsol? - kérdezte Szeghalmy kedvetlenül.

- Nem parancsolok, csak kérek, - felelte az örnagy.

- És mit kér?

- A leánya kezét.

A színész fölkapta a lavoirból a vizes fejét.

- Méltóságod feleségül akarja venni a leányomat?

- Úgy van. És ha megtisztel azzal, hogy vejéül fogad...

- A leányom tud már valamit a dolog felől?

- Zsuzska beleegyezett és most már csak az ön áldását várjuk mind a ketten.

Öt perccel utóbb Szeghalmy könnyezve tette egymásba a fiatalok kezét, s két hónapig, amíg az esküvő meg nem történt, szinte nyárspolgáriasan tisztességes életet élt. Zsuzska, mielőtt férjével Olaszországba elindult volna, könnyezve borult még egyszer az édesapja nyakába:

- Drága apuskám, ha szeretsz, hát megígérsz egyet...

- Mit? - szólott a színész megindulva.

- Hogy nem éjjelezel többet és úgy élsz, mint a többi korodbeli ember...

Szeghalmy megcsókolta a leányát és szent fogadalmat tett, hogy ezentúl mintaszerű életet él... Korán fekszik, korán kel és színésszel másutt, mint a színpadon, nem áll szóba...

III.

Az ajtó halkán fölnyílt és Taby kamarásné rövid bundácskában, a fején fiús sipkával, belépett a mulatók közé. Mivel rövidlátó volt, előbb kissé összehúzta a szemét, aztán fejhajtással üdvözölte a társaságot.

- Völgyiéknél voltam, - szólott az apjához, - mert az uram valami lóvásárlás miatt három nap óta Bácsmegyében van... A bárónéval együtt teáztunk s annyira eltraccsoltuk az időt, hogy észrevétlenül éjfél lett... A kocsiból láttam, hogy még világosság van nálad, hát feljöttem, mert féltem, hogy bajod van... Előbb az inast akartam felküldeni, de aztán mégis magam jöttem, mert aggódtam érted...

Gyöngéden megcirógatta a színész kiborotvált állát, míg a többiek - mintha valami nagy bűnösök lennének - zavartan, majdnem szótalánul ültek a helyükön. A színészek némán kanalazták a magdeburgi puncsot, a milliomosok, könnyed mosolyt színelve, cigarettára gyújtottak, az egyik ujságíró cinikusan ütni kezdte a zongora billentyűit, - csupán a hölgyek vesztették el teljesen a fejüket; szégyenkezve játszottak a kanalukkal és a villájukkal s a szemüket, szepegő gyermekek módjára, a tányérjukra sütötték. Ha egy svadron huszár toppant volna be váratlanul a szobába, ez alkalmasint nem ijesztette volna meg őket, de a tiszta, korrekt úriasszony láttára, akinek az apjával együtt korhelykedték át az éjszakát, egyszerre föltámadt bennük a legrosszabb nőben is mindörökre ott szunnyadó asszonyi szemérem.

- Hölgyeim és uraim, - mondta Taby kamarásné csengő hangon, - igen örvendek, hogy annyira jól érzik magukat s hogy öreg édesapámat ilyen jószívuén szórakoztatják... Azt hiszem, nem a vendégszeretet hiányára magyarázzák hát, ha azt mondom mégis, hogy mindennek van határa... Apám már túl van a hatvanadik évén, illő hát, hogy legalább az éjszaka egy részében pihenjen... Önök bizonyára találnak egy helyet, ahol tovább mulathatnak, a kisasszonyoknak pedig annál jobb lesz sietniök, mert, amint látom, még a garde-jaikat is otthon felejtették...

Nyájasan, lekötelezőleg bólintott a fejével s mosolyogva tette hozzá:

- Ugyebár, önök is belátják, hogy igazam van?

- A méltóságos asszonynak mindig igaza van, - szólt egy öreg agglegény-milliomos, egy zömök, kopasz úriember, aki egy hatalmas havannát tartott a fogai közt. - Akkor is igaza van, ha kidob bennünket, mert bizonyos, hogy ismerek embereket, akik néha már éjfél előtt lefeküsznek... Köszönjük hát a szíves vendéglátást, de most semmi szín alatt se maradhatunk tovább...

Kezet csókolt Tabynénak, példáját az ujságírók is követték, a többiek pedig szótlanul ódalogtak ki, mintha valami nagy turpisságon kapták volna őket. Az öreg színész nem szólt egy szót se, csak nagy buzgalommal keverte a rézüstben a magdeburgi pungs maradékát...

IV.

Amikor végre ketten maradtak a szobában, Tabyné csöndesen az édesapja elé állt, kezét az öreg ember vállára tette, s halk hangon, hogy a konyhába ki ne hallatszék, így szólott hozzá:

- Illetlen dolog lenne, ha én, a huszonötéztendő fiatal asszony, téged, a vén embert, moralizálnálak. De azt hiszem, kötelességem, hogy megmondjam a véleményemet, kötelességem a szegény édesanyám iránt, akit fájdalom, sohase láttam... Ő azért ment hozzád feleségül, mert nagyon szeretett, s úgy gondolom, hogy a sírban is szenved, ha a halottak a földi életről még tudnak valamit... Amit mondok, úgy vedd, mintha ő mondaná, ő, aki utolsó pillanatáig csak terád gondolt... Édesapám, hát sohase fog megjönni a te jobbik eszed?... Nem röstelled, hogy címeres korhelyek, romlott asszonyi teremtések közt töltöd az életedet, te, aki mindannyiuknál különb vagy? Nem volna tisztességesebb dolog, ha úgy élnél, mint a többi korodbeli ember, akinek veje és férjes leánya van, s aki (itt Tabyné a homlokáig elpirult) nemsokára a kis unokáját is ott fogja ringatni a térdein? Apám, kisül a szemem, ha valahol rólad, a halhatatlan színésze-ről szó esik. Büszke lennék rá, hogy a lányod vagyok, ha nem szégyenleném, hogy az én dédelgetett bálványom e cédrák, e sehonnaiak közt tölti a napjait... Nem ösztönöz-e a szíved arra, hogy az én boldogságomnak légy a tanuja, s hogy ott ülj velünk a családi asztal mellett, ahol a legöblösebb karosszék tereád várakozik? Ha van szíved, mint tudod elviselni, hogy két különböző világban éljünk? Szegény apám, a néma halottad szól hozzád, ő kér arra, hogy légy már egyszer öreg emberré...

Megindultan nézett az apjára: Szeghalmy lesütötte a szemét és könnyezett... A fiatal asszony megcsókolta a homlokát, aztán szó nélkül távozott. Az ajtóból még egyszer visszanézett, s az ujját mosolyogva az ajkára tette. Majd kiment a konyhába, ahol az inas várakozott rá, s így szólt a bóbiskoló gazdasszonyhoz:

- Zellinger né, az öreg nagyságos úr ezután minden este nálunk fog vacsorálni, s tizenegykor, ha tél, ha nyár, nyugalomra tér... Ha pedig a mai vendégek közül valamelyik betenné a lábát, hát csak seprűzze ki őket nyugodtan, az én felelősségemre...